

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

30 oktober 2006

BELEIDSBRIEF

Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel

Beleidsprioriteiten 2006-2007

ingediend door mevrouw Fientje Moerman,
viceminister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap,
Innovatie en Buitenlandse Handel

INHOUD

	Blz.
1. INLEIDING – DE KRACHTLIJNEN VAN HET BELEID	5
HOOFDSTUK 1 MACRO-ECONOMISCHE CONTEXT.....	7
HOOFDSTUK 2 UITDAGING NUMMER EEN: GEÏNTEGREERD BELEID	9
HOOFDSTUK 3 VLAANDEREN COMPETITIEVE INVESTERINGSREGIO.....	13
3.1. Het streekontwikkelingsbeleid.....	13
3.2. Ruimte om te ondernemen.....	14
3.3. Ondernemingsvriendelijke gemeente	17
3.4. Geïntegreerd en coherent beleid inzake het aantrekken van buitenlandse investeringen	17
HOOFDSTUK 4 WETENSCHAP EN INNOVATIE.....	22
4.1. De bouwstenen voor de kenniseconomie.....	22
4.2. De beleidsinstrumenten.....	36
4.3. Voorbereiding, evaluatie en advisering van het beleid	53
4.4. Grensoverschrijdende samenwerking	58
HOOFDSTUK 5 COMPETITIEF ONDERNEMEN.....	64
5.1. Sensibilisering voor ondernemerschap	64
5.2. Starters	65
5.3. Groeiers	66
5.4. Overnameproblematiek KMO's	70
5.5. Rondetafels, een innovatieve visie op het industriebeleid.....	70
5.6. Duurzaam en ethisch ondernemen.....	71
5.7. Administratieve vereenvoudiging	72
HOOFDSTUK 6 INTERNATIONAAL ONDERNEMEN.....	75
6.1. Een centrale rol voor Flanders Investment & Trade	75
6.2. Evolutie van de wereldhandel.....	76
6.3. De Vlaamse buitenlandse handel in kaart gebracht.....	77
6.4. Maximaliseren van de Vlaamse economische belangen.....	79
6.5. Instrumenten en strategieën	80
6.6. Strategische planning	85
6.7. Duurzaam en ethisch internationaal ondernemen	87
6.8. Structuren.....	89
HOOFDSTUK 7 INVOER, DOORVOER EN UITVOER VAN WAPENS EN PRODUCTEN VAN TWEEËRLEI GEBRUIK	91
7.1. Het wettelijke kader	91
7.2. De dienst Controle Wapenhandel.....	91
7.3. De vertegenwoordiging in internationale fora	92

7.4. Transparantie en controle doorheen het beleid.....	92
7.5. De adviescommissie wapenhandel.....	93
BIJLAGEN	95
Bijlage 1: Stand van Zaken uitvoering resoluties Vlaams Parlement	97
Bijlage 2: Stand van Zaken uitvoering moties Vlaams Parlement.....	97
Bijlage 3: Lijst van gebruikte afkortingen.....	105
Bijlage 4: Status van het Vlaams Innovatiesysteem	106

INLEIDING – DE KRACHTLIJNEN VAN HET BELEID

- **Een geïntegreerde benadering**

Vlaanderen legt de lat hoog. Dat moet ook wil het de huidige welvaart ook in de toekomst behouden of vergroten. Binnen de domeinen wetenschap, innovatie, ondernemen, economie en internationaal ondernemen wordt deze ambitie gebundeld in een aantal krachtlijnen: Vlaanderen investeringsregio, wetenschap en innovatie, ondernemend Vlaanderen en internationaal ondernemen.

Deze bundeling impliceert een geïntegreerde benadering van de betrokken domeinen. Immers, of het nu gaat over wetenschappelijk onderzoek, het ondernemen in Vlaanderen of het internationaal ondernemen, de doelstelling blijft de verdere uitbouw van een duurzame competitieve economie.

Om fragmentatie te voorkomen worden nieuwe initiatieven zoveel als mogelijk afgestemd op lopende maatregelen. Deze worden aan de hand van periodieke evaluaties op hun doelmatigheid getest.

- **Vlaanderen investeringsregio**

Vlaanderen wenst niet alleen een aantrekkingspool te zijn voor individueel talent en creativiteit, ook buitenlandse bedrijven en internationale instellingen zijn nodig in Vlaanderen. Doordat de activiteiten van ondernemingen van buitenlandse oorsprong in hoge mate ons concurrentievermogen bepalen, blijven zij een prioriteit voor de ontwikkeling van de Vlaamse economie. Zij brengen tewerkstelling, innovatieslagkracht en creëren van toegevoegde waarde.

Naast onze traditionele troeven zoals onze cultuur, levenskwaliteit, geografische ligging, de concentratie van economische activiteiten, een sterk uitgebouwde logistiek en infrastructuur, vormt de uitbouw van een kenniseconomie met haar bijhorend menselijk kapitaal een extra aantrekkingskracht voor nieuwe buitenlandse investeringen. Regio's met een overvloed aan talent zijn immers erg gegeerd bij internationale bedrijven en instellingen. Naast kennisgerichte zijn ook exportgerichte en hoogtechnologische buitenlandse investeringen belangrijk voor Vlaanderen.

Om buitenlandse investeringen aan te trekken, dient er de ruimte aanwezig te zijn om te ondernemen. De uitbouw van professionele bedrijfsvestigingsmogelijkheden in verscheidene streken in Vlaanderen is daarbij een aandachtspunt voor Vlaanderen.

- **Wetenschap en Innovatie**

Het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid staat in functie van de ambitie koploper te zijn in de Europese kenniseconomie. Door het Vlaamse kennispotentieel uit te bouwen en dit potentieel maximaal aan te wenden, versterken we verder de innovatiekracht van Vlaanderen.

Wat betreft de O&O-intensiteit hanteert Vlaanderen de Europese norm van 3% hanteren als streefdoel. De Vlaamse overheid zal er zich daarenboven naar richten dat het volledige spectrum van de kennis- en innovatieketen enerzijds toegang heeft tot transparante steunmaatregelen en anderzijds dat er een evenwichtige verhouding is tussen het algemeen kennisverruimend fundamenteel, het beleidsondersteunend, het toepassingsgericht en het strategisch basisonderzoek.

De belangrijkste factor in het innovatiesysteem blijft echter de mens. De Vlaamse overheid wil de onderzoeker dan ook stimuleren. Vlaanderen heeft nood aan een voldoende aantal (top)onderzoekers. Wanneer we Vlaanderen kunnen hervormen/profileren tot een regio die bekend staat als een centrum van kennis, cultuur en ontspanning, die openstaat voor nieuwe ideeën en diversiteit, zal Vlaanderen een magneet worden voor mensen die over talenten en ideeën beschikken. Maar Vlaanderen wil ook talent van eigen bodem ten volle laten ontplooiën door onder meer het sensibiliseren van jongeren en het aantrekkelijker maken van de loopbaan als onderzoeker.

Vlaanderen kampt zoals de meeste landen van de Europese Unie met een kennisparadox. Hoewel er voldoende hoogwaardige kennis aanwezig is, wordt deze nog te weinig omgezet naar economische of maatschappelijke toepassingen. De Vlaamse Regering wil de kennisketen dynamiseren zodat de kennis in de toekomst maximaal wordt gevaloriseerd en dit zowel in grote ondernemingen als in KMO's.

- **Ondernemend Vlaanderen.**

“Meer ondernemen, meer werkgelegenheid” is de topprioriteit uit het Vlaams regeerakkoord 2004-2009. Vlaanderen heeft zich tot doel gesteld bij de vijf beste Europese regio's te behoren wat betreft de netto-aangroei van het aantal ondernemingen. Hiervoor hebben we meer starters nodig. De huidige graad van ondernemerschap in Vlaanderen is immers nog te laag.

Om de graad van ondernemerschap te verhogen, dient er gewerkt te worden aan een positief imago van ondernemerschap. Een positieve beeldvorming wakkert de zin en ambitie om te ondernemen aan. Daarnaast is de heersende mentaliteit aan een verandering toe. Meer Vlamingen moeten de durf hebben om ondernemingsrisico's te nemen, jonge creatievelingen de zin om zelf een eigen bedrijf op te starten en onze universiteiten en kennisinstellingen moeten meer spin-off bedrijven stimuleren. De overheid moet een aanmoedigende omgeving creëren via sensibilisering en stimulerende maatregelen die op verschillende problemen inspelen en door de toegang tot kapitaal te vereenvoudigen.

Niet enkel meer ondernemerschap is een doel maar ook beter ondernemerschap. Dit betekent dat Vlaanderen gaat voor meer groei. Het is elementair dat we de dalende trend van het aantal gazellen omkeren. Ook maatschappelijk verantwoord ondernemerschap mag geen holle term zijn maar een manier van ondernemen die tot win-winsituaties leidt.

Het is een uitdaging voor Vlaanderen om zowel ondernemerschap als ondernemen verder aan te moedigen.

- **Internationaal ondernemen.**

Vlaanderen is een open economie. Beter ondernemerschap en groei zullen deze openheid nog versterken. De Vlaamse markt is te klein voor snelgroeiende innovatieve ondernemingen zodat men snel de stap naar internationaal ondernemerschap dient te zetten.

De mondialisering brengt daarenboven nieuwe uitdagingen en opportuniteiten met zich mee voor Vlaamse ondernemingen. Het is belangrijk dat Vlaanderen zich openstelt voor deze internationale uitdagingen en kansen. Vlaanderen moet op basis van een systematische verkenning van de internationale economische en maatschappelijke trends werk maken van een betere visie op internationalisering. Het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) heeft hier een belangrijke taak.

HOOFDSTUK 1 MACRO-ECONOMISCHE CONTEXT

De reële **groei** van het BBP in Vlaanderen bedroeg in 2005 1.8%. Schattingen van de Studiedienst van de Vlaamse Regering wijzen op een reële groei van het BBP in Vlaanderen van 2,8% in 2006. Dit zou een gehele procentpunt meer zijn dan in 2005 en de groeiprestaties van de Vlaamse economie fors doen uitstijgen boven het gemiddelde van 2,2% dat in de periode 1995-2004 werd geregistreerd.

Het **BBP per hoofd** is de meest gebruikte maatstaf om de welvaart te meten die een land of regio voortbrengt. Om rekening te houden met de koopkracht van een euro in de diverse landen wordt deze indicator uitgedrukt in koopkrachtpariteiten (KKP). Het Vlaamse BBP wordt voor 2004 geraamd op bijna 26.200 euro KKP. Dit is meer dan de 22.400 euro KKP van de EU25, maar minder dan België als geheel met 26.500 euro KKP. Dit komt door de forse welvaart die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geproduceerd wordt (waar de vele grote bedrijven een grote toegevoegde waarde creëren).

De loonkost per eenheid product in de Belgische gewesten ligt boven het EU25 gemiddelde. De hogere loonkost wordt in het Vlaamse Gewest en in België nagenoeg volledig gecompenseerd door een grotere **arbeidsproductiviteit** die eveneens boven het EU25 gemiddelde uitsteekt.

In 2005 bedroeg de **werkzaamheidsgraad** van de Vlamingen op beroepsactieve leeftijd (15 – 64 jarigen) 64.9%. Dit is een lichte stijging in vergelijking met 2004 (64.3%). Toch zitten we nog ver verwijderd van de Lissabondoelstelling, die tegen 2010 een werkzaamheidsgraad van 70% nastreeft. De Vlaamse werkzaamheidsgraad ligt boven het Belgische niveau (61.1%). De EU-15 scoort gemiddeld evenwel beter, met een werkzaamheidsgraad van 65.2%.

In september 2006 telde Vlaanderen 230.580 niet werkende werkzoekende (ingeschrevenen bij de VDAB). Dit betekent een daling van 7.3% ten opzichte van 2005. De **werkloosheidsgraad** - de verhouding tussen het aantal werkzoekenden en de beroepsbevolking – komt volgens de VDAB in september 2006 uit op 8,23%. De mannelijke werkloosheidsgraad bedraagt 6,84%, de vrouwelijke 9,97%.

Opvallend is echter dat de invulling van de **vacatures** steeds moeilijker wordt. De arbeidsvraag trekt immers aan. In 2004 waren er gemiddeld 6.1 werkzoekenden per openstaande vacature beschikbaar, in 2005 nog maar 5.4 werkzoekenden per vacature (het laagste niveau sinds 2001).

Vlaanderen wordt gekenmerkt door haar hoge **scholingsgraad**. In 2004 had 85.1% van de 25-29 jarigen minstens een diploma secundair onderwijs. Vlaanderen realiseert daarmee nipt de Europese doelstelling van 85%. Niettegenstaande wordt Vlaanderen nog steeds geconfronteerd met een hoge **ongekwalificeerde uitstroom**. Deze vaststelling druist in tegen onze keuze voor een kennismaatschappij. In 2005 bedroeg de ongekwalificeerde uitstroom 10.7%. Dit is een lichte daling ten opzichte van 2004, 11%.

De **investeringen** liggen in Vlaanderen structureel hoog. Dit komt door onze kapitaalintensieve productiewijze, maar het is ook indicatief voor het vertrouwen van de investeerders in de Vlaamse economie. De investeringsratio van de private sector bedroeg in 2004 19% van het BBP. Deze ratio is hoger dan deze van onze drie buurlanden. Hij is ook opnieuw opwaarts georiënteerd na drie opeenvolgende jaren van achteruitgang tussen 2000 en 2003.

Wat de internationale handel betreft, voerde Vlaanderen in 2005 voor 171,6 miljard euro uit, een groei van 8,2% ten opzichte van het jaar voordien. Daarmee kwam de **exportratio** neer op 100,5%. In het eerste kwartaal van 2006 steeg de export opnieuw met 8% in vergelijking met het eerste kwartaal van 2005. De invoer kwam in 2005 uit op bijna 176 miljard euro, een toename van 16,3%. Het eerste kwartaal van 2006 gaf opnieuw een stijging te zien van 13,9% tegenover het eerste kwartaal van 2005. Vlaanderens voornaamste handelspartners blijven de buurlanden Duitsland, Frankrijk en Nederland.

In 2005 telde Vlaanderen 34.619 oprichtingen van firma's en eenmanszaken. De **oprichtingsratio** bedroeg 7,4% ten opzichte van 7,2% het jaar daarvoor. Deze stijging toont de bestendiging van een tendens die reeds enkele jaren voorduurt en zich ook in 2006 zal verderzetten. Cijfers van Graydon geven immers aan dat voor de eerste jaarmidde van 2006 al bijna 33 000 nieuwe ondernemingen werden opgericht. De toename is vooral te danken aan de oprichting van eenmanszaken met een oprichtingsratio van 8,5% in 2005. Wat het aantal faillissementen en ontbindingen van bedrijven betreft, bedroeg de **stopzettingsratio** 6,0%. Met een ratio van 3,1% weerstaan de firma's duidelijk beter dan de eenmanszaken, die een stopzettingsratio van 8,9% laten optekenen. Een gevolg hiervan was dat de netto-groeiratio van de firma's positief was (+3,3%) en deze van de eenmanszaken licht negatief (-0,5%). Door toedoen van deze evoluties steeg het aantal ondernemingen in Vlaanderen opnieuw. Eind 2005 waren in het Vlaamse Gewest 481.000 ondernemingen actief.

De **ondernemersgraad** (TEA), gemeten via de Global Entrepreneurship Monitor (GEM) toont het percentage van de beroepsbevolking dat actief betrokken is bij het opzetten van een onderneming of recentelijk een eigen onderneming heeft opgericht. De index voor Vlaanderen deed het in 2005 met 3,71% beter dan in 2004 toen slechts 2,7% van de Vlaamse bevolking aangaf betrokken te zijn bij het oprichten van een onderneming. Toch bleef de Vlaamse ondernemersgraad daarmee nog onder het gemiddelde van de Europese Unie (5,2%). Frankrijk en Duitsland haalden 5,4% en Nederland scoorde 4,4%. Enkel Japan scoorde nog lager met 2,2%. De Verenigde Staten was de absolute koploper met 12,4%.

HOOFDSTUK 2 UITDAGING NUMMER EEN: GEÏNTEGREERD BELEID

Inleiding

Vlaanderen wil bij de beste regio's horen. Niet alleen in Europa maar wereldwijd. Om die ambitie op economisch vlak waar te maken moet Vlaanderen resoluut kiezen voor een geïntegreerd beleid op alle vlakken.

De beleidsnota Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel 2004-2009 vertrekt vanuit die resolute keuze voor een geïntegreerde beleidsbenadering:

De uitdaging voor de komende jaren is de competitiviteitspositie van Vlaanderen te behouden en zo mogelijk te versterken. Immers die positie is de bron van welvaart en legt de basis voor duurzame werkgelegenheid. Teneinde de competitiviteitspositie in Vlaanderen te versterken moeten adequate middelen worden ingezet en alle betrokken actoren hun verantwoordelijkheid opnemen. Meer nog, de verwevenheid tussen onderzoek en ontwikkeling, ondernemen en internationaal ondernemen met daarbij oog voor de ruimtelijke dimensie en de kennisintensiteit impliceert dat een gefragmenteerd beleid ontoereikend is. De verwevenheid kan slechts in het beleid worden vertaald door een geïntegreerde aanpak die er naar streeft zo veel mogelijk synergie te realiseren tussen de verschillende beleidsdomeinen.

Dit betekent ondermeer dat de link tussen onderzoek en industrie verder wordt versterkt, teneinde meer starters te genereren (zowel spin-offs als traditionele starters), het onbenut groeipotentieel van de ondernemingen beter te benutten en de europeanisering en de internationalisatie van onze ondernemingen te stimuleren.

In deze beleidsbrief wordt de geïntegreerde aanpak van het beleid verdergezet. Enkel op die manier kan Vlaanderen de doelstelling realiseren om bij de top te horen. Het behoud en de stijging van onze welvaart zullen in belangrijke mate afhangen van de mate waarin we er in slagen om ondernemerschap, innovatie en internationaal ondernemen te combineren. Kritische succesfactoren hierbij zijn, ondermeer, in hoeverre Vlaanderen:

- Het aandeel van innovatieve sectoren kan verhogen in zijn economie;
- Er in slaagt om investeringen in kennisintensieve bedrijven vanuit het buitenland aan te trekken;
- Het aandeel hoogtechnologische producten in zijn export kan opdrijven.

Deze factoren geven aan dat een succesvol economisch beleid slechts kan bestaan wanneer Vlaanderen opereert in de doorsnede van de diverse beleidsdomeinen en niet louter stoelt op een fragmentaire aanpak van de huidige en toekomstige uitdagingen.

In het kader van de operatie 'Beter Bestuurlijk Beleid' is in 2006 het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie geoperationaliseerd. De betrokken administratieve structuren zijn samengebracht in één departement (EWI) en een aantal uitvoerende agentschappen (IWT, FWO, Agentschap Economie, VLAO). Binnen het beleidsdomein buitenlandse handel is er het VLAIO dat uitvoering geeft aan de beleidsdoelstellingen inzake internationaal ondernemen die de Vlaamse overheid heeft genomen en die in de beheersovereenkomst zijn vertaald.

De grote uitdaging in de komende periode bestaat erin om voor de betrokken beleidsculturen (economie, wetenschap en innovatie, buitenlandse handel) maximale synergieën te creëren op de onderlinge raakvlakken.

- **Uitwerking van een geïntegreerde aanpak van het beleid**

Een noodzakelijke (maar niet voldoende) voorwaarde om een geïntegreerd beleid te kunnen voeren, is dat de instrumenten en structuren van dat beleid op elkaar zijn afgestemd en ook op elkaar inspelen. In de eerste helft van de legislatuur is beleidsmatig de nadruk gelegd op de noodzakelijke hervorming van die instrumenten binnen de beleidsdomeinen economie, ondernemen, wetenschap en innovatie en buitenlandse handel. Tijdens de 2de helft van de legislatuur zal verder worden gewerkt op de onderlinge afstemming van deze instrumenten. Dat betekent dat de resultaten van de voorbije jaren worden geconsolideerd opdat zij de basis kunnen vormen waarop de verwachte synergiewinsten worden gerealiseerd.

Binnen het beleidsdomein economie werd een set van nieuwe financieringsinstrumenten in de markt gezet en werden de diverse ondersteuningsinstrumenten grondig bijgestuurd.

Een geïntegreerd en complementair instrumentarium van financieringsinstrumenten staat vandaag ter beschikking. Met de Winwinlening, de resultaatsgerichte ondersteuning van het Business Angels Netwerk (BAN) Vlaanderen, het Vlaams Innovatiefonds (VINNOF), de Waarborgregeling voor Investeringskredieten, de ARKimederegeling, het NRC-fonds en het Fonds Vlaanderen Internationaal werden een aantal marktconforme financieringsinstrumenten ter beschikking gesteld van de bedrijfswereld. Zij werden gecentraliseerd in de schoot van de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV), die het beheer en de operationalisering ervan waarneemt. Samen met het reguliere marktaanbod vormen zij een coherent geheel, waarin elk ondernemingstype, in elke fase van haar ontwikkeling en toegespitst op haar specifieke behoeften, adequate financieringsmogelijkheden moet kunnen vinden.

Voor wat de steunmaatregelen betreft, opteerde de beleidsnota voor “economisch efficiënte, voorspelbare en rechtszekere stimuleringsinstrumenten”. Deze optie gaf aanleiding tot de onderlinge afstemming, de integratie en de vereenvoudiging van de steunmaatregelen na een externe evaluatie en met aandacht voor de additionaliteit van de maatregel, de optimale allocatie van de overheidsmiddelen, de kwaliteit van de dienstverlening en de klantentevredenheid.

De vier cheque-instrumenten werden samengebracht in de ondernemersportefeuille BEA, een composiet instrument waarmee KMO's worden aangezet om naar eigen keuze vier types van ondernemerschapbevorderende diensten aan te kopen: opleiding, advies, kennisverwerving of mentorschap. De investeringssteunmaatregelen groeipremie en ecologiepremie werden bijgestuurd om hun additionaliteit – in termen van een versterkte investeringsneiging bij de KMO's en een grotere nadruk op de milieuperformantie en energie-efficiëntie van de investeringsprojecten – te verbeteren. De strategische investeringssteun wordt nog in lijn gebracht met de nieuwe invulling die de Europese Commissie momenteel geeft aan de regionale steunkaart en bij deze gelegenheid krijgt de “ad hoc” opleidingssteun een Vlaams rechtskader. Zo worden de horizontale en de verticale steunmaatregelen geïntegreerd in een coherent voorwaardenscheppend kader ten behoeve van zowel de KMO's als de grote ondernemingen.

De voorspelbaarheid en de rechtszekerheid van de steuninstrumenten bepaalt in belangrijke mate hun stimulerend effect op het investeringsgedrag van de ondernemingen. De budgettaire beheersbaarheid is daar een sleutelement van. Open-vraagssystemen zijn in dat opzicht problematisch omdat de vastgelegde middelen veelal ontoereikend blijken om alle steunaanvragen te honoreren. Daarom werd bij de hervorming of de bijsturing van de steunmaatregelen bijzondere aandacht besteed aan hun inpassing binnen de lijnen van het algemene begrotingsbeleid van de Vlaamse Regering. Waar nodig werden zij gekoppeld aan een gesloten budgetenveloppe, zoniet werden de steunintensiteit of de maximale steunplafonds gemoduleerd in functie van de omvang van de doelgroep en de te verwachten vraag.

In 2006-2007 zal het nieuwe steuninstrumentarium één jaar proefgedraaid hebben. In het kader van een resolute keuze voor het principe van *Evidence Based Policy*, zullen alle instrumenten

het voorwerp uitmaken van een constante monitoring en een jaarlijkse evaluatie. Op basis hiervan zullen waar nodig operationele bijstellingen worden aangebracht en reglementair verankerd.

Tenslotte, een exponent van deze geïntegreerde benadering is het Vlaams Agentschap Ondernemen, hetwelk voor de ondernemerswereld een uniek aanspreekpunt vormt naar de Vlaamse overheid toe. De ondernemers kunnen bij VLAO terecht met hun vragen, ongeacht of deze betrekking hebben op economie, ondernemerschap, innovatie of internationaal ondernemen.

Met betrekking tot internationaal ondernemen stonden de eerste twee jaren van de legislatuur in het teken van de fusie van Export Vlaanderen en de Dienst Investeren in Vlaanderen tot het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen, de aanpassing van de beleidsinstrumenten aan het concept van internationaal ondernemen (wat veel ruimer is dan het vroeger gehanteerde concept van buitenlandse handel of export) en een uitbreiding van het flankerend instrumentarium, met bijvoorbeeld de oprichting van het Fonds Vlaanderen Internationaal of de dienstencentra in het buitenland.

In de volgende jaren zal de verdere operationalisering van de bestaande en nieuw ontwikkelde instrumenten centraal staan. Daarnaast zal de nadruk liggen op de integratie tussen internationaal ondernemen en innovatie, met aandacht voor de internationalisering van kennisintensieve en hoogtechnologische ondernemingen.

Overeenkomstig de meerjarenbegroting zal in 2007 een extra injectie van bijna 60 miljoen euro voor wetenschap en innovatie worden gegeven. Deze bijkomende middelen kaderen volledig in de uitwerking van het innovatiepact, waarbij ook voor de resterende jaren van de legislatuur nog extra middelen voor wetenschap en innovatie worden voorzien.

Dat houdt voor een stuk in dat, voor wat nieuwe initiatieven betreft, het zwaartepunt van het beleid, na de voormelde hervormingen van de voorbije jaren op het vlak van de steun- en financieringsinstrumenten en de integratie van Export Vlaanderen en DIV in FIT, zal worden verlegd naar de verdere verwezenlijking van de doelstellingen uit het innovatiepact.

Het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid is volledig geënt op de ambitie om koploper te zijn in de Europese kenniseconomie. Door het Vlaamse kennispotentieel uit te bouwen en dit maximaal aan te wenden versterken we verder de innovatiekracht van Vlaanderen.

Wat betreft de O&O-intensiteit wil Vlaanderen de Europese norm van 3% hanteren als streefdoel. De Vlaamse overheid zal er zich daarenboven naar richten dat het volledige spectrum van de kennis- en innovatieketen enerzijds toegang heeft tot transparante steunmaatregelen en anderzijds dat er een evenwichtige verhouding is tussen het algemeen kennisverruimend fundamenteel, het beleidsondersteunend, het toepassingsgericht, het strategisch basisonderzoek en (technologische) innovatie. Belangrijk hierbij is dat naast onderzoek in de natuur- en levenswetenschappen en de toegepaste wetenschappen, ook het onderzoek in de humane en sociale wetenschappen verder wordt uitgebouwd. Voor een open en verdraagzame kennissamenleving zijn de nieuwe inzichten die hoogstaand onderzoek in deze disciplines opleveren, immers cruciaal.

De belangrijkste factor in het innovatiesysteem blijft echter de mens. De Vlaamse overheid wil de onderzoeker dan ook stimuleren. Vlaanderen heeft nood aan een voldoende aantal (top)onderzoekers. Wanneer we Vlaanderen kunnen hervormen/profileren tot een regio die bekend staat als een centrum van kennis, cultuur en ontspanning, dat openstaat voor nieuwe ideeën en diversiteit, zal Vlaanderen een magneet worden voor mensen die over talenten en ideeën beschikken. Daarnaast wil Vlaanderen ook talent van eigen bodem zich ten volle laten

ontplooiën door onder meer het sensibiliseren van jongeren en het aantrekkelijker maken van de onderzoeksloopbaan.

Vlaanderen kampt zoals de meeste landen van de Europese Unie met een kennisparadox. Hoewel er voldoende hoogwaardige kennis aanwezig is en de hogeronderwijsinstellingen meer dan in andere Europese landen sterk samenwerken met derden, in de eerste plaats met bedrijven, wordt deze nog te weinig omgezet naar industriële of maatschappelijke toepassingen. De Vlaamse Regering wil de kennisketen dynamiseren zodat de kennis in de toekomst maximaal gevaloriseerd wordt en dit zowel in grote ondernemingen als in KMO's. De optimalisatie van de afstemming van de financierings- en ondersteuningsmechanismen op de noden van de verschillende types van ondernemingen en sectoren is voor het tweede helft van deze legislatuur een belangrijke beleidsprioriteit.

- **Vlaanderen in actie**

De Vlaamse Regering heeft het afgelopen jaar haar sociaal-economische doelstellingen voor de toekomst gebundeld in het plan "Vlaanderen in actie".

Daarin worden de projecten geïdentificeerd die door de Vlaamse Regering als noodzakelijk worden beschouwd om de welvaart en het welzijn van Vlaanderen in de toekomst te kunnen garanderen. Zoals verder in deze beleidsbrief zal blijken, werden heel wat van de initiatieven die zich binnen de domeinen economie, wetenschap en innovatie, en buitenlandse handel situeren reeds op de sporen gezet in de voorbije 2 jaren.

In deze beleidsbrief wordt per hoofdstuk systematisch aangegeven op welke manier deze projecten al hebben plaatsgevonden of zullen worden geoperationaliseerd.

HOOFDSTUK 3 VLAANDEREN COMPETITIEVE INVESTERINGSREGIO

Het plan “Vlaanderen in actie – een sociaal economische impuls voor Vlaanderen” stelt dat we moeten investeren in gekende troeven. Vlaanderen is de toegangspoort tot Europa. Onder het . project III.7. ruimte om te ondernemen en te werken duidt het plan op het belang van voldoende en kwaliteitsvolle ruimte om te ondernemen en te werken. Hierbij wordt een dubbele strategie naar voren geschoven, namelijk het creëren van een aanbod aan bedrijventerreinen en het verweven van economie met andere functies. In dit hoofdstuk wordt deze strategie onder 3.2 verder bewandeld en uitgewerkt.

Onder het project III.5. de Vlaamse magneet word gesteld dat nieuwe buitenlandse investeringen aantrekken een prioriteit blijft voor de ontwikkeling van de Vlaamse economie. Dit moet gebeuren door de naambekendheid en het imago van Vlaanderen te verhogen, de oorsprong van buitenlandse investeerders meer te diversifiëren en buitenlandse investeerders van nabij te volgen. Daarnaast moet ook de taskforce buitenlandse investeringen ruimer bekend gemaakt worden. Deze acties worden verder ontwikkeld onder 3.4 van dit hoofdstuk.

3.1 Het streekontwikkelingsbeleid

- **Erkende Regionale Samenwerkingsverbanden (ERSV's)**

In 2006 werd een definitieve regeling uitgewerkt voor de subsidiëring van het sociaal-economische streekontwikkelingsbeleid die vanaf 1/1/07 van kracht zal zijn.

Stroomlijning van de streekpacten:

Ter ondersteuning van de uitvoering van de streekpacten, zal nagegaan worden welke onderdelen van het streekpact passen binnen het reguliere beleid en kunnen worden ondersteund.

In het kader van het Vlaams programma voor EFRO, zal de mogelijkheid onderzocht worden om economische projecten die voortvloeien uit de streekpacten, te financieren.

Betrekken van de resoc's bij de uitbouw van een ijzeren voorraad aan bedrijventerrein:

In 2005 werd aan de Regionaal Sociaal Economische Overlegcomités (RESOC's) een eerste beleidsvoorbereidende adviesvraag gesteld in het kader van het ruimtelijk-economisch beleid. De bedoeling van deze adviesvraag bestond erin om op streekniveau het overleg rond de bijkomende behoefte aan economische locaties te stimuleren. Het Agentschap Economie zal dit proces via de RESOC's verder ondersteunen.

- **Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)**

De Europese hefboven inzake streekontwikkeling kaderen in de doelstelling 2-programma's, het stedelijk ontwikkelingsprogramma Urban II en het programma “Innovatieve acties”, die door de Europese Commissie werden goedgekeurd voor de erkende Vlaamse regio's in het kader van de programmaperiode 2000-2006 van de Europese Structuurfondsen.

Thans rest nog een periode van twee jaar (tot eind 2008) om de nog resterende goedgekeurde projecten uit te voeren en de programma's te finaliseren.

Wat Doelstelling 2 (Concurrentievermogen en werkgelegenheid) betreft voor de nieuwe programmaperiode 2007-2013 diende er 1264,5 miljoen euro (Belgische enveloppe voor D2) verdeeld te worden over de gewesten: Vlaanderen krijgt daarvan 594,3 miljoen euro, Wallonië 447,6 miljoen euro, Brussel 182,6 miljoen euro en de federale Regering bijna 40 miljoen euro.

De intra-Vlaamse verdeling zal gebeuren via een 70/30 verdeelsleutel, waarbij er 70% voor het ESF programma wordt voorzien en 30% voor het EFRO-programma.

Dit resulteert in een budget voor het EFRO-programma van 178,3 miljoen euro voor de programmeringen periode 2007-2013.

- **Buurtwinkels**

Een oproep buurtwinkels werd gelanceerd op 23 juni 2006. Vooraf werd het Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie gelast met een onderzoek naar de behoeften van de steden en de gemeenten in verband met hun buurtwinkelbeleid.

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat niet alle steden en gemeenten een gepaste oplossing voor de buurtwinkelproblematiek (kunnen) ontwikkelen. Enkele beperken zich tot ad hoc steunmaatregelen (vestigingspremie, wonen boven winkels, gevelrenovatie). Slechts een minderheid heeft een echte visie en hanteert een strategisch buurtwinkelbeleid. Alle betrokken partijen gaven wel aan nood te hebben aan gestructureerde ondersteuning en kennisuitwisseling.

De oproep buurtwinkels werd daarom gericht aan de steden en gemeenten met de vraag om door hen geplande maar nog niet uitgevoerde, of de reeds geheel of gedeeltelijk gerealiseerde buurtwinkelprojecten in te sturen. Deze oproep richtte zich tot 108 steden en gemeenten. Het project moest ingediend worden door een stad of een gemeente maar mocht ook een initiatief zijn van een andere organisatie op voorwaarde dat het kaderde in het beleidsplan van de stad of de gemeente. De buurtwinkelprojecten, opgenomen in de ontvankelijke subsidieaanvragen, werden door een jury beoordeeld op basis van de kwaliteitscriteria die werden aangereikt in de studie van het Steunpunt. De laureaten ontvingen een geldsom om het lokale buurtwinkelproject mee te promoten. Uit de aangeleverde projecten zal essentiële en nuttige informatie worden gedistilleerd die als "best practices" ter beschikking kan worden gesteld aan andere steden en gemeenten.

Er zal een evaluatie van de resultaten van de oproep buurtwinkels 2006 plaatsvinden, op basis waarvan over de eventuele lancering van een nieuwe oproep zal worden beslist.

3.2 Ruimte om te ondernemen

- **Initiatieven voor een voldoende aanbod aan bedrijventerreinen**

Het concept "IJzeren Voorraad" houdt in dat er op elk tijdstip een gevarieerd aanbod aan bouwrijpe bedrijventerreinen kan aangeboden worden dat beantwoordt aan de verwachte markt vraag. Bovendien moet ook voorzien worden in een gelijkaardige reserve aan bestemde maar nog niet bouwrijp gemaakte bedrijfsruimte.

Dit houdt een actieve monitoring van de ruimtebehoeften in alsook het verzamelen van voldoende voorstellen voor nieuwe bedrijventerreinen. Dit vergt zowel een top-down als een bottom-up aanpak.

In 2006 werd een visie uitgewerkt over de wijze waarop de monitoring van de ijzeren voorraad moet georganiseerd en gerapporteerd worden. Het is de bedoeling te komen tot een driedelige wijze van monitoren en rapporteren (economische kaart van Vlaanderen, rapportage ijzeren voorraad en website).

Als top-down initiatieven werden in 2006 volgende onderzoeken opgestart:

- Locatie-onderzoek Ham Zwartenhoek (Economisch Netwerk Albertkanaal - ENA);
- Locatie-onderzoek Wommelgem-Ranst (ENA);

- Onderzoek naar de aard, de ruimtebehoefte en de mogelijke inplantingslocaties voor Sevesobedrijven. Het is immers noodzakelijk dat dergelijke globale studie hierover meer transparantie kan verschaffen. Dit is een belangrijk aandachtspunt in het Actieplan Chemische Industrie, voorgesteld door de Rondetafel Chemie;
- Onderzoek naar de mogelijkheden voor verder stimuleren en de mogelijke inplantingslocaties voor watergebonden bedrijventerreinen;
- Strategische visie op luchthavenbeleid en ruimtelijk-economische implicaties daarvan;
- Opname van een belangrijk ruimtelijk-economisch luik in de taakstelling van het vernieuwde steunpunt Economie.

Volgende bottom-up initiatieven werden in 2006 verder gestimuleerd:

- In het kader van het programma ondernemingsvriendelijke gemeente werden middelen ter beschikking gesteld om op basis van een GIS-oefening een aantal voorstellen aan te leveren voor nieuwe bedrijventerreinen;
- Een aanzet werd gegeven om in de toekomst op gestructureerde wijze een inschatting van de ruimtebehoefte op subregionaal niveau te ontvangen van de RESOC's. Er werden adviesvragen aan deze overleg- en adviesorganen uitgewerkt waarin gevraagd wordt naar de ruimtebehoefte op subregionaal niveau met daaraan gekoppeld voorstellen om de ruimtebehoefte in te vullen. Afhankelijk van de opstart van de verschillende RESOC's werden al een aantal resultaten van deze oefening door de RESOC's overgemaakt aan het agentschap Economie.

In 2007 zal de implementatie van de monitoringswijze voor de ijzeren voorraad verder worden uitgewerkt en geconcretiseerd. Hiertoe zullen de nodige samenwerkingsakkoorden worden gesloten tussen VLAO, de POM's, het agentschap Economie. Ook zullen afspraken gemaakt worden met het beleidsveld Ruimtelijke Ordening. De nadruk zal worden gelegd op de wijze waarop noodzakelijke informatie (vb. GIS-inventaris bedrijventerreinen, fase in de planning van specifieke terreinen ...) wordt verzameld en openbaar wordt gemaakt.

Vanuit VLAO krijgt de geïntegreerde ruimtelijk economische databank verder gestalte. Uitgangspunt vormt de GIS-inventaris bedrijventerreinen van de GOM's.

In 2007 zal verder worden gewerkt aan de afronding van de opgestarte studies (zie top-down initiatieven) en aan de nadere uitwerking van het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA).

Verder zal er bijgedragen worden aan de verdere uitwerking in de Task Force Luchthaven Zaventem van de gedefinieerde strategische projecten uit de strategische visie Zaventem 2025.

Het probleem van de huisvesting van bedrijven die op basis van hinderaspecten of lage tewerkstellingsquotienten moeilijk een beschikbare locatie vinden om hun activiteiten uit te oefenen, zalonderzocht. Een aantal van deze bedrijven zijn immers essentieel in het realiseren van een duurzaam economisch bestel (vb. afvalverwerking en recyclage, bouwsector...).

- **Snelle en kwaliteitsvolle ontwikkeling van bedrijventerreinen**

De geldingsduur van het huidige subsidiebesluit loopt ten einde. Daarom werd in 2006 een nieuw reglement voorbereid.

Dit nieuwe subsidiebesluit zal in werking treden in 2007.

In 2006 vond een eerste denkoefening plaats met betrekking tot het installeren van een "kwaliteitskamer" voor bedrijventerreinen. De bedoeling is om een ontmoetingsforum te maken

tussen de vergunning verlenende overheid, het beleidsveld Economie, de ontwikkelaars en de gemeenten. In 2007 zal hieraan verder gestalte worden gegeven.

In de loop van 2006 werd een 'topproject' voor de aanleg van een kwalitatief hoogstaand terrein geselecteerd. Het geselecteerde terrein beantwoordt aan de principes uit de in 2004 opgemaakte handleiding voor de duurzame aanleg en beheer van bedrijventerreinen en moet dienen als voorbeeldterrein voor de ontwikkelaars.

De weg die met het vorige subsidiebesluit was ingeslagen, namelijk de nadruk op een kwaliteitsvolle (her)aanleg, zal in het nieuwe reglement verder worden bewandeld. Het is daarbij de bedoeling de heraanleg van verouderde terreinen en brownfields te stimuleren met een hoger subsidiepercentage.

Om kwaliteit te kunnen behouden, moet het bedrijventerrein goed beheerd worden. Het is de bedoeling om in het nieuwe subsidiebesluit hiervoor ondersteuning te voorzien. Deze subsidies kunnen toegekend worden aan de ontwikkelaar van het terrein zolang deze voor het beheer blijft instaan. Een aantal ontwikkelaars kiezen ervoor om het beheer in handen van een derde te geven. De subsidies moeten dan deze laatste toekomen.

De ondersteuning van voortrajecten bij herinrichting van bedrijventerreinen wordt eveneens opgenomen in het nieuwe besluit. Zowel haalbaarheidsstudies als procesbegeleiding zullen kunnen worden betoelaagd.

- **Verouderde bedrijventerreinen en brownfields**

In 2006 ging opnieuw grote aandacht naar herstructureringsprojecten van verouderde bedrijventerreinen en brownfields. Via een tussenkomst in de studie- en proceskosten wordt de drempel verlaagd om de eerste fase van de herinrichting van bedrijventerreinen aan te vatten. Via het eerste studiewerk kan een projectpromotor immers zicht krijgen op de financiële, juridische, technische en organisatorische haalbaarheid van het herstructureringsproject.

Op basis van een doorlichting van de prioritaire acties, zoals omschreven in de afbakeningsprocessen van stedelijke gebieden op gewestelijk niveau, werden een aantal projecten geselecteerd. Aan de potentiële projectuitvoerders werd de mogelijkheid gegeven het project in te dienen voor subsidie. Op deze wijze sluit het beleid inzake herinrichting van bedrijventerreinen aan bij de prioriteiten die gelegd worden vanuit het beleidsveld Ruimtelijke Ordening.

Afgelopen jaar diende de Vlaamse Regering via de minister van Financiën, Begroting en Ruimtelijke Ordening het ontwerp van decreet brownfieldconvenanten in bij het Vlaamse Parlement. Het beleidsveld Economie zal zich met de middelen en instrumenten die tot haar beschikking staan in 2007 uiteraard ten volle inzetten om de doelstellingen van dit decreet te realiseren.

In 2007 zal eveneens verder gewerkt worden aan het aantrekken en ondersteunen van de belangrijkste projecten met betrekking tot de herinrichting van bedrijventerreinen en brownfields (in het kader van de subsidieverlening gericht op voortrajecten) en het organiseren van ervaringsuitwisseling met betrekking tot de aanpak van dergelijke projecten.

In het nieuwe subsidiebesluit zullen, zoals hierboven beschreven, een aantal mogelijkheden ingeschreven worden om de herinrichting van verouderde bedrijventerreinen en brownfields te bevorderen. Complementair hieraan werden ook via het nieuwe programma van EFRO middelen voorzien.

- **Bedrijvencentra**

Uit een bevraging van het werkveld over de werking van de bedrijvencentra in Vlaanderen kwamen een aantal minpunten naar boven. Op basis daarvan wordt het subsidiebesluit bedrijfsgebouwen grondig herwerkt. Het nieuwe subsidiebesluit zal begin 2007 in werking treden.

Het doel is om de managementondersteunende dienstverlening uit te bouwen, het aantal bedrijvencentra te verhogen en meer buitenlandse starters aan te trekken. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen drie soorten bedrijvencentra: bedrijvencentra met basisdiensten, specifieke bedrijvencentra (gericht op specifieke doelgroepen of een intensieve begeleiding) en strategische bedrijvencentra (gericht op buitenlandse starters uit een welbepaald land of regio).

Ook een multifunctioneel gebouw in de nabijheid van een bedrijvencentrum komt voor subsidiëring in aanmerking. Om ervoor te zorgen dat enkel de kwalitatief beste projecten gesubsidieerd worden, zal binnen het subsidiebesluit voor bedrijfsgebouwen met een call worden gewerkt.

- **Bedrijfshuisvestingsmogelijkheden buiten bedrijventerreinen**

Al sinds 2004 wordt getracht lokale initiatieven inzake verweving en bedrijfshuisvesting in landelijke gebieden te stimuleren en in kaart te brengen, ondermeer op basis van een adviesvraag die werd gesteld aan de RESOC's. In het kader van het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) werd een werkgroep opgestart die verweving van economische activiteiten in landelijk gebied zal onderzoeken.

Een manier om de vraag naar bedrijventerreinen te laten dalen, is de stimulering van verweving, een van de principes uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Verschillende initiatieven dienen hierbij gemeenschappelijk onderzocht of uitgevoerd te worden (evaluatie afstandsregels VLAREM, nieuwe stedenbouwkundige concepten, stimuleren bedrijvencentra en bedrijfsverzamelgebouwen als alternatief voor lokale bedrijventerreinen...).

Rond verweving van economische activiteiten in landelijke gebieden zal verder gewerkt worden aan de verzoenbaarheid van de economische activiteiten met de landschappelijke kwaliteit en identiteit van deze landelijke gebieden. Hier moet het onderzoek vooral uitmonden in een nieuwe visie over de toelaatbaarheid van economie in landelijke gebieden in het tweede Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

3.3 Ondernemingsvriendelijke gemeente

Het afgelopen jaar werden met de steun van de Vlaamse overheid 10 projecten uitgewerkt die een ondernemingsvriendelijk lokaal beleid stimuleren. De projecten sensibiliseren en ondersteunen gemeentebesturen bij een bedrijfsvriendelijk beleid. Het merendeel van de projecten wordt in 2007 afgerond. Er zal een evaluatie van de projecten plaatsvinden, op basis waarvan over eventuele verderzetting van de acties kan worden beslist.

3.4 Geïntegreerd en coherent beleid inzake het aantrekken van buitenlandse investeringen

- **Intensieve beleidsafstemming: Inwerkingtreding van de Task Force Buitenlandse Investeringen**

Voor buitenlandse ondernemingen die een investering in Vlaanderen overwegen is het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) in vele gevallen het eerste aanspreekpunt. Maar FIT kan zelf geen beslissingen nemen over concrete elementen in potentiële investeringsdossiers. Nochtans is het cruciaal dat kandidaat-investeerders zo snel mogelijk een

antwoord krijgen op hun vragen. Wanneer een onderneming een buitenlandse investering overweegt, worden de sterktes en zwaktes van verschillende landen en regio's tegen elkaar afgewogen. Vlaanderen is dus lang niet de enige regio die op de lijst staat van het buitenlandse bedrijf. Snel kunnen inspelen op de vragen van de kandidaat-investeerders is dus belangrijk om op zijn shortlist van investeringsbestemmingen te komen en te blijven. Om die reden besliste de Vlaamse Regering op 1 juli 2005 tot de oprichting van een speciale werkgroep, de Task Force Buitenlandse Investerings. De taskforce werd op 27 september 2005 officieel geïnstalleerd en heeft als opdracht om namens de Vlaamse overheid coherente voorstellen te formuleren aan de kandidaat-investeerder, om het overleg en de acties binnen de verschillende administraties te structureren en te coördineren, en om knelpunten rond het binnenhalen van investeringen op te sporen en aan te pakken.

Na een jaar kan de taskforce al een aantal positieve resultaten voorleggen, maar om dit instrument optimaal te kunnen benutten, moet het ruimer bekend gemaakt worden bij beïnvloeders en beslissingnemers. Daarnaast moet de taskforce meer aandacht hebben voor structurele verbeteringen op het gebied van regelgeving en administratieve werking, op basis van de ervaringen opgedaan in de individuele investeringsdossiers.

- **Relaties met de buitenlandse investeerder**

Uit de *Barometer van de Belgische Attractiviteit* die Ernst & Young in 2006 voor de derde keer op rij publiceerde onder de titel *Investeren in België: de dingen zijn niet altijd wat ze lijken* blijkt dat 22% van de ondervraagde bedrijfsleiders in België denkt aan delokalisatie. Hiermee bevindt België zich op hetzelfde niveau als de rest van Europa. Terwijl het Europese gemiddelde in 2006 echter daalde, steeg die groep in België met 5%. Die trend mogen we niet uit het oog verliezen. De nazorgstrategie die FIT samen met VLAO zal uitwerken, speelt hierbij een centrale rol.

Het doel van de nazorgstrategie bestaat erin de buitenlandse investeerders, die al in Vlaanderen aanwezig zijn, zo correct mogelijk te informeren en in te spelen op hun concrete behoeften. Dat gebeurt via informatiesessies, alsook door bedrijfsbezoeken. De nazorgstrategie bepaalt per jaar per regio het aantal bedrijven dat zal worden bezocht met als doel nieuwe investeringen te detecteren. Om de nazorgstrategie optimaal te kunnen uitvoeren, moet er een hechtere samenwerking komen tussen FIT en de provinciale antennes van VLAO, met duidelijke afspraken over strategische en operationele nazorg ten behoeve van de vestigingen in Vlaanderen.

De meeste grote bedrijven in Vlaanderen maken deel uit van een multinational waarvan het beslissingscentrum meestal niet in Vlaanderen gelegen is. Vaak staat de Vlaamse dochteronderneming in scherpe concurrentie met vestigingen in andere landen. Indien de investering niet in Vlaanderen plaatsvindt, kan dat zware gevolgen hebben voor de toekomst van de Vlaamse vestiging. Daarom is hier voor FIT, dat beroep kan doen op zijn buitenlandse netwerk om intensieve contacten met het moederbedrijf te behouden, een belangrijke rol weggelegd.

Vlaanderen scoort in verhouding beter op het vlak van uitbreidingsinvesteringen dan op het vlak van nieuwe investeringen. In Europa zijn bijna driekwart van de projecten nieuwe investeringen (71%) tegenover 29% uitbreidingsprojecten. Voor Vlaanderen lag het aandeel uitbreidingsinvesteringen in 2005 op 40%. Het is echter belangrijk om ook meer te streven naar het aantrekken van nieuwe investeringsprojecten in die sectoren die een nieuwe impuls kunnen geven aan onze economie. Daarom kent de beheersovereenkomst van FIT, in de evaluatie van de strategische organisatiedoelstellingen, een groter gewicht toe aan nieuw buitenlandse investeringen dan aan uitbreidingsinvesteringen.

- **Vlaams imago**

De *Barometer van de Belgische Attractiviteit* 2006 bevestigt wat ook al in die van 2005 te lezen stond: in geen enkel ander land is het verschil zo groot als in België tussen wat de bedrijfsleiders denken die in het land actief zijn, en diegenen die er nog niet actief zijn. De eerste categorie geeft België duidelijk een betere score; bij de tweede categorie heeft België een heel zwak imago. Gelukkig volgt de realiteit de perceptie niet. Het imago van België, en bijgevolg van Vlaanderen, steekt schril af tegen het reële volume aan buitenlandse investeringen. Dat lijkt op zich misschien geen probleem, maar het vormt op langere termijn toch een bedreiging. Om in de toekomst buitenlandse investeringen te kunnen blijven aantrekken en onze producten te promoten in het buitenland heeft Vlaanderen behoefte aan een duidelijker en beter imago. De troeven die we bezitten zijn in het buitenland onvoldoende bekend.

Die betere bekendheid begint met de vertegenwoordigers van Vlaanderen in het buitenland. Totnogtoe trad elke entiteit in Vlaanderen met vertegenwoordigers in het buitenland op zijn eigen manier naar buiten. Het nieuwe logo voor gebruik in het buitenland dat op 25 september 2006 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, moet aan dit versnipperde optreden een einde maken. De verschillende agentschappen en departementen die internationaal communiceren – en waarvan FIT veruit het belangrijkste is – behouden wel hun identiteit, maar zullen voortaan alle ook het nieuwe logo van Vlaanderen als sublogo, als kwaliteitsvol herkomstlabel gebruiken.

Tevens wordt er gewerkt aan een betere positionering van Vlaanderen zelf in het buitenland. De nieuwe promotiefilm voor Vlaanderen, *Flanders: best of both worlds*, die voor de eerste maal op 10 november 2005 in Shanghai werd getoond, is hiervan een overtuigend bewijs. Het traditionele beeld van een ‘land van bier en chocolade’ wordt bijgestuurd. Ook wordt niet enkel meer de troef van onze logistieke infrastructuur en centrale ligging uitgespeeld. Vlaanderen beschikt immers over bedrijven die in verscheidene sectoren internationaal aan de top staan en heeft met IMEC, VIB, IBBT en VITO strategische onderzoeksinstellingen van wereldformaat. Het actieprogramma van FIT zal voorzien in de uitvoering van een strategie om het economische imago van Vlaanderen in het buitenland te verbeteren.

- **Diversificatie van de oorsprong van buitenlandse investeringen**

Uit de cijfers van de Ernst & Young European Investment Monitor voor 2005 komt duidelijk naar voor dat België voornamelijk afhankelijk is van de Verenigde Staten van Amerika, de buurlanden (inclusief het Verenigd Koninkrijk) en Japan, als het aankomt op het aantrekken van buitenlandse investeringen. Samen zijn die landen goed voor 77,8% van de totale buitenlandse investeringen. In vergelijking met andere landen scoort België slecht bij Europese investeerders die niet uit de buurlanden komen.

Het is noodzakelijk dat er verder wordt gediversifieerd in de oorsprong van de landen waar de investeringen vandaan komen. Dankzij de fusie van Export Vlaanderen en de Dienst Investeren in Vlaanderen op 1 juli 2005 werd het buitenlandse netwerk, dat als opdracht heeft om potentiële investeerders naar Vlaanderen te halen, sterk uitgebreid: van 6 posten in het buitenland naar 71. Dat biedt de mogelijkheid om, zoals in het regeerakkoord staat, de focus voor het aantrekken van investeringen uit te breiden naar West-Europa, Korea, Taiwan, Australië, Nieuw-Zeeland, Singapore, China en India. De beheersovereenkomst van FIT gaat nog een stap verder en vraagt dat het operationele plan van FIT gekwantificeerde doelstellingen bevat voor de sector-regiofocusstrategie die het agentschap hanteert.

Een eerste prioriteit is zeker China. Daarom legt de Chinastrategie zo sterk de nadruk op de noodzaak om proactief Chinese bedrijven te benaderen met het oog op het investeren in Vlaanderen. FIT heeft dit in een aantal concrete actiepunten vertaald. Begin 2006 maakte FIT

op zijn website plaats voor een versie in het Chinees, om de toegankelijkheid voor Chinese investeerders te verhogen. In augustus 2006 werd een Chinese versie van de *Legal Guide* voor investeerders ter beschikking gesteld. Die gids geeft een antwoord op veelvoorkomende vragen over het opstarten van een onderneming in Vlaanderen. Verder zal FIT ook op het terrein een concreet prospectieprogramma opzetten om Chinese investeerders naar Vlaanderen aan te trekken.

Behalve China beschikt ook India over een enorm reservoir van bedrijven die op korte of langere termijn in het buitenland zullen investeren. Voorlopig vinden die bedrijven nog onvoldoende hun weg naar Vlaanderen. FIT zal in zijn actieplan voor India dan ook extra inspanningen leveren om meer Indische bedrijven naar Vlaanderen te trekken.

- **Bedrijvencentra voor buitenlandse investeerders in Vlaanderen**

Om zaken te doen in het buitenland is het voor een onderneming veelal een meerwaarde om een eigen vertegenwoordiger te hebben op de lokale markt. Bovendien is het zo dat een potentiële investering veelal in verschillende fases verloopt, gaande van een eenmansprospectiekantoor over een grotere verkoopseenheid tot een regionaal hoofdkantoor. Om de eerste fase, die aanleiding kan zijn tot een grotere investering later, beter te ondersteunen, zullen de troeven van de bedrijvencentra in Vlaanderen beter worden afgestemd op de behoeften van de potentiële buitenlandse investeerder. Het nieuwe subsidiebesluit bedrijfsgebouwen dat begin 2007 in werking treedt, speelt hier op in met de strategische bedrijvencentra. De beheersovereenkomst van FIT stelt duidelijk dat FIT actief zal worden betrokken bij de strategische bedrijvencentra. Dit impliceert een actieve ondersteuning aan de buitenlandse ondernemers in deze bedrijvencentra, alsook het bestaan en de troeven van deze bedrijvencentra bekendmaken bij potentiële investeerders. De strategische bedrijvencentra zijn ook een concreet antwoord op het actiepunt rond de oprichting van dienstencentra in Vlaanderen voor Chinese ondernemingen, zoals opgenomen in de Vlaamse Chinastrategie.

- **Benutten van inkomende handelsmissies**

In de beleidsbrief Internationaal Ondernemen 2006 werd melding gemaakt van het nut van inkomende handelsmissies als bron van netwerking en informatieverspreiding met het oog op het aantrekken van buitenlandse investeerders naar Vlaanderen.

Naast de medewerking aan missies die door het economische middenveld worden georganiseerd in het kader van verschillende Europese en transnationale projecten, mikte FIT het afgelopen jaar vooral op het benaderen van buitenlandse handelsmissies die Europa als bestemming hadden en waar vervolgens een Vlaams luik aan kon worden gebreed of waar contacten konden worden gelegd met de bedrijven uit deze delegaties.

Er werden pogingen ondernomen om na de beurzen CeBIT Hannover (grootste ICT-beurs ter wereld), Embedded World in Nürnberg en Salon International de l'Alimentation (SIAL) in Parijs een groep bedrijven, die al in Europa waren voor de beurs, ook naar Vlaanderen uit te nodigen. Deze acties hadden weinig tot geen succes. Voor de toekomst wordt ervoor geopteerd deze groep actiever aan te spreken in de marge van de betrokken beurs zelf.

In het eerste trimester 2006 werden met succes, via consultants in Brussel, contacten gelegd met Braziliaanse bedrijven in Londen, die de president vergezelden op zijn officieel bezoek aan het Verenigd Koninkrijk. Deze aanpak zal in de toekomst worden herhaald.

Voor de inkomende missies die door het economisch middenveld worden georganiseerd, legt FIT de laatste hand aan een algemene powerpointvoorstelling van Vlaanderen als investeringslocatie. Deze voorstelling wordt ter beschikking gesteld van alle geïnteresseerde partijen.

In het kader van de Chinastrategie wordt bijzondere aandacht besteed aan de inkomende missies uit China.

HOOFDSTUK 4 WETENSCHAP EN INNOVATIE

Het plan “Vlaanderen in Actie” bevat verschillende projecten in het domein van wetenschap en innovatie, waaraan in deze beleidsbrief concreet uitvoering wordt gegeven.

Het gaat meer bepaald om de projecten:

- Accent op talent
- Creatieve netwerken
- Brain Port Vlaanderen
- KMO-innovatie-actieplan
- I3: een intelligent instrumentarium voor innovatie
- Vlaanderen i2010: ICT als hefboom voor innovatie

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de concrete stappen die reeds werden ondernomen of nog zullen worden ondernomen voor de verdere uitwerking van deze projecten.

4.1 De bouwstenen voor de kenniseconomie

4.1.1 Middelen

4.1.1.1 Uitvoering van het Innovatiepact

2007 kenmerkt zich door een structurele verhoging met 59,45 miljoen euro van de beleidskredieten voor wetenschap en innovatie die ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid, inclusief deze onder gedeelde bevoegdheid met de Vlaamse minister bevoegd voor hoger onderwijs (BOF en PWO). In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de besteding van de middelen die volgend jaar structureel aan de financiering van onderzoek en innovatie worden toegevoegd¹.

PR	BA	Initiatief	Nieuw initiatief 2007
71.10	12.06	Uitgaven ter bevordering van de Vlaamse informatiemaatschappij in het kader van de Lissabon-strategie	1
71.20	33.01	Versterking van de internationale samenwerking	1
71.20	40.02	Verdere uitbouw van het Methusalem-initiatief	7
71.20	40.03	Bijkomende BOF-ZAP-mandaten aan de Vlaamse universiteiten	1,5
71.20	41.02	Opstart van het Hercules-initiatief voor zware en middelzware onderzoeksinfrastructuur	5
71.20	41.03	Bijkomende post-doctorale mandaten bij het FWO	2,7
71.30	41.05	Versterking van de financiering van de interfacediensten	0,6
71.30	99.11	Innovatie-initiatieven op initiatief van de Vlaamse Regering (competentiepolen)	6
71.30	99.12	Bijkomende middelen voor het IWT voor projecten voorgesteld door Vlaamse bedrijven	17

¹ In het kader van beleidsheroriëntaties worden binnen de middelen die bij constant beleid beschikbaar zijn, een aantal nieuwe acties opgezet of lopende initiatieven versterkt; bijv. de middelen voor de IWT-specialisatiebeurzen worden verhoogd met 2,2 miljoen euro.

71.40	33.01	Verhoging van de dotatie van IMEC	2,75
71.40	33.02	Verhoging van de dotatie van VIB	6,3
71.40	33.04	Verhoging van de cofinanciering van het steunpunt voor O&O-statistieken	0,5
71.40	33.07	Financiering van onderzoeksactiviteiten in de Instellingen voor Postinitieel Onderwijs	0,5
71.40	41.04	Bijkomende middelen voor het TETRA-fonds	0,4
71.40	41.07	Financiering van de cluster 'medische beeldverwerking' van het IBBT	4,2
71.40	44.06	Versterking van de onderzoeksgebondenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen	3
		TOTAAL	59,45

Fig. 4.1. Verdeling van de bijkomende budgetten voor wetenschap en innovatie (in miljoen euro).

Met de stijging van 59,45 miljoen euro wordt, conform het regeerakkoord, voor 2007 de uitvoering van het Innovatiepact gehonoreerd.

4.1.1.2 Evolutie van de kredieten voor wetenschap en innovatie over de periode 1995-2007

In figuur 4.2. wordt de evolutie weergegeven van de structurele financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid waarover de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel beschikt. Deze middelen zijn gegroepeerd in de organisatieafdeling OA 71. De stijgende trend wordt ook volgend jaar verder gezet.

In 2007 is er een globale stijging (indexatie inbegrepen) met 64,347 miljoen euro van de kredieten wetenschapsbeleid (WB), i.e. O&O en W&T samen², en met 61,931 miljoen euro van de O&O-kredieten in vergelijking met de definitieve begroting 2006.

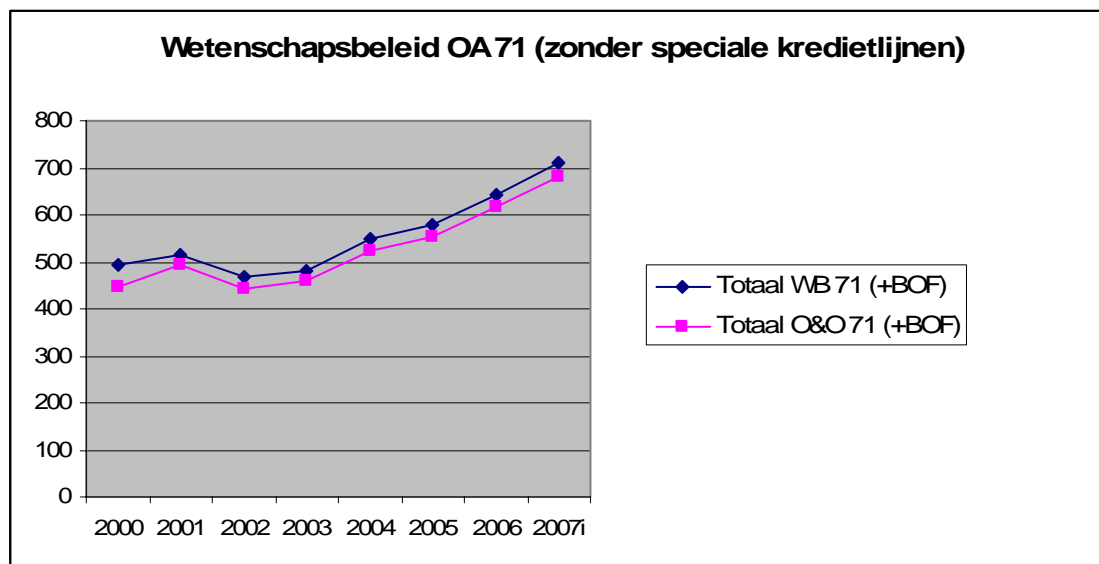

Fig. 4.2. Evolutie van de structurele financiering voor wetenschapsbeleid (WB) en het gedeelte hiervan bestemd voor Onderzoek en Ontwikkeling (O&O), zoals opgenomen in de organisatieafdeling OA 71. Bedragen zijn in miljoen euro.

² O&O: Onderzoek en Ontwikkeling; W&T: Wetenschappelijke en Technologische Dienstverlening.

In figuur 4.3 wordt de evolutie weergegeven van de totale kredieten, inclusief de éénmalige, speciale kredietlijnen buiten de klassieke begrotingsprogramma's, die werden ingevoerd vanaf 2004 en die bestemd zijn voor de realisatie van specifieke beleidsprioriteiten voor dat bepaalde jaar. In 2007 zijn er ook bijkomende kredietlijnen (voor O&O): 30 miljoen euro op het Hermesfonds en de 2,6 miljoen euro LRM-impulsfinanciering ten behoeve van de uitbouw van de onderzoeksactiviteiten van de transnationale Universiteit Limburg (tUL). De extra nettostijging met ca. 60 miljoen euro O&O-kredieten, die in 2007 aan het beleidsdomein EWI worden toegekend, worden in deze figuur ten dele gemaskeerd door het feit dat het bedrag van 75 miljoen euro aanvullende kredieten, dat in 2005 en 2006 buiten de klassieke begrotingsprogramma's aan het Vlaams Innovatiefonds (VINNOF) werd toegekend, in 2007 niet wordt herhaald.

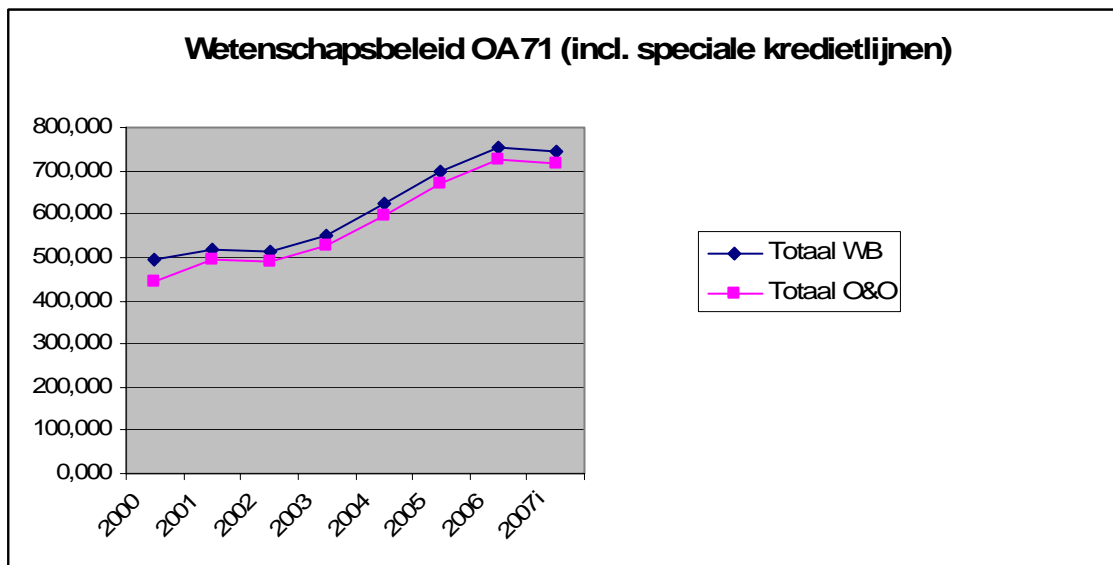
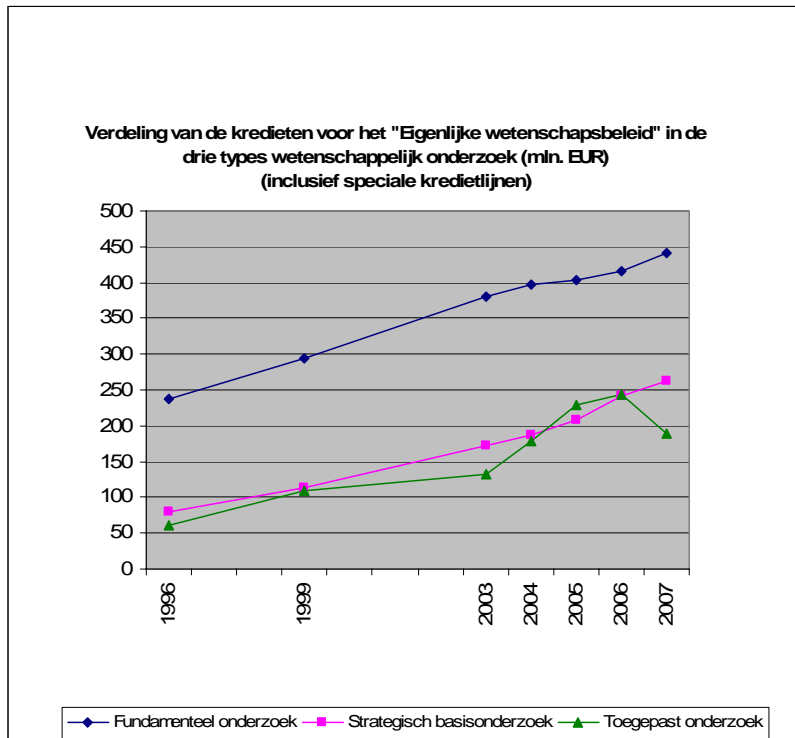

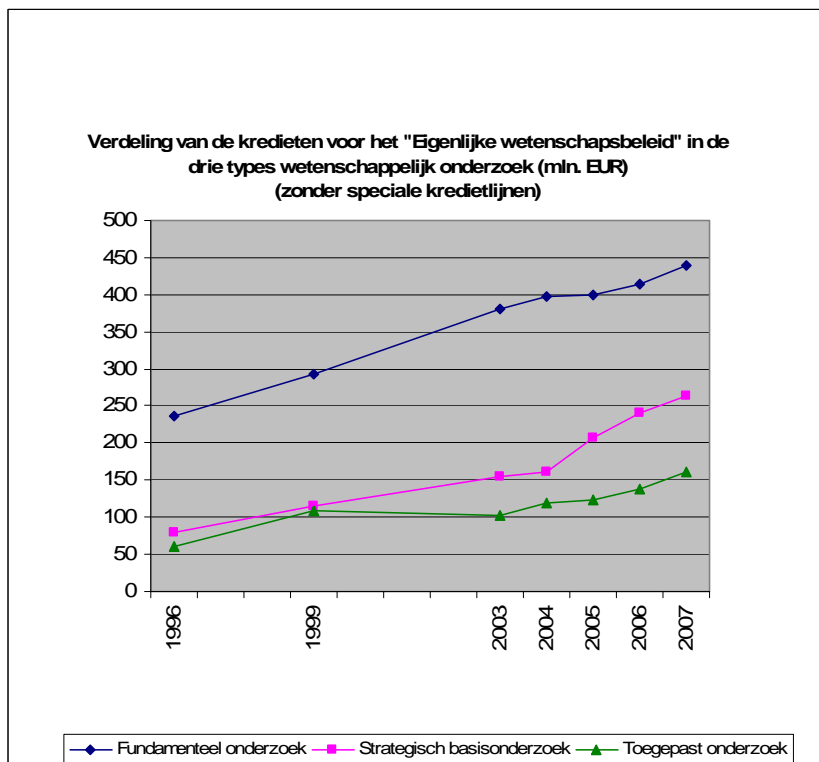
Fig. 4.3. Evolutie van de middelen, inclusief de speciale kredietlijnen, voor wetenschapsbeleid (WB) en het gedeelte hiervan bestemd voor Onderzoek en Ontwikkeling (O&O) opgenomen in de organisatieafdeling OA 71. Bedragen zijn in miljoen euro .

4.1.1.3 Evenwichtige verdeling van de middelen over de verschillende types wetenschappelijk onderzoek

Figuren 4.4 en 4.5 geven de evolutie voor de jaren 1996, 1999 en 2003 tot en met 2007 van respectievelijk de financiering van fundamenteel onderzoek, strategisch basisonderzoek en toegepast onderzoek. Deze figuur illustreert de sterke stijging van de kredieten voor de drie soorten onderzoeksactiviteiten. Het strategisch basisonderzoek en het toegepast onderzoek startten in 1996 ongeveer op hetzelfde niveau. De hogere financiering voor het fundamenteel onderzoek wordt mede verklaard door de component 'onderzoek' in de universitaire werkingstoelagen. Deze middelen zijn ingeschreven in de begroting 'Onderwijs'.

Figuur 4.4. Verdeling van de kredieten voor het "Eigenlijke wetenschapsbeleid" (OA 71 en OA 33) in de drie types wetenschappelijk onderzoek, inclusief de speciale kredietlijnen. Bedragen zijn in miljoen euro.

Figuur 4.5. Verdeling van de kredieten voor het "Eigenlijke wetenschapsbeleid" (OA 71 en OA 33) in de drie types wetenschappelijk onderzoek, exclusief de speciale kredietlijnen. Bedragen zijn in miljoen euro.

In 2005 was de verdeling (inclusief de speciale kredietlijnen) als volgt: 48% fundamenteel onderzoek, 28% toegepast en 24% strategisch basisonderzoek, ofwel een 50/50 verhouding tussen het niet-gericht en het gericht onderzoek. Deze verdeling evolueerde in 2006 naar: 46%, 27% en 27%. Deze relatieve daling voor het fundamenteel onderzoek was echter enkel toe te

schrijven aan de verschuiving van de IWT-specialisatiebeurzen van het fundamenteel naar het strategisch basisonderzoek. De IWT-specialisatiebeurzen zijn bestemd om jonge onderzoekers een doctoraatsthesis te laten voorbereiden en werden voorheen bij het fundamenteel onderzoek gerekend. Aangezien met deze beurzen veelal doctoraatsonderzoek wordt verricht dat potentieel binnen 5 à 10 jaar kan leiden tot toepassingen (i.e. strategisch basisonderzoek), werd de financiering hiervan vanaf 2006 aangerekend bij het strategisch basisonderzoek (cfr. de Beleidsbrief 2006 Wetenschap en Innovatie).

Voor 2007 is de verdeling als volgt: 49% fundamenteel onderzoek, 22% toegepast en 29% strategisch basisonderzoek, ofwel een ca. 50/50 verhouding tussen het gericht en het niet-gericht onderzoek. De oorzaak voor de daling van het aandeel van het toegepast onderzoek in 2007 ligt bij het feit dat de eenmalige, niet structurele toekenning in 2005 en 2006 van telkens 75 miljoen euro via het VINNOF, niet wordt herhaald in 2007 en niet volledig wordt gecompenseerd door de eenmalige middelen voor het Hermesfonds en de LRM-impulsfinanciering die voor volgend jaar zijn voorzien.

4.1.1.4 Evenwichten in de financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid

Het Vlaams wetenschaps- en innovatiebeleid wordt gekenmerkt door een grote mate van **“bottom up”- benadering**: de overheid steunt waardevolle initiatieven die door de actoren zelf worden voorgesteld.

Een tweede kenmerk is **de centrale rol van de universiteiten en de interuniversitaire onderzoekscentra** die een grote autonomie hebben, maar waarvan tegelijk een gedeelte van de onderzoeksfinanciering performantiedreven is. Uit een recente analyse van de onderzoeksinkomsten blijkt dat de Vlaamse universiteiten in vergelijking met andere Europese universiteiten intenser samenwerken met de industrie. Bovendien ontwikkelen alle universiteiten een steeds krachtiger beleid gericht op de valorisatie van onderzoeksresultaten. Een indicator hiervoor is het groeiend aantal spin-offs. Met de oprichting van de associaties en de inschakeling van de hogescholen in de Vlaamse onderzoeks- en innovatieruimte zullen deze trends nog worden verstrekt.

Ook de ondersteuning van de technologische innovatie in de bedrijven wordt gekenmerkt door deze “bottom up”-benadering. Wel moet worden aangestipt dat hierbij sedert enkele jaren een zekere verschuiving merkbaar is van de betoelaging van projecten die worden voorgesteld door bedrijven naar de financiering van bedrijfsoverstijgende structuren en strategische initiatieven zoals de competentiepolen. Deze ontwikkeling wordt minstens voor een deel verklaard door de noden die verschillen per sector en type onderneming.

In deze context dient de discussie over de optimalisering van de evenwichten in de publieke financiering te worden gesitueerd. Deze vraag kan op verschillende manier worden gesteld. Vooreerst is er de verdeling van de middelen tussen grensverleggend onderzoek, strategisch basisonderzoek en (technologische) innovatie. Een tweede benadering is de verhouding tussen de financiering van top-down en bottom up initiatieven.

Aan de VRWB zal worden gevraagd aanbevelingen te formuleren rond de verdere uitbouw van het Vlaams wetenschap- en innovatiebestel in een Europese en internationale context. Hiermee wordt concreet uitvoering gegeven aan actie II.9 van “Vlaanderen in actie”. Hierbij dient niet alleen aandacht te worden besteed aan het groeipad van de publieke financiering voor onderzoek en innovatie en aan de absorptiecapaciteit van het Vlaams wetenschaps- en innovatiebestel, maar ook aan de verdeling van de bijkomende middelen, enerzijds tussen grensverleggend onderzoek, strategisch basisonderzoek, (technologische) innovatie, kennisdiffusie en wetenschapspopularisering en anderzijds tussen de verschillende financieringsinstrumenten. Ook dient het gewenste evenwicht tussen onderzoek met een economische en een maatschappelijk finaliteit te worden onderzocht. Het belang van dit laatste

werk voor de ontwikkeling van een open en verdraagzame kennissamenleving wordt vaak onvoldoende onderkend.

Hierbij kan gebruik gemaakt worden van het voorbereidend werk dat het steunpunt voor O&O-statistieken reeds heeft verricht, in het bijzonder de studie “Distribution of the Financial resources for Science and Innovation”. Hierin worden het Vlaams wetenschaps- en innovatiebestel en de financieringsstromen vergeleken met deze in Finland, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Uit deze studie kan geen éénduidige conclusie worden getrokken over wat een *'juist evenwicht'* in het wetenschaps- en innovatiebeleid en in de financiering ervan is, omdat de systemen in de verschillende landen te verschillend zijn om op een verantwoorde wijze vergelijkingen te kunnen maken. Men kan er wel uit afleiden dat elk systeem zijn eigenheid heeft en dat binnen elk systeem de verschillende componenten ervan een voldoende en geëigende financiering moet krijgen.

4.1.2 Menselijk kapitaal

4.1.2.1 Instroom in de onderzoeksloopbaan

Het verrichten van onderzoek is een erg arbeidsintensief proces. De stijging in de publieke financiering vertaalt zich in een vraag naar bijkomende onderzoekers. Deze vraag wordt nog versterkt door de generatiewissel die bezig is aan de hogeronderwijsinstellingen en de publieke kenniscentra. Ook de ondernemingen hebben meer onderzoekers nodig om hun innovatieve capaciteit te verhogen. Alles laat aanzien dat deze trend zich minstens tijdens de rest van dit decennium verder zet en nog zal versterken. Bovendien is de vraag naar bijkomende onderzoekers geen Vlaams maar een wereldwijd fenomeen.

Om aan die uitdaging het hoofd te bieden staat de onderzoeker centraal in het Vlaams wetenschaps- en innovatiebeleid.

4.1.2.2 Bijkomende doctoraatsbeurzen bij FWO en IWT

Vooreerst wordt **het aantal doctoraatsbeurzen stelselmatig verhoogd**. In 2005 en 2006 werd het aantal FWO-aspirantmandaten verhoogd, zodat bij kwalitatief gelijke instroom een slaagkans van ca. 35% wordt bereikt. Ook het aantal IWT-specialisatiebeurzen werd verhoogd, waarbij eveneens een slaagkans van 35% als streefcijfer wordt gehanteerd. Bij het FWO werd het volledige bedrag dat nodig is om deze cohorte aan bijkomende vierjarige mandaten te financieren, in 2006 toegekend. Bij het IWT worden deze middelen stapsgewijze vrijgemaakt naarmate de bijkomende bursalen jaarlijks instromen. Voor 2007 betekent dit een stijging van 2,2 miljoen euro voor de IWT-specialisatiebeurzen.

Een recente studie in opdracht van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid toont aan dat investeren in doctoraatsbeurzen bij FWO en IWT in vergelijking met de alternatieven die jonge onderzoekers worden geboden om te doctoreren (bijv. assistentschap of aanstelling op onderzoekscontract), de hoogste succesratio oplevert in termen van aantal behaalde doctoraatsdiploma's.

4.1.2.3 Bijkomende postdoctorale mandaten bij het FWO

Na het behalen van hun doctorstitel stromen een aantal onderzoekers door naar een mandaat van postdoctoraal onderzoeker. Hiermee krijgen ze de mogelijkheid een aantal jaren in belangrijke mate zelfstandig onderzoek te verrichten en zich verder voor te bereiden op een loopbaan in het onderzoek. Om het slaagpercentage voor de postdoctorale mandaten bij een stijgend aantal gedoctoreerden die potentieel kunnen kandideren voor een dergelijk mandaat niet te laten dalen, worden in 2007 bij het FWO een aantal bijkomende postdoctorale mandaten gefinancierd. Er

moet hierbij worden opgemerkt dat zoals de FWO-aspirantmandaten deze postdoctorale mandaten open staan voor alle wetenschappelijke disciplines.

Hiervoor wordt bijkomend 2,7 mio euro voorzien in 2007.

4.1.2.4 Verruiming van de IWT-specialisatiebeurzen

Met de oprichting van de associaties en de omvorming van de vroegere tweecycli-opleidingen aan de hogescholen tot volwaardige academische opleidingen, worden deze opleidingen ingebed in onderzoek dat moet aansluiten bij het onderwijs. Aangezien de hogeschoolopleidingen meer toepassingsgericht zijn, dienen deze instellingen zich toe te leggen op basisonderzoek en de daaraan verbonden valorisatie en dienstverleningsactiviteiten. De IWT-specialisatiebeurzen sluiten aan bij dit type onderzoek.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 1994 houdende regeling van de toekenning van specialisatiebeurzen door het Vlaams Instituut voor de bevordering van het wetenschappelijk-technologisch onderzoek in de industrie bepaalt dat slechts de houders van een academische graad van de tweede cyclus in de studiegebieden wetenschappen, toegepaste wetenschappen, toegepaste biologische wetenschappen, farmaceutische wetenschappen en diergeneeskundige wetenschappen en over de studiegebieden wetenschappen - geneeskunde hiervoor kunnen kandideren.

Dit besluit zal worden aangepast aan de nieuwe structuur van het Vlaams hoger onderwijs zodat **ook afgestudeerden van academische hogeschoolopleidingen uit hierbij aansluitende studiegebieden zich voor een specialisatiebeurs kandidaat kunnen stellen.**

4.1.2.5 Vergelijkende studie inzake doctoraatsbeurzen

In opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid, voerde het departement EWI in 2006 een vergelijkende studie uit over de verschillende stelsels van doctoraatsbeurzen. In deze studie werd ook een internationale benchmarking gemaakt met Nederland, het Verenigd Koninkrijk, de Franse Gemeenschap, Duitsland en Frankrijk.

De studie focust op alle beurzen en mandaten die nominatief aan jonge onderzoekers worden toegekend om hen toe te laten een doctoraatsproefschrift voor te bereiden (bijv. IWT, FWO, BOF). Daarnaast kunnen onderzoekers aangesteld op onderzoeksprojecten eveneens doctoreren. De selectie van deze personen gebeurt in de meeste gevallen door de promotoren van deze projecten. Deze aanstellingen worden in deze studie buiten beschouwing gelaten.

De studie had tot doel om de verschillen tussen de bestaande stelsels in kaart te brengen en vervolgens voorstellen te formuleren voor eventuele aanpassingen aan de regelgeving en de financiering. Mede op basis van de resultaten van deze studie zullen **in de loop van 2007 beleidsconclusies** worden getrokken.

4.1.2.6 Bijkomende ZAP-mandaten met een primaire onderzoeksopdracht (BOF-ZAP)

Op een zeer beperkt aantal aanstellingen voor onbepaalde duur van onderzoekers na, is het Zelfstandig Academisch Personeel (ZAP) de enige groep met een permanente aanstelling in het Vlaams universitair bestel. Naast het verzorgen van onderwijs staat het ZAP in voor de aansturing en de kwaliteit van het onderzoek. Uitgedrukt in voltijdse eenheden is het ZAP aan alle universiteiten in de periode 1994-2005 met ongeveer 5% gestegen, terwijl het aantal assistenten en leden van het wetenschappelijk personeel meer dan verdubbeld is. Vandaag is gemiddeld over alle disciplines en alle universiteiten de verhouding tussen het aantal tijdelijke onderzoekers en het aantal ZAP-leden meer dan 3 op 1. In de natuur- en levenswetenschappen en de technische wetenschappen is deze verhouding nog veel groter. Een verdere aangroei van

de onderzoeksfinanciering die alleen zou worden aangewend om tijdelijke onderzoekers aan te trekken, zou het systeem dat al zijn grenzen begint te bereiken, volledig uit evenwicht halen en de centrale rol van de universiteiten in de kennissamenleving bedreigen.

Met de overdracht in 2000 van de FWO-onderzoekers met een aanstelling van onbepaalde duur naar het universitaire ZAP-kader, is de optie om een parallel kader in te stellen van senior onderzoekers, dat naast het ZAP-kader geïncorporeerd is, definitief verlaten. Wel werd in het kader van deze overheveling in de regelgeving aan de universiteiten de mogelijkheid geboden een beperkt aantal bijkomende ZAP-kaderplaatsen te creëren (de zogenaamde BOF-ZAP-mandaten) voor aanstellingen met een primaire onderzoeksopdracht, echter steeds in combinatie met een beperkte onderwijsopdracht, en dit om de koppeling tussen onderwijs en onderzoek te verzekeren.

Teneinde uitstekende postdoctorale onderzoekers een academische loopbaan te geven waarbij ze in de eerste jaren na hun benoeming zich nog grotendeels aan onderzoek kunnen wijden én tegelijk de omkadering van jonge onderzoekers te versterken, wordt **in 2007 een bedrag van 1,5 miljoen euro voorzien voor de financiering van bijkomende BOF-ZAP mandaten**. In 2008 en 2009 wordt hiervoor jaarlijks bijkomend minstens hetzelfde bedrag toegekend zodat, afhankelijk van de aanstellingen die de universiteiten doen, met deze middelen tussen de 45 en 60 bijkomende BOF-ZAP mandaten kunnen worden ingesteld. Om dit mogelijk te maken worden in het BOF-besluit een aantal wijzigingen doorgevoerd.

4.1.2.7 Naar een ‘tenure track’-stelsel voor Vlaamse onderzoekers

Naast de bijkomende BOF-ZAP mandaten is er nood aan **“tenure track”-posities**, aanstellingen die de brug vormen tussen een postdoctoraal onderzoeksmandaat en een aanstelling als hoogleraar. Deze zijn bestemd voor onderzoekers die met succes één of twee mandaten als postdoctoraal onderzoeker hebben afgewerkt en die hebben aangetoond alle capaciteiten in huis te hebben om door te groeien.

Aan deze groep moeten meer kansen worden geboden om onder goede voorwaarden nog een aantal jaren onderzoek te verrichten en met voldoende zekerheid dat ze verder een carrière aan een kennisinstelling of in een bedrijf kunnen uitbouwen. Ingroeibanen in het ZAP, gekoppeld aan verblijven aan andere, liefst buitenlandse, universiteiten zijn een mogelijke denkpiste. Ook moet onderzocht worden welke mogelijkheden het bedrijfsleven via samenwerkingsovereenkomsten kan bieden.

Aansluitend bij de voorstellen die ondermeer de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid hierover heeft geformuleerd, zal samen met de minister bevoegd voor Onderwijs zo spoedig mogelijk met de universiteiten een overleg worden gestart. Het gaat hier om een complex vraagstuk dat grondige voorbereiding vraagt en dat onder meer moet uitmonden in aanpassingen aan de bestaande regelgeving over het academisch personeel.

4.1.2.8 Actieplan onderzoekslapbaan

Binnen de Europese Unie woedt volop de discussie over de loopbaanontwikkeling en de werkomstandigheden van de onderzoekers. Deze wordt gevoed door de publicaties van de Europese Commissie in maart 2005, met name het *“Europese handvest voor onderzoekers”* en de *“Gedragscode voor de rekrutering van onderzoekers”*. Beide documenten kwamen tot stand na een uitgebreide consultatie van de Europese academische en industriële onderzoekswereld.

Met het Europese Handvest en de Gedragscode als leidraad zal een actieplan uitgewerkt worden rond het thema *“Menselijk kapitaal voor wetenschap, technologie en innovatie”*. Hierbij zal maximaal rekening gehouden worden met de commentaar *“Een kwaliteitscharter voor de*

Europese onderzoeker” van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid, dat een grondige analyse weergeeft van beide Europese documenten.

4.1.2.9 Diversiteit

Diversiteit is een belangrijke hefboom voor innovatie. Hiertoe worden in 2006-2007 de nodige maatregelen getroffen.

In 2006 wordt in de verdeelsleutel voor de overheidsbijdrage aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen een zogenaamde “diversiteitscoëfficiënt” ingebouwd. Deze bestaat uit de stimulering van de mobiliteit van onderzoekers, en uit de bevordering van aanstellingen van vrouwelijke onderzoekers in het ZAP-kader.

De samenstelling van de evaluatiepanels van het FWO en IWT wordt verder gediversifieerd. Vandaag zijn amper 12,5% van de IWT-evaluatoren voor specialisatiebeurzen vrouwen; in de vaste FWO-commissies ligt dit percentage op 11,6%. De beheersovereenkomsten met beide organisaties zullen uitdrukkelijk een groeipad inbouwen naar een maximale vertegenwoordiging van twee derde evaluatoren van hetzelfde geslacht.

Het gender-opvolgsysteem wordt geoptimaliseerd. De beschikbaarheid en kwaliteit van de data om academische carrières in kaart te brengen laten vaak te wensen over. In overleg met het steunpunt O&O-indicatoren zal onderzocht worden hoe de Vlaamse data maximaal gelinkt kunnen worden aan het Europese monitoringssysteem (“She-Figures”). Op die manier wordt een benchmarking mogelijk tussen Vlaanderen en andere Europese lidstaten.

De gender-, en ruimer de diversiteitsdimensie wordt ingebouwd als een horizontale dimensie in het wetenschappelijk onderzoek. Dit zal in de eerste plaats gebeuren bij de nieuwe generatie steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek, die begin 2007 van start gaat.

Begin 2007 wordt een klankbordgroep opgericht rond het dubbelthema van vrouwen en wetenschap én meisjes en wetenschap. Het volstaat immers niet alleen om obstakels voor (gevestigde) vrouwelijke onderzoekers weg te werken, we moeten ook de jeugd warm maken voor de fascinerende wereld van wetenschap en techniek. Meisjes zijn hierbij een bijzondere doelgroep. Concrete acties zullen worden gekanaliseerd via het jaarlijkse actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie.

4.1.2.10 Hersentoer Vlaanderen

Om de noden en de verwachtingen van de onderzoeker op de werkvloer te kunnen inschatten, is het noodzakelijk dat beleidsmakers voeling hebben met de onderzoekswereld. De minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid zal van december 2006 tot maart 2007 in rechtstreekse dialoog gaan met de onderzoekers aan Vlaamse universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstellingen. De bedoeling is om daarbij een zo divers en representatief mogelijke groep uit te nodigen. De dialoogreeks zal opgebouwd worden rond de thema’s: (1) aanwerving en loopbaanontwikkeling, (2) mobiliteit van de onderzoeker en (3) het belang van diversiteit in de onderzoekswereld. De openingssessie en eerste dialoog van deze “Hersentoer Vlaanderen” zijn gepland voor december 2006.

4.1.2.11 Internationale en intersectorale mobiliteit

Odysseus-initiatief

Het Odysseus-initiatief, dat in 2006 operationeel werd, biedt aan Vlaamse onderzoekers die in buitenlandse instellingen werken, maar ook aan gereputeerde buitenlandse onderzoekers, de mogelijkheid om naar Vlaanderen terug te keren, resp. te komen. De financiering geldt voor een

periode van vijf jaar. Het initiatief geeft concreet uitvoering aan actie II.7 van het plan “Vlaanderen in actie”.

Het initiatief staat zowel open voor onderzoekers uit alle wetenschapsdisciplines en maakt onderscheid tussen internationaal erkende toponderzoekers (groep I) en jongere onderzoekers met het potentieel om internationale erkenning te oogsten (groep II). De overheid financiert de uitbouw van een onderzoeksgroep of onderzoekslijn en de universiteit staan in voor de aanstelling van de betrokken onderzoeker.

In 2006 werd voor het Odysseus-initiatief een bedrag van 12 miljoen euro voorzien. Voor 2007 stelt de overheid eenzelfde (geïndexeerd) bedrag ter beschikking. 80% van de middelen wordt verdeeld over de onthaalinstellingen volgens de gemiddelde BOF-sleutel van de voorbije vijf jaren. Het staat de universiteiten vrij om de middelen te verdelen over groep I en groep II. 20% wordt verdeeld onder groep I-voorstellen op basis van interuniversitaire competitie.

De operationalisering van het programma, de meta-evaluatie, de promotie en de coördinatie van de financiering werden toevertrouwd aan het FWO. De precieze modaliteiten werden opgenomen in een addendum bij de beheersovereenkomst met het Fonds.

In opvolging van het succesvolle Brainport-evenement in New York (oktober 2005) wordt in november 2006 een vervolgeditie georganiseerd in Stanford. Bedoeling is om de Vlaamse “expatriate” onderzoekers die momenteel in de Verenigde Staten werken op de hoogte te brengen van de mogelijkheden van het Odysseus-programma én hen te informeren over de recente evoluties in het Vlaamse wetenschaps- en innovatiebeleid.

“Odysseus meets Europe”

In het kader van de Europese open coördinatiemethode voor onderzoek en innovatie zal Vlaanderen in de loop van 2007 een internationale conferentie organiseren onder de titel “Odysseus meets Europe”. Bedoeling is dat de verschillende nationale programma’s die in Europa zijn opgestart voor het aantrekken van buitenlands toptalent aan elkaar worden voorgesteld. Op basis hiervan zullen ervaringen worden uitgewisseld en eventuele operationele bijstellingen worden onderzocht. De organisatie zal gebeuren in nauwe samenwerking met de Europese Commissie. Deze conferentie geeft verder concrete uitvoering aan actie II.7 van het plan “Vlaanderen in actie”.

Intersectorale mobiliteit

Intersectorale mobiliteit tussen de academische wereld en het bedrijfsleven is van groot belang om kennis en methodologieën uit te wisselen en de onderzoeksagenda te verfijnen. Jonge onderzoekers worden in contact gebracht met een industriële omgeving, waarin ze vaak extra vaardigheden nodig hebben die ze binnen een klassiek academische opleiding onvoldoende kunnen ontwikkelen.

In haar aanbeveling “*Tijdelijke mobiliteit van onderzoekers tussen kennisinstellingen en bedrijven in Vlaanderen*” heeft de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid een korte inventaris gemaakt van bestaande steunmaatregelen die mobiliteit van bedrijven naar kennisinstellingen en omgekeerd toelaten. Het gaat in hoofdzaak om de IWT-specialisatiebeurzen, de postdoctorale onderzoeksmandaten van het IWT, de competentiepolen en de O&O-bedrijfsprojecten. Toch kan hier bezwaarlijk over intersectorale mobiliteit worden gesproken. Er is immers nauwelijks sprake van daadwerkelijke uitwisseling in twee richtingen.

In 2007 zal de haalbaarheid onderzocht worden van het opstarten van een **volwaardig programma voor intersectorale mobiliteit**. Daarbij zal maximaal rekening worden gehouden met voorbeelden en relevante praktijken uit het buitenland. Het door de Nederlandse

Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) beheerde Casimir-programma is een interessant voorbeeld. Ook zal worden onderzocht in hoeverre het bedrijfsleven kan instaan voor de gedeeltelijke cofinanciering van een dergelijk initiatief.

4.1.3 Maatschappelijk draagvlak

4.1.3.1 Inleiding

Het maatschappelijk draagvlak en het imago van wetenschap, techniek en technologische innovatie zijn van bijzonder belang voor de instroom van jong talent in het onderzoeks- en innovatiesysteem. Daarnaast is het de taak van de overheid het maatschappelijk en economisch belang van deze domeinen aan de bevolking duidelijk te maken. Beide elementen zijn niet alleen een Vlaamse zorg, ook in EU- en in OESO-verband wordt deze noodzaak onderkend.

De acties van de Vlaamse overheid worden jaarlijks gebundeld in een actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie (zie actie I.1 van het plan “Vlaanderen in actie”). Voor 2007 wordt een bedrag voorzien van 8,3 miljoen euro, i.e. het geïndexeerde niveau van 2006.

De krijtlijnen van het actieplan 2006-2007 kunnen als volgt worden samengevat:

- structurele uitbouw van expertisecellen inzake popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie op het niveau van de associaties;
- meer competitie in de oproepen tot het indienen van projecten over wetenschapsinformatie;
- bijzondere aandacht voor meisjes en wetenschap;
- structurele verankering van de rol van de strategische onderzoekscentra;
- versterking van de samenwerking met onderwijs (TOS21);
- evaluatie van bestaande samenwerkingsovereenkomsten;
- doorgedreven netwerking;
- meer wetenschap en innovatie in de media;
- nieuwe structurele partners.

4.1.3.2 Expertisecellen op het niveau van de associaties

In 2006 werd een vierjarige overeenkomst afgesloten met de universiteiten om hen in staat te stellen een structureel ingebedde expertisecel voor de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie uit te bouwen. In 2007 zal de actieradius van deze overeenkomsten worden uitgebreid naar de hogescholen. Om te vermijden dat de middelen versnipperd worden over een al te grote hoeveelheid van actoren, zullen de expertisecellen worden ingebed op het niveau van de associaties.

4.1.3.3 Meer competitie

De jaarlijkse open oproep voor het indienen van projectvoorstellen over wetenschapsinformatie leidt tot een grotere selectiviteit bij het verdelen van de beschikbare middelen tussen de verschillende actoren die betrokken zijn bij de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie. Dit werkt kwaliteitsbevorderend.

Deze oproepen zullen verder georganiseerd worden, waarbij de focus kan gelegd worden op bepaalde doelgroepen en/of thema's.

De samenwerking met de Vlaamse volksterrenwachten die eind 2006 afloopt, zal in dit licht worden herbekeken. Een nieuwe, meer competitieve vorm van financiering zal begin 2007 worden opgestart. Daarbij zal het subsidieniveau minstens gehandhaafd worden op het peil van 2006.

4.1.3.4 Meisjes en wetenschap

Binnen de projectoproep 2007 wordt een apart budget (300.000 euro) gereserveerd voor projecten die focussen op meisjes en wetenschap. Dit initiatief werd voor het eerst in 2006 genomen.

4.1.3.5 Samenwerking met onderwijs (TOS21)

Het project TOS21, een gezamenlijk initiatief met de minister van Onderwijs, komt op kruissnelheid. TOS21 geeft uitvoering aan actie I.1 van het plan “Vlaanderen in actie”. Begin 2007 wordt door het projectteam een eindrapport opgeleverd met een gedragen visie op techniek op school en daarbuiten. Het moet de basis vormen voor een degelijke curriculumontwikkeling, maar ook een referentiekader aanreiken voor de validering, screening en ontwikkeling van nieuwe projecten. Via een ruime raadpleging van het onderwijsveld en de actoren op het vlak van popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie zal de ontwerpvisie worden verfijnd zodat deze wordt gedragen door het ganse veld. De resultaten van TOS21 zullen een belangrijk referentiekader vormen voor de uitwerking van nieuwe initiatieven binnen het actieplan.

4.1.3.6 Evaluatie van samenwerkingsovereenkomsten

Voor de realisatie van haar beleid inzake wetenschapsinformatie doet de Vlaamse overheid een beroep op heel wat actoren, elk met hun eigen expertise. Met deze actoren is een (beheers)overeenkomst afgesloten waarvan er een aantal in de loop van 2007 zullen worden geëvalueerd. Het betreft hier onder meer de overeenkomst met de wetenschappelijke wedstrijden (olympiades) en de beheersovereenkomst met de Stichting F.T.I

4.1.3.7 Doorgedreven netwerking

De samenwerking tussen de diverse actoren wordt verder geoptimaliseerd via het Wetenschapsinformatienetwerk (WIN; www.wetenschapsinformatienetwerk.be). Hiertoe werd een elektronisch platform opgezet om de informatie- en expertise-uitwisseling en de onderlinge samenwerking tussen de actoren te bevorderen. Dit platform wordt eind 2006 volledig vernieuwd. Tevens blijven regelmatige ontmoetingen tussen de leden van het netwerk plaatsvinden waar relevante praktijkvoorbeelden van zowel binnen- als buitenland aan bod komen.

4.1.3.8 Meer wetenschap en innovatie in de media

Eind 2006 wordt de eerste oproep voor wetenschappelijke tv-programma's afgesloten. Deze is gericht naar alle Vlaamse omroepen.

In de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT wordt voor het eerst expliciet aandacht besteed aan wetenschap op televisie.

In 2007 zal een oproep gelanceerd worden voor het indienen van voorstellen om meer aandacht aan wetenschap te besteden in de geschreven pers.

4.1.3.9 Nieuwe structurele partners

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) wordt vanaf 2007 opgenomen als structurele partner in het actieplan. Via gerichte educatieve initiatieven wordt de schoolgaande jeugd ingewijd in de wereld van het mariene onderzoek.

De strategische onderzoekscentra VIB, IBBT, IMEC en VITO zijn goed geplaatst om als structurele partners deel te nemen aan acties rond wetenschapsinformatie. Hun rol op dit vlak zal worden geëxpliciteerd bij het afsluiten van de nieuwe beheersovereenkomsten, die ingaan op 1 januari 2007.

De acties rond wetenschapsinformatie bij VIB en IMEC worden reeds gefinancierd via de beheersovereenkomst met het VIB en de overeenkomst met de Stichting Van Overstraeten (IMEC). Er zal worden nagegaan in hoeverre deze functie ook structureel kan worden uitgebouwd bij de VITO en het IBBT.

4.1.3.10 “Jij bent Flanders’ Future”

In 2006 werd de campagne “Jij bent Flanders’ Future” georganiseerd, een initiatief van de vzw Flanders DC. De campagne wil een mentaliteitswijziging teweegbrengen bij de Vlamingen. Kernboodschap is dat innovatie een zaak is van iedereen en niet per se een hoogtechnologisch verhaal dat enkel bestemd is voor een selecte groep. Deze campagne bestond in 2006 uit audiovisuele communicatie naar het grote publiek toe via internet, radio en krant. Meerdere evenementen werden georganiseerd, zoals de succesvolle sensibiliseringscampagne “Een toekomst voor uw kinderen” en het innovatiepaviljoen tijdens de Accenta-beurs in Gent.

Zoals ook aangekondigd in het plan “Vlaanderen in actie” (actie II.1) wordt de campagne in 2007 voortgezet. Op basis van een evaluatie van de actie 2006 zal de communicatiestrategie naar inhoud en doelgroepen verder worden verfijnd. Daarbij wordt maximale integratie nagestreefd met het bestaande actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie.

4.1.4 Infrastructuur

4.1.4.1 Hercules-initiatief

Zoals aangekondigd in de beleidsbrief 2006, wordt het Hercules-initiatief begin 2007 opgestart. Hiermee wordt een structureel financieringskanaal voor onderzoeksinfrastructuur gecreëerd, en dit zowel voor fundamenteel als voor strategisch basisonderzoek. Onderzoeksinfrastructuur wordt hierbij gedefinieerd als faciliteiten en bronnen die het verrichten van grensverleggend en strategisch basisonderzoek bevorderen. Deze omvat wetenschappelijke infrastructuur, collecties, natuurlijke habitats, alsook corpora en databanken, met inbegrip van de digitale ontsluiting ervan.

Operationeel wordt een onderscheid gemaakt tussen middelzware apparatuur, waarvan de investeringskost zich situeert tussen 150.000 en 1.500.000 euro, en de nog duurdere, zware apparatuur (meer dan 1.500.000 euro). Als streefcijfer geldt dat het jaarlijkse budget voor twee derden naar middelzware en voor één derde naar zware apparatuur gaat.

Het luik middelzware apparatuur binnen het Hercules-programma staat enkel open voor de universiteiten en hogescholen. Binnen het luik zware apparatuur zullen ook de strategische onderzoekscentra en publieke wetenschappelijke instellingen aanvragen kunnen indienen. De industrie wordt uitgenodigd om te participeren in deze investeringsinitiatieven en kan als tegenprestatie rechten doen gelden op het gebruik van de apparatuur.

De middelen voor middelzware apparatuur worden verdeeld over de associaties volgens een samengestelde sleutel, die rekening houdt met het percentage BOF- en IOF-gelden dat door de betrokken universiteit, resp. associatie wordt binnengehaald. Op die manier wordt een directe link gelegd met de performantie van onze Vlaamse hogeronderwijsinstellingen op het vlak van fundamenteel en strategisch basisonderzoek. Hoe beter de prestaties, hoe groter het aandeel in BOF en IOF en hoe meer toegang tot de Hercules-gelden. Er wordt bewust gekozen voor een *a priori* versleuteling van de middelen voor middelzware apparatuur omdat de associaties op die manier hun toekomstige investeringen veel beter kunnen plannen.

De oproepen voor het indienen van middelzware investeringsvoorstellen zullen georganiseerd worden op het niveau van de associaties. Op die manier kunnen niet alleen de universiteiten, maar ook de hogescholen meedingen naar de beschikbare middelen. De organisatie van de oproep op associatieniveau is een logisch uitvloeisel van de herstructurering van het Vlaamse hogeronderwijslandschap, en garandeert dat investeringsbeslissingen en –strategieën zullen worden uitgewerkt op het hoogste aggregatieniveau.

Voor de toekenning van de middelen voor zware apparatuur worden twee bijzondere commissies in het leven geroepen: Hercules Science en Hercules Invest. De Hercules Science commissie zal uitsluitend uit internationale experts bestaan. De commissie Hercules Invest zal de door Hercules Science als excellent beoordeelde aanvragen vanuit budgettaire-technische hoek analyseren en onderzoekt of het investeringsvoorstel voldoende realistisch is. In deze commissie zal onder meer de Participatiemaatschappij Vlaanderen vertegenwoordigd zijn. Hercules Invest zal concreet de volgende drie scenario's onderzoeken: klassieke aankoop, operationele leasing of renting, en publiek-private samenwerking.

Hercules zal naast de kosten voor de eigenlijke aanschaf van de apparatuur of de constructieonderdelen ook de personeelskosten voor de ontwikkeling en de constructie van de onderzoeksinfrastructuur financieren, alsook de onderhoudskosten, en dit gedurende de gehele afschrijvingsperiode.

De subsidiepercentages zullen variëren tussen 70 en 90%, waarbij instellingsoverschrijdende samenwerking maximaal wordt gestimuleerd door het toekennen van een hoger subsidiepercentage. Dit is een bijkomende stimulans voor de instellingen en de associaties om samen een beleid rond onderzoeksinfrastructuur uit te tekenen en gemeenschappelijk uitrusting aan te schaffen.

Aangezien het Hercules-initiatief zowel bestemd is voor de financiering van wetenschappelijke uitrusting voor grensverleggend als voor basisonderzoek, eventueel met de inbreng van de strategische onderzoekscentra en bedrijven, zullen het IWT en het FWO samen verantwoordelijk zijn voor het beheer ervan. Deze samenwerking wordt institutioneel vormgegeven via de oprichting van een entiteit, "Herculesstichting" genaamd. Deze entiteit is het formele beslissingsorgaan waarbij operationeel de wetenschappelijke expertise van FWO-Vlaanderen en IWT maximaal zal worden ingezet.

In 2007 wordt voor het Herculesinitiatief een opstartfinanciering van 5 miljoen euro voorzien. De prioriteit voor 2007 ligt bij zware apparatuur.

4.1.4.2 Digitale infrastructuur

Met het in 2006 goedgekeurde actieplan "Vlaanderen i2010" kiest de Vlaamse overheid resoluut voor de ondersteuning van e-onderzoek. Het plan geeft concreet invulling aan actie II.10 van het plan "Vlaanderen in actie". Het doel is de Vlaamse onderzoekers een hoogperformante digitale infrastructuur ter beschikking te stellen, die hen moet toelaten mee te dingen in een omgeving waar steeds meer virtueel wordt samengewerkt en waar gigantische hoeveelheden data moeten worden geanalyseerd. Daarnaast moet deze infrastructuur actueel worden gehouden en het gebruik ervan door onderzoekers gemaximaliseerd. De ondersteuning van dit initiatief wordt complementair uitgebouwd met het Hercules-initiatief. Er wordt daarbij gewaakt over een maximaal rendement en het vermijden van dubbele investeringen.

In het voorjaar van 2006 werd een stuurgroep e-Onderzoek opgericht die de opdracht kreeg om in nauw overleg met alle betrokkenen uit het veld (universiteiten en hogescholen, onderzoeksinstellingen en bedrijven) een meerjarenstappenplan uit te werken voor de uitbouw, het onderhoud en het optimaal gebruik van een hoogwaardige digitale infrastructuur. Een eerste

rapport wordt in het najaar van 2006 voorgelegd aan minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid.

Voor de uitvoering van “Vlaanderen i2010” wordt in 2007 een bedrag van 1 miljoen euro extra uitgetrokken.

4.2 De beleidsinstrumenten

4.2.1 Versterking van het algemeen kennisverruimend onderzoek

4.2.1.1 Eerste herziening van het BOF-besluit

Een aantal nieuwe beleidsinitiatieven worden geoperationaliseerd via het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF), het financieringskanaal voor grensverleggend onderzoek waarvoor elke universiteit beschikt. Het BOF behoort tot de gemeenschappelijke bevoegdheid van de Vlaamse minister bevoegd voor wetenschap en innovatie en de Vlaamse minister bevoegd voor onderwijs.

Met het oog op een advies aan de Raad van State, hechtte de Vlaamse Regering op 15 september 2006 haar principiële goedkeuring aan een herziening van het besluit op de Bijzondere Onderzoeksfondsen.

In dit ontwerp van besluit worden volgende onderwerpen behandeld:

- de invoering van een stimulans in de verdeelsleutel van de overheidsbijdrage aan het BOF om het personeelsbeleid van de universiteiten voor het zelfstandig academisch personeel (ZAP) te dynamiseren;
- de financiering van een aantal bijkomende ZAP-mandaten, waarvan de titularissen, zonder de band met het academisch onderwijs te verwaarlozen, hoofdzakelijk worden belast met onderzoekstaken;
- de instelling van de Methusalem-financiering om aan een beperkt aantal ZAP-leden, die toonaangevende bijdragen hebben geleverd aan de ontwikkeling van hun vakgebied en hiervoor internationale erkenning genieten, langlopende programmafinanciering toe te kennen;
- de vereenvoudiging van de regels inzake het aanwenden van BOF-middelen voor de financiering van internationale wetenschappelijke samenwerking;
- de verlenging van de looptijd van het BOF-besluit tot 2012, waarbij de geplande doorlichting van het onderzoeksbeleid van de universiteiten wordt vervroegd.

Financieringsstimuli voor mobiliteit en diversiteit

In de aangepaste BOF-verdeelsleutel wordt rekening gehouden met de diversiteit bij de eerste aanstellingen in een graad van het zelfstandig academisch personeel. In 2009 zal 4,2% van de totale overheidsbijdrage worden verdeeld op basis van het aandeel in deze aanstellingen van vrouwen en van personen die promoveerden aan een ander universiteit of die gedurende de laatste vijf jaar voor hun aanstelling er drie in een andere universiteit werkten. Diversiteit is uiteraard een veel ruimer begrip dan gender alleen; daarom zal in 2007 onderzocht worden op welke manier de diversiteitscoëfficiënt in de toekomst verder verruimd kan worden.

Zonder de autonomie van de universiteiten te beperken, wordt met deze maatregel een sterk signaal gegeven om twee uitdagingen aan te pakken waarvoor deze instellingen staan bij het versterken van hun onderzoekspotentieel en het vernieuwen van hun onderzoeksagenda.

Methusalem : een stimulans voor toponderzoek

Het Methusalem-initiatief laat toe aan een beperkt aantal onderzoekers langlopende programmafinanciering toe te kennen. Ze ontvangen een jaarlijkse financiering van minstens viermaal het bedrag dat thans aan de grootste BOF-projecten wordt toegekend met een maximum van 2 miljoen euro. Deze financiering wordt toegekend voor hernieuwbare perioden van 7 jaar.

Binnen het geheel van de Vlaamse publieke financiering vormt deze Methusalemfinanciering het hoogste niveau, niet alleen qua omvang en duur maar ook wat betreft de te bewijzen graad van uitmuntendheid. Voor de selectie van de kandidaten aan wie deze financiering wordt toegekend, is dan ook een rigoureuze procedure vastgelegd. De universiteiten dienen hiervoor een panel van hoogstaande deskundigen in te schakelen die niet verbonden zijn aan een Belgische universiteit. Bij de samenstelling van het panel dient bovendien het FWO een meta-beoordeling van de wetenschappelijke kwaliteit ervan te maken.

De universiteiten beslissen over de uiteindelijke toekenning van de Methusalemfinanciering, maar het reglementaire kader laat voldoende ruimte voor interuniversitaire samenwerking.

Om het Methusalem-initiatief op te starten is in de begroting 2006 een bedrag van 3 miljoen euro voorzien, een concretisering van actie II.7 van het plan "Vlaanderen in actie". In de begroting van 2007 wordt dit bedrag verhoogd tot 10 miljoen euro. In het kader van de meerjarenbegroting zullen de middelen verder worden verhoogd zodat in 2009 een bedrag van ongeveer 20 miljoen euro beschikbaar is.

Herziening van de internationale wetenschappelijke samenwerking

Om de administratieve overlast te verminderen werden met ingang van het begrotingsjaar 2002 de middelen voor bilaterale samenwerking met prioritaire landen toegevoegd aan de overheidsbijdrage aan het BOF en werden de procedures voor de selectie en het beheer van de projecten vereenvoudigd.

Bij de doorlichting van het onderzoeksbeleid van de universiteiten door externe deskundigen werd op vraag van de overheid de implementatie door de instellingen van de regelgeving over deze samenwerking beoordeeld. Het rapport 'Beoordeling van de kwaliteit van het onderzoeksmanagement van de Vlaamse universiteiten' ('Rapport van Duynen', september 2004) formuleerde als aanbeveling na te gaan in hoeverre de regeling niet kan vervangen worden door een verplichting voor de universiteiten om achteraf te rapporteren over internationale samenwerking in het algemeen, zonder dat daaromtrent vanwege de overheid specifieke voorschriften worden opgelegd.

In de aanpassing aan het BOF-besluit wordt een eerste fase van deze hervorming doorgevoerd. Zoals aanbevolen in het 'Rapport van Duynen' worden de stringente regels afgeschaft. Als enige verplichting wordt aan de universiteiten opgelegd dat ze tenminste 3,5% van de BOF-middelen moeten besteden aan internationale bilaterale wetenschappelijke samenwerking, gekoppeld aan een ex-post rapportering. Hiermee wordt de regeldichtheid sterk verminderd en wordt de autonomie van de universiteiten versterkt om in dit domein eigen beleidsaccenten te leggen.

Extra ZAP-mandaten

Aan de regelgeving worden de nodige aanpassingen doorgevoerd zodat jaarlijks 1,5 miljoen euro aan bijkomende middelen kunnen worden aangewend voor de financiering van supplementaire BOF-ZAP-mandaten.

Aanpassing aan de looptijd en doorlichting

De looptijd van het aangepaste BOF-besluit wordt verlengd tot eind 2012. Tegelijk wordt de geplande externe doorlichting van het onderzoeksbeleid van de universiteiten vervroegd. Deze dient te worden afgerond voor eind 2010, in plaats van, zoals initieel voorzien, voor eind 2013.

Een aantal argumenten pleiten voor deze werkwijze. In het BOF-besluit worden een aantal nieuwe mechanismen ingevoerd. Een periode van een drietal jaar is voldoende om de eerste effecten van deze maatregelen zichtbaar te maken en tijdens de doorlichting te analyseren, zodat – waar nodig – tijdig bijstellingen kunnen worden voorbereid en doorgevoerd.

De sleutel die wordt gebruikt voor de verdeling van de BOF-middelen is sterk gericht op de natuur- en levenswetenschappen en de basisdisciplines van de technische wetenschappen. Het belangrijke werk dat de VLIR heeft ingezet om ook voor de andere disciplines voor de productiviteit en de zichtbaarheid criteria te ontwikkelen, wordt verder gezet en versterkt zodat deze bij de geplande herziening van het BOF-besluit in de verdeelsleutel kunnen worden opgenomen en vanaf 2013 effectief gebruikt voor de verdeling van de middelen.

Tenslotte moet worden aangestipt dat vanaf 2013 het Vlaams hoger onderwijs zijn definitieve binaire structuur krijgt met de afronding van het academiseringsproces aan de hogescholen.

4.2.1.2 Tweede, beperkte herziening BOF-besluit in het kader van de invoering van het nieuw financieringsmodel voor het hoger onderwijs

Bovenvermelde herziening van het BOF-besluit kan worden geschouwd als een grote onderhoudsbeurt.

Op korte termijn dringt zich evenwel een tweede aanpassing op. In juli 2006 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan de herziening van de financiering van het hoger onderwijs. In dit nieuwe financieringsmodel wordt ook voor de bepaling van de hoogte van het variabel onderzoeksgedeelte van de eerste geldstroom rekening gehouden met elementen die zijn opgenomen in de BOF-sleutel: het aantal doctoraatsdiploma's, het aantal publicaties en het aantal citaties. Alhoewel deze elementen deel uitmaken van de BOF-sleutel, wordt de BOF-sleutel in zijn totaliteit niet in het nieuwe financieringsmodel gebruikt. Voor de coherentie van de regelgeving is het gewenst dat voor het variabel onderzoeksgedeelte van de eerste geldstroom én voor de verdeling van de overheidsbijdrage voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen dezelfde criteria worden gehanteerd.

Hiervoor is het noodzakelijk dat het element 'werkingsuitkeringen' niet meer in de nieuwe BOF-sleutel wordt meegenomen. Bovendien dient voor de BOF-sleutel niet langer het aantal masterdiploma's uitgereikt door de universiteit te worden gebruikt, maar wel het aantal academische bachelor- en initiële masterdiploma's uitgereikt door de universiteit én door de hogescholen die deel uitmaken van de associatie.

Aan de universiteiten is gevraagd in overleg met de associaties een voorstel van aangepaste BOF-sleutel uit te werken die zowel kan gebruikt worden voor de berekening van het variabel onderzoeksgedeelte van de eerste geldstroom als voor de verdeling van de BOF-overheidsbijdrage. In de loop van 2007 zal op basis van dit voorstel een aanpassing aan het BOF-besluit worden doorgevoerd.

4.2.1.3 FWO

Het FWO is het enige interuniversitaire financieringskanaal voor fundamenteel onderzoek in Vlaanderen. In 2007 worden de subsidie aan het Fonds verhoogd met 2,88 miljoen euro. Het grootste gedeelte van dit bedrag, 2,7 miljoen euro, is bestemd voor het ingroeipad, dat gekoppeld is aan de verhoging van het aantal postdoctorale mandaten met 30 eenheden.

De resterende 180.000 euro worden gebruikt voor de financiering van de personeels- en werkingskosten verbonden aan de Mercator-telescoop. Deze maakt deel uit van het

Internationaal Sterrenkundig Observatorium voor het Noordelijk Halfrond 'Roque de los Muchachos Observatory' in Santa Cruz de la Palma.

De telescoop wordt beheerd door de KULeuven en werd in de periode 2004-2006 op ad hoc-basis gefinancierd. De overdracht van de financiering aan het Fonds impliceert uiteraard dat de telescoop ter beschikking staat van de ganse Vlaamse onderzoeksgemeenschap.

De huidige beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en het FWO loopt af op 31 december 2007. In de eerste helft van 2007 zal de externe evaluatie van de werking van deze instelling worden opgestart. De Vlaamse Regering zal hiertoe de meest geschikte procedure vastleggen. De evaluatie heeft in het bijzonder betrekking op de financiering van middelzware uitrusting, de wijze waarop de evaluatie van financieringsaanvragen werd uitgevoerd, de inschakeling van Vlaamse onderzoekers in internationale samenwerkingsverbanden voor grensverleggend fundamenteel onderzoek, de wijze waarop de Raad van Bestuur al dan niet invulling heeft gegeven aan de mogelijkheid om eigen beleidsaccenten te leggen, en de evolutie van de beheerskosten.

Momenteel zijn vrouwelijke onderzoekers met 11,6% duidelijk ondervertegenwoordigd in de wetenschappelijke selectiecommissies van het FWO. Gekoppeld aan de nieuwe beheersovereenkomst wordt een groeipad vastgelegd voor het optrekken van dit percentage naar minstens één derde van alle commissieleden.

In het financieringsinstrumentarium van het FWO worden ook de nodige obstakels voor mobiliteit weggewerkt. Onderzoekers zullen mobiliteitsperiodes in het buitenland in kortere subperiodes kunnen opnemen. Hierdoor worden familiale beslommeringen zoveel mogelijk beperkt.

In het kader van de reorganisatie van de Vlaamse overheid (Beter Bestuurlijk Beleid) zal het FWO worden omgevormd tot een extern verzelfstandigd agentschap. Dit biedt de mogelijkheid de banden met de Vlaamse overheid nauwer aan te halen, maar tegelijk worden hiermee de nodige waarborgen gegeven voor een verregaande autonomie en onafhankelijkheid in de uitvoering van de financieringsbeslissingen.

De omvorming werd in november 2003 uitgesteld omdat het FWO toen nog deel uitmaakte van de rechtspersoonlijkheid van de federale instelling NFWO. Door de recente splitsing van de rechtspersoonlijkheid is dit probleem van de baan.

4.2.2 Strategisch basisonderzoek: kennis ten behoeve van economie en maatschappij

4.2.2.1 Industrieel Onderzoeksfonds

In 2004 stelde de Vlaamse Regering aan elke universiteit een Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) in. Hiermee beschikken de Vlaamse universiteiten over een krachtig instrument om een eigen beleid op het gebied van strategisch basisonderzoek te ontwikkelen en een portefeuille aan toepassingsgerichte kennis met economische finaliteit en de bijhorende eigendomsrechten op te bouwen.

In afwachting van een structurele regeling werd voor de jaren 2004 en 2005 gewerkt met een ad hoc-besluit. Dit besluit bepaalt dat elke universiteit een IOF-raad dient in te stellen die het beleid inzake strategisch basisonderzoek uittekent en het universitair bestuur adviseert over de besteding van de middelen. Ook legt dit besluit vast dat de overheidsbijdrage aan het IOF wordt verdeeld onder de universiteiten aan de hand van een jaarlijks te berekenen verdeelsleutel op basis van 7 parameters. Deze weerspiegelen de performantie van elke universiteit in het kader van de IOF-doelstellingen.

In de loop van 2006 werd overleg gepleegd met de universiteiten, de hogescholen en de associaties over de verdere uitbouw van het IOF. Hierbij moet rekening gehouden worden met

het nieuwe Vlaamse hogeronderwijslandschap. In het kader van de implementatie van de Bolognaverklaring worden de vroegere tweecycli-hogeschoolopleidingen omgevormd tot volwaardige academische opleidingen. Zoals de universitaire opleidingen dienen deze te worden ingebed in onderwijsrelevant onderzoekswerk. De hogeschoolopleidingen hebben een meer toepassingsgericht karakter dan de meeste universitaire opleidingen. Basisonderzoek en de hieruit afgeleide activiteiten komen dan ook centraal te staan in de missie van de hogescholen. Het is daarom belangrijk dat de hogescholen binnen de associaties als volwaardige partners toegang krijgen tot het IOF.

Het ontwerp van besluit dat de Vlaamse Regering in 2006 principieel heeft goedgekeurd over de verdere financiering van het IOF ligt weliswaar in het verlengde van de in 2004 goedgekeurde ad hoc-regeling, maar er worden een aantal accentverschuivingen aangebracht om de rol van de hogescholen te versterken (zie actie II.2 van het plan “Vlaanderen in actie”). Zo is er voor gezorgd dat de hogescholen volwaardig vertegenwoordigd zijn in de IOF-raad. Het besluit voorziet dat deze IOF-raad zowel kan worden ingesteld op niveau van de associatie als in de schoot van de universiteit. In het eerste geval bekrachtigt het associatiebestuur de adviezen van de IOF-raad, in het andere geval is dit het universiteitsbestuur. Deze keuzemogelijkheid bleek noodzakelijk omdat de structurering van de associaties nog in volle ontwikkeling is, de evenwichten in een aantal gevallen nog moeten worden gevonden, en de juridische structuur van de verschillende associaties niet identiek is. Het besluit heeft daarom maar betrekking op 2006 en 2007. Vanaf 2008 zal een organieke regeling worden ingesteld, onder meer op basis van de lessen die getrokken worden uit de huidige overgangsregeling.

De IOF-dotatie bedroeg in 2005 2 miljoen euro en steeg tot 11,323 miljoen euro in 2006. In afwachting van een organieke regeling wordt in 2007 eenzelfde financiering voor het IOF voorzien.

4.2.2.2 Het SBO-programma

Het programma Strategisch Basisonderzoek (SBO) wordt beheerd door het IWT. Het is complementair aan het IOF en financiert kwalitatief hoogwaardig, op langere termijn gericht onderzoek. Dit vormt de basis voor economische en/of maatschappelijke toepassingen in Vlaanderen. Strategisch basisonderzoek situeert zich tussen het algemeen kennisverruimend onderzoek en de industriële onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten.

Vanaf de oproep 2004 werd het SBO-programma verruimd tot het menswetenschappelijk basisonderzoek met een economische of maatschappelijke finaliteit. Dit steunkanaal biedt aldus een instrument om strategisch belangrijke kennisplatformen te ontwikkelen met ruime economische of maatschappelijke toepassingsmogelijkheden in Vlaanderen en dit over alle wetenschapsdisciplines en toepassingsdomeinen heen.

Het voorziene budget voor de SBO-oproep 2006 bedroeg 38,6 miljoen euro met een vooropgestelde 2/3 - 1/3 verdeling voor respectievelijk de projecten met een primaire economische finaliteit en deze met een primaire maatschappelijke finaliteit.

In 2007 wordt voor SBO eveneens een bedrag voorzien van 38,6 miljoen euro.

De beperkte rechtstreekse betrokkenheid van de bedrijven in SBO-projecten is een aandachtspunt. Voor eind 2006 dient een bestedings- en impactsanalyse te worden opgestart, zodat in de loop van 2007 mogelijke bijstellingen aan de regelgeving kunnen worden doorgevoerd.

4.2.2.3 Toegepast biomedisch onderzoek

Het toegepast biomedisch onderzoek heeft een sterke focus op het verwerven van inzicht in de basis van ziekte en gezondheid bij de mens. De klemtoon ligt op toepassingsgedreven onderzoek waarbij wetenschappelijke bevindingen uitgewerkt en vertaald worden naar klinische toepassingen. Het programma biedt ondersteuning aan nieuwe ontwikkelingen voor therapie en diagnose waarvoor op heden onvoldoende industriële interesse bestaat. Door een stimulerende rol te spelen in een niche waar geen bedrijfsinitiatief kan verwacht worden, draagt de overheid bij tot de implementatie van nieuwe behandelingswijzen en diagnoses.

In 2006 werden de principes voor dit nieuwe programma met maatschappelijke finaliteit reglementair vastgelegd in een besluit van de Vlaamse Regering.

Het financieringskanaal staat open voor alle Vlaamse non-profit O&O-actoren. Hiertoe behoren academische en universitaire ziekenhuizen, universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstellingen. Bedrijven kunnen niet optreden als aanvrager. Het programma voorziet ook de mogelijkheid buitenlandse groepen toe te laten als aanvrager, maar binnen vastgestelde budgettaire grenzen.

De eerste oproep wordt gespreid over de begrotingsjaren 2006 en 2007. De eerste sluitingsdatum was 18 september 2006, de tweede is 20 november 2007.

Door deze gefaseerde indieningsprocedure kregen onderzoeksgroepen die reeds over de nodige netwerken beschikten de kans voor een vroege indiening. Groepen die meer tijd nodig hebben, worden evenwel niet benadeeld en kunnen indienen in november 2006.

4.2.2.4 De strategische onderzoekscentra

Doorlichtingen

Zoals ook geëxpliciteerd in actie II.2 van het plan “Vlaanderen in actie”, zijn de strategische onderzoekscentra IMEC, VIB, VITO en IBBT belangrijke actoren in het innovatielandschap. Tegenover de overheidssubsidie aan elk van deze instellingen staan een aantal scherp geformuleerde performantiedoelstellingen. Bij IMEC, VITO en VIB zijn deze bepaald in een vijfjarige beheersovereenkomst, bij IBBT is dit gebeurd onder de vorm van een convenant.

De verlenging van de beheersovereenkomst kan alleen gebeuren na een grondige doorlichting waarbij onder meer internationale experts worden ingeschakeld.

De beheersovereenkomst met VITO liep af op 31 december 2005, maar werd door de Vlaamse Regering met één jaar verlengd. De beheersovereenkomsten met VIB en IMEC lopen af eind 2006. De internationale doorlichtingen van deze drie instellingen zijn ondertussen achter de rug en hebben positieve resultaten opgeleverd.

In 2006 werd bij IBBT een doorlichting gedaan van de interne procesanalyse met het oog op de omzetting van de convenant naar een beheersovereenkomst.

Naar een generieke beheersovereenkomst

De wijze waarop de drie beheersovereenkomsten en de convenant tot stand zijn gekomen, kan niet los gezien worden van de historiek van de instellingen en het zich stapsgewijze ontwikkelende Vlaamse wetenschaps- en innovatiebeleid. In een recent rapport wees het Rekenhof op het gebrek aan consistentie tussen de verschillende documenten, wat leidt tot een gebrek aan juridische zekerheid voor de overheid en de instellingen zelf.

De goedkeuring van het beleidskader voor strategische onderzoekscentra en competentiepolen in juli 2005 én het feit dat de nieuwe beheersovereenkomsten met de vier instellingen zullen ingaan op 1 januari 2007 bieden een unieke gelegenheid om een uniform beleidskader uit te werken.

In de loop van 2006 werd een generieke beheersovereenkomst uitgewerkt, met gemeenschappelijke “good governance” principes en richtlijnen voor het toezicht door de overheid. Deze generieke overeenkomsten kunnen, waar nodig, per instelling worden aangevuld met instellingsspecifieke bepalingen.

“Corporate governance” charter

De gemeenschappelijke “good governance” principes worden aangereikt aan de onderzoekscentra als een richtkader om hun eigen kernwaarden te selecteren (waardecode) en verder uit te werken in concrete richtlijnen (gedragscode). De basisprincipes voor “good governance” worden opgenomen in de generieke beheersovereenkomst. De vier centra krijgen de opdracht om in de loop van 2007 een specifiek “corporate governance” charter te ontwikkelen voor de leiding en het bestuur van de betreffende instelling. Zij zullen hierover ook jaarlijks rapporteren. Dit initiatief sluit nauw aan bij het “integriteitsbeleid” van de Vlaamse overheid.

Beleidsaccenten voor 2007

De subsidie aan VIB wordt in 2007 verhoogd met 6,3 miljoen euro. Deze stijging met 20% is verantwoord gelet op de uitstekende resultaten van de internationale doorlichting en moet het VIB in staat stellen zijn zeer scherpe ambities, zoals die worden verwoord in het VIB-businessplan, in de komende vijf jaar waar te maken.

Ook voor IMEC waren de resultaten van de doorlichting zeer goed. De subsidie wordt in twee fasen (2007 en 2008) opgetrokken. In 2007 komt er een eerste stijging met 2,75 miljoen euro. Voor 2008 wordt onder voorbehoud van de goedkeuring van de begroting 2008 een verdere stijging voorzien van 4,375 miljoen euro, zodat IMEC in 2008 een subsidie zal hebben die 20% hoger ligt dan het niveau 2006.

Wat IBBT betreft, heeft het IWT een advies uitgebracht over de toevoeging van een nieuwe cluster medische beeldverwerking. Hiervoor wordt in 2007 een bedrag van 4,2 miljoen euro gereserveerd. De toevoeging van de cluster is onder voorbehoud van goedkeuring door de Vlaamse Regering en kan pas gebeuren na de goedkeuring van de beheersovereenkomst met het IBBT.

De doorlichting van VITO werd reeds afgerond eind 2005, maar de beheersovereenkomst werd verlengd tot eind 2006. VITO is in de voorbije jaren duidelijk in de goede richting geëvolueerd, maar een aantal bijstellingen zijn zeker nodig. In 2007 wordt voor VITO voorlopig geen bijkomend budget voorzien. Het weze opgemerkt dat de werkingsdotatie aan VITO de laatste jaren sterker is gestegen dan de index door de uitbetaling van een financiële bonus, gekoppeld aan het behalen van jaarlijkse prestaties.

Bij het opstellen van de nieuwe beheersovereenkomsten 2007-2011 zal bijzondere aandacht besteed worden aan de internationale excellentie van de onderzoekscentra en aan de toegevoegde waarde die deze centra moeten genereren voor de Vlaamse economie. In de beheersovereenkomsten zullen dan ook kwantitatieve performantie-indicatoren worden opgenomen die de klassieke onderzoeksoutput in kaart brengen. Daarnaast zal in 2007 ook gestart worden met de ontwikkeling van een methodologie om de impact (“outcome”) op de

Vlaamse economie te meten. Hiervoor is nog heel wat bijkomend onderzoekswerk nodig. De opdracht hiervoor wordt gegeven aan het steunpunt voor O&O-indicatoren.

4.2.2.5 Versterking van de onderzoeksgebondenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen (“ bijkomende academiseringsmiddelen”)

In uitvoering van het structuurdecreet worden de tweecycli-opleidingen aan de Vlaamse hogescholen omgevormd tot volwaardige academische opleidingen. Deze opleidingen moeten worden onderbouwd door wetenschappelijk onderzoek, m.a.w. een substantieel deel van het onderwijzend personeel moet zelf onderzoek verrichten en assistenten moeten de mogelijkheid krijgen een doctoraatsthesis voor te bereiden. Aangezien voor de hogescholen in de eerste geldstroom geen structurele financiering van onderzoek was voorzien, worden in het structuurdecreet de nodige academiseringsmiddelen toegekend.

Op verzoek van de minister bevoegd voor hoger onderwijs stelde een werkgroep onder leiding van erector Martens een rapport op over het academiseringsproces. Hierin wordt aangedrongen op bijkomende middelen bovenop het bedrag dat in het structuurdecreet is voorzien.

Omdat het succesvol afronden van het academiseringsproces zowel voor de inschakeling van het Vlaams hoger onderwijs in de Bolognaruimte als voor de verdere uitbouw van de Vlaamse kennisruimte noodzakelijk is, hebben de Vlaamse minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid en de Vlaamse minister bevoegd voor het hoger onderwijs samen beslist om uit hun respectievelijke begrotingen bijkomende middelen te voorzien voor de versterking van de onderzoeksgebondenheid van de academische opleidingen aan de Vlaamse hogescholen.

In de begroting wetenschapsbeleid van 2007 wordt hiervoor 3 miljoen euro extra ingeschreven.

In het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2007 wordt de toekenning van deze middelen decretaal geregeld voor 2006 en 2007. De aanwending dient te gebeuren binnen het globale beleid van de associatie rond academisering. Samen met de minister bevoegd voor het hoger onderwijs zullen de noodzakelijke decretale aanpassingen worden uitgewerkt om de hogescholen binnen het door de associaties uitgestippeld beleid hierbij maximale armslag te geven.

4.2.2.6 Onderzoek aan instellingen van postinitieel onderwijs

Naast de universiteiten en hogescholen erkent en financiert de Vlaamse overheid eveneens de Vlerick School voor Management en het Instituut voor Tropische Geneeskunde als instellingen voor postinitieel onderwijs. De rechtsgrond hiervoor is het decreet van 18 mei 1999 betreffende sommige instellingen van openbaar nut voor postinitieel onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening. Dit decreet bepaalt dat de Vlaamse overheid met deze instellingen beheersovereenkomsten afsluit, waarin naast performantie-indicatoren ook de hoogte van de betoelaging wordt vastgelegd. Aan deze instellingen wordt geen specifieke onderzoeksfinanciering toegekend.

In het in voorbereiding zijnde basisdecreet wetenschap en innovatie zal worden ingeschreven dat de Vlaamse overheid aan de instellingen voor postinitieel onderwijs een specifieke structurele financiering bestemd voor onderzoek kan toekennen. De nodige bepalingen zullen worden opgenomen in de beheersovereenkomsten.

In de begroting van 2007 wordt voor het eerst een bedrag van 500.000 euro ingeschreven.

4.2.2.7 Nationale Plantentuin van België

Op 20 juli 2006 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan het voorstel van het statuut (extern verzelfstandigd agentschap) en de verdeelsleutel voor de opvang en de verdeling van de budgettaire gevolgen van de overheveling van de Nationale Plantentuin naar de Vlaamse Gemeenschap. Er is een principieel akkoord over de wijze waarop zal worden gewerkt eenmaal het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap afgesloten is en het eensluidende instemmingsdecreet is aangenomen. De formalisering van het samenwerkingsakkoord behoort tot de bevoegdheid van de minister bevoegd voor institutionele hervormingen.

Zoals overeengekomen binnen de Vlaamse Regering zal de Nationale Plantentuin worden ondergebracht bij het beleidsdomein EWI en zal een beheersovereenkomst worden afgesloten. De budgettaire gevolgen zullen pas correct kunnen worden ingeschat op het moment van de eigenlijke overdracht. Naast de personeels- en werkingskosten zullen ook budgetten moeten worden voorzien voor de restauratie en het onderhoud van het uitgebreide gebouwenpatrimonium.

Gezien de hoogdringendheid van de herstellingswerken aan de daken van de serres en de stookinstallatie heeft de Vlaamse Gemeenschap zich als zaakwaarnemer opgesteld en werd vanuit wetenschapsbeleid op de begroting 2006 hiervoor een bedrag van 1,8 miljoen euro vrijgemaakt voor de aanbesteding en uitvoering van deze werken.

4.2.2.8 Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen (KMDA)

De beheersovereenkomst over wetenschappelijk onderzoek met de KMDA loopt af einde 2006. Na jaren van historische onderfinanciering heeft de Vlaamse overheid de KMDA voldoende financiële armslag gegeven om op een structurele wijze eigen onderzoekscapaciteit uit te bouwen.

In het najaar 2006 wordt de beheersovereenkomst geëvalueerd door externe experts. Hun bevindingen en aanbevelingen zullen de basis vormen voor de onderhandelingen over een nieuwe beheersovereenkomst voor de periode 2007-2011. In functie van de resultaten kan een stijging van de subsidie overwogen worden.

4.2.3 Ondersteuning van innovatie

4.2.3.1 Verbreding en verruiming van het steunbaar innovatietraject

De verruiming van het steunbaar innovatietraject omhelst in essentie twee dimensies: enerzijds de verbreding van de steunbare activiteiten van kennisontwikkeling en kennisverspreiding naar hun niet-technologische dimensies, anderzijds de verlenging van het steunbaar innovatietraject van bedrijfsprojecten naar aspecten van een O&O-natraject.

De meer concrete aspecten en randvoorwaarden werden geformuleerd in een visienota van 28 oktober 2005, waarop de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid en de SERV een advies hebben gegeven.

Het is duidelijk dat de budgettaire impact niet toelaat om de verruimings- en verbredingsoperatie in één beweging te realiseren en dat dus stapsgewijs zal worden gewerkt. De implicaties van deze operatie voor het bestaande instrumentarium inzake innovatiestimulering bij KMO's zullen in kaart worden gebracht naar aanleiding van de doorlichting van het innovatie-instrumentarium.

4.2.3.2 Bedrijfsprojecten

O&O-bedrijfsprojecten

Directe steun aan O&O-projecten in individuele bedrijven wordt in Vlaanderen toegekend op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 november 2001 tot regeling van de steun aan projecten van technologisch onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen. Binnen het IWT onderscheiden we de O&O-bedrijfsprojecten en het KMO-programma.

Het hefboomeffect (de zogenaamde additionaliteit) van deze instrumenten op de O&O-uitgaven van de gesubsidieerde bedrijven werd duidelijk aangetoond in een recente IWT-studie³: 1 euro subsidie levert 0,85 tot 1,34 euro extra O&O-uitgaven van bedrijven op, waarbij de aanwezigheid van verdringingseffecten (i.e. eigen investeringen vervangen door overheidssubsidies) niet wordt bevestigd.

Het budget voor de O&O-bedrijfsprojecten is duidelijk aan een substantiële injectie toe. Door de grote spanning tussen beschikbaar budget en het volume van de aanvragen werd de druk om de evaluatie- en selectiecriteria te verstrengen onhoudbaar hoog. Vooral de inschatting van het valorisatiepotentieel werd daardoor een bijzonder moeilijk objectief te hanteren criterium. De rondetafels (zie hieronder) die werden georganiseerd voor de voertuigindustrie, de chemische sector en de “life sciences” hebben als positief effect dat meer bedrijven dan vroeger de weg naar het IWT vinden.

De ondersteuning van kwalitatieve hoogstaande O&O-bedrijfsprojecten die worden voorgesteld door de ondernemingen zelf, blijft een belangrijke beleidsprioriteit en hiervoor worden bijkomende middelen ingezet. In 2006 werd het budget voor bedrijfsprojecten opgetrokken met 6 miljoen euro. **In 2007 komt er een extra-injectie van 17 miljoen euro.** Dit bijkomend bedrag wordt exclusief voorbehouden voor het instrument van de O&O-bedrijfsprojecten.

KMO-programma

Het KMO-programma van het IWT laat al gedeeltelijk toe dat het steunbaar innovatietraject wordt verruimd naar de niet-technologische aspecten van innovatie. Hiertoe werd in 2006 een nieuw projecttype, de “KMO-Innovatiestudies van het type 6” geïntroduceerd. De ondersteuning van de voorbereiding van een bedrijfsplan en de uitwerking van een aangepast business model geven jonge startende KMO's de nodige ruimte om de eerste stappen in hun innovatietraject te realiseren.

Ook binnen de andere projecttypes van het KMO-programma bestaat reeds langer de mogelijkheid om tot maximaal 50% van de projectkosten voor ondersteunende niet-technologische activiteiten te aanvaarden, voor zover ze voldoende verwant zijn met de technologische activiteiten. Ook trajecten van creatieve toepassing van (extern) beschikbare technologie kunnen gesteund worden.

In 2006 werd het Vlaams Innovatiefonds (VINNOF) operationeel. De IWT-achtergestelde leningen voor KMO's werden omgevormd tot achtergestelde leningen uit het VINNOF, en een samenwerking tussen het IWT en PMV-KMO werd geoperationaliseerd. Innovatieve starters krijgen hierdoor gemakkelijker en ruimer toegang tot risicokapitaal.

Rondetafels

³ IWT-studie nr. 54, “*The Impact of Public R&D-funding in Flanders*”, Kris Aerts & Dirk Czarniski (mei 2006).

De doelstelling van de rondetafels die op niveau van sectoren worden georganiseerd, is een optimaal flankerend beleid uit te werken om de concurrentiekracht van de sector in kwestie te verhogen en de tewerkstelling te garanderen.

De “task force” voor de voertuigindustrie had tot doel alle betrokken actoren in een ruim overleg samen te brengen om op korte termijn tot maatregelen te komen voor het realiseren van een optimaal flankerend beleid voor de voertuigsector. Op 28 juni 2005 resulteerde dit in 12 acties voor de voertuigindustrie. Deze zijn voornamelijk gericht op loonkosten, flexibiliteit en innovatie, maar ook wordt er aandacht besteed aan logistiek en energie. Een boordtabel die maandelijks wordt geactualiseerd in functie van de voortgang binnen de verschillende ingestelde werkgroepen, geeft een overzicht van wat voor elk van deze 12 actiepunten wordt gerealiseerd. Deze tabel geeft per actiepunt immers niet alleen de beleidsverantwoordelijke en de deadlines weer, maar bevat ook een de stand van zaken.

Op 25 januari 2006 ging de rondetafel voor de chemische sector van start. Deze bracht vertegenwoordigers van de chemische bedrijven en hun belangenorganisatie Fedichem Vlaanderen, de werknemersvakbond, de niet-gouvernementele organisaties en de bevoegde overheden samen. Na zes maanden intensief vergaderen werden 12 actiepunten weerhouden voor een “Actieplan Chemische Industrie”. Op 13 juli 2006 werd een task force ingesteld, belast met de opvolging van het actieplan. De uitvoering van de actiepunten maakt eveneens het voorwerp uit van een permanente monitoring.

Vanaf 2007 zal Vlaanderen ook toetreden tot het European Chemical Regions Network (ECRN), dat als collectieve belangenvereniging optreedt voor de Europese regio's met een belangrijke chemische industrie.

Op 18 november 2005 werd het Life Sciences Platform opgericht als overlegorgaan om een strategische visie op lange termijn te ontwikkelen voor de life sciences industrie in Vlaanderen en – in functie van deze visie- de juiste randvoorwaarden te creëren waarin deze industrie zich optimaal kan ontwikkelen. Een eerste fase liep van december 2005 tot juni 2006: de industrie analyseerde de eigen sterktes en zwaktes en formuleerde aanbevelingen onder de vorm van een Witboek. De tweede fase startte op 23 oktober 2006 en eindigt in maart 2007. In deze periode zal intensief overleg plaatsvinden met de relevante Vlaamse en federale ministers en administraties, de sociale partners en uiteraard andere betrokken actoren. De voorgestelde aanbevelingen zullen daarbij afgetoetst worden aan prioriteit, haalbaarheid en doeltreffendheid, teneinde een optimaal maatschappelijk draagvlak te kunnen creëren. Net zoals in de twee overige rondetafels zal een boordtabel worden ingevoerd om de uitvoering van de voorgestelde actiepunten op te volgen.

4.2.3.3 De hogescholen

Projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO)

In het structuurdecreet wordt voorzien dat aan professionele bacheloropleidingen middelen worden toegekend voor de versterking van de wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening. Binnen de Vlaamse innovatieketen hebben deze opleidingen immers een belangrijke plaats. Ze staan dicht bij de praktijk en ze zijn bijzonder goed geplaatst voor de ondersteuning van de KMO's, in het bijzonder de minder innovatieve onder deze bedrijven en van de not-for-profit sector. Bovendien laat deze samenwerking toe dat deze opleidingen permanent voeling houden met het werkveld.

Voor 2007 bedraagt de dotatie voor projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO) 9 miljoen euro. Deze middelen zijn structureel voorzien in de begroting.

In 2006 maakte het departement Economie, Wetenschap en Innovatie een bestedingsanalyse van de PWO-middelen. Op basis hiervan werden een aantal aanbevelingen geformuleerd, onder meer over de looptijd van de projecten en de disseminatie van de resultaten.

In het in voorbereiding zijnde decreet zal onder meer op basis van deze analyse worden nagegaan welke aanpassingen zich opdringen. Ook zal onderzocht worden of bij de verdeling van de PWO-middelen die thans uitsluitend op basis van het aantal studenten gebeurt, geen performantiecriteriën kunnen worden gehanteerd.

Met de IOF-middelen en de PWO-middelen zijn er voor de hogescholen, binnen elke associatie, middelen beschikbaar op in samenwerking met de universiteit en gecoördineerd en aangestuurd door de associatie een geïntegreerd beleid uit te bouwen inzake basisonderzoek, valorisatie en dienstverlening.

TETRA

Het TETRA-fonds, of voluit “Programma voor de bevordering van technologietransfer door instellingen van hoger onderwijs”, wordt beheerd door het IWT en slaat een brug tussen academisch onderzoek en toepassingsgerichte ontwikkelingen bij bedrijven. Dit programma werd goedgekeurd in 2004 als vervolg op het succesvolle HOBU-Fonds.

De Vlaamse hogescholen spelen een prominente rol in dit programma, onder meer omdat de Vlaamse KMO's daar een lagere drempel percipiëren om aan externe onderzoeksprojecten deel te nemen. Maar ook grote ondernemingen, universiteiten en zelfs buitenlandse groepen voelen zich van nabij betrokken, wat heeft geleid tot bijkomende win-win situaties. Enerzijds stromen de onderzoeksresultaten uit de TETRA-projecten door naar het bedrijfsleven. Anderzijds leveren de discussies met de bedrijfswereld nieuwe inzichten op voor het hoger onderwijs, zowel voor verder academisch onderzoek als voor de pedagogische inhoud van de opleidingen. Als neveneffect ondersteunt het programma een beperkt aantal investeringen in toepassingsgerichte onderzoeksapparatuur in de hogeronderwijsinstellingen. In tegenstelling tot de IOF-middelen en de PWO-middelen waarover de instellingen/ associaties zelf beschikken, worden de TETRA-projecten geselecteerd op basis van een instellingsoverstijgende beoordeling.

Midden 2006 werd de derde oproep voor TETRA-projecten afgerond. Van de 78 ingediende aanvragen konden de 25 beste voorstellen effectief gesteund worden. De voorstellen situeren zich, net zoals de voorbije jaren, in alle industriële toepassingsdomeinen en zijn erg multidisciplinair. Het leeuwedeel van het budget gaat naar de hogescholen (82%), maar de deelname van de universiteiten neemt toe. Tevens treedt een weliswaar nog beperkte, maar zinvolle internationalisering op: TETRA-projecten krijgen interesse van buitenlandse bedrijven of wetenschappelijke peters.

De Vlaamse overheidssteun bedraagt 92,5% van de goedgekeurde projectkosten; 7,5% wordt betaald door de geïnteresseerde bedrijven. Elk project duurt ongeveer 2 jaar.

Het budget voor TETRA-fonds werd in 2006 met ruim 1 miljoen euro verhoogd. In 2007 komt hier nog eens 400.000 euro bij.

4.2.3.4 Strategische kennisokkels voor de bedrijfswereld

Het beleidskader voor strategische onderzoekscentra en competentiepolen werd door de Vlaamse Regering goedgekeurd op 22 juli 2005. De uitbouw van strategische kennisokkels voor het bedrijfsleven onder de vorm van competentiepolen past in een Europese tendens naar meer clustervorming ten behoeve van innovatie. In deze context kan verwezen worden naar de zogenaamde “pôles de compétitivité” in Frankrijk en in Wallonië (in het kader van het Marshall-plan) of de “point one”-initiatieven in Nederland.

Wat de competentiepolen betreft, werd het beleidskader ook wettelijk verankerd in het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot regeling van de steun aan projecten van innovatiestimulering, technologisch advies en collectief onderzoek op verzoek van Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden, het zogenaamde VIS-besluit. Dit laat toe om naast projecten ook geprogrammeerde initiatieven, zoals competentiepolen, in te dienen. Het selectieproces werd eenduidig vastgelegd en de uitvoering en opvolging werd toevertrouwd aan het IWT.

De competentiepolen zijn *ab initio* geconcipeerd als bottom-up initiatieven, die vanuit de bedrijfswereld worden voorgesteld binnen de krijtlijnen van het vernoemde beleidskader. De toenemende belangstelling voor dit financieringskanaal en het stijgend aantal competentiepolen getuigen van een sterke wil tot strategische clustervorming binnen de bedrijfswereld.

In de periode 2005-2006 werden twee nieuwe competentiepolen opgericht:

- Flanders' Food, gericht op de versterking van de innovatiecapaciteit van de (functionele) voedingssector;
- Productontwikkeling en Industrieel Design, een breed platform van bedrijfsfederaties, kenniscentra, dienstenleveranciers en hogescholen, met als doel de productontwikkelingscapaciteit van de Vlaamse bedrijven te ondersteunen.

Daarnaast dient ook het Vlaams Instituut voor de Mobiliteit te worden vermeld, dat in 2006 werd opgestart in uitvoering van het Limburgplan. Dit instituut wil vanuit een integrale visie alle competenties bundelen op vlak van mobiliteitsstudies. Het wordt gefinancierd met EFRO-middelen en heeft de ambitie om door te groeien tot een volwaardige competentiepool.

KMO-IT tenslotte is een platform ter bevordering van de diffusie van informatie- en communicatietechnologieën naar KMO's. Het wordt gefinancierd vanuit het Europees Sociaal Fonds.

Via de VIS-haalbaarheidsstudies kunnen Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden een innovatieverkenning rond bepaalde onderwerpen uitdiepen en zo de basis leggen voor een gefundeerd business plan voor de financiering van een competentiepool. Momenteel lopen een zestal haalbaarheidsstudies in domeinen als industriële biotechnologie, lucht- en ruimtevaart en fruitonderzoek.

De succesvolle rondetafels voertuigindustrie, chemie en levenswetenschappen hebben geleid tot bijkomende intentieverklaringen voor de oprichting van nieuwe competentiepolen.

Het budget voor de competentiepolen wordt in 2007 verhoogd met 6 miljoen euro. Hiermee wordt ook actie II.2 van het plan "Vlaanderen in actie" verder geconcretiseerd.

Beleidsmatig zal in 2007 bijzondere aandacht worden besteed aan een betere inpassingen van deze competentiepolen in de Vlaamse en de Europese innovatieruimte:

- Het in lijn brengen van de eerste generatie competentiepolen, i.e. deze opgericht voor de inwerkingtreding van het nieuwe VIS-besluit, met het beleidskader vastgelegd in dit besluit. De evaluatie deze competentiepolen en de eventuele voorstellen tot verlenging ervan vormen hier een geschikt kader voor.
- De bepaling van een duidelijke "entry and exit"-strategie voor de Vlaamse overheid: de overheid kan enkel financieel participeren in de uitbouw van een competentiepool als daar een concreet financieel engagement van de bedrijfswereld tegenover staat. Daarnaast wordt ernstig overwogen een degressief subsidiemechanisme in te bouwen, waarbij de competentiepool na verloop van tijd grotendeels zelfbedruipend moet zijn.
- De maximale internationale inbedding, waar relevant, van de competentiepolen.

4.2.3.5 Beleidsdomeinoverschrijdende innovatie

Door de goedkeuring van het Innovatiebeleidsplan heeft de Vlaamse Regering zich einde 2005 geëngageerd om van innovatie een strategische doelstelling te maken over beleidsdomeinen van alle ministers heen. De leden van de Vlaamse Regering zullen jaarlijks in hun beleidsbrief rapporteren over de initiatieven die zij hiertoe hebben ontwikkeld. De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid kreeg de opdracht om jaarlijks de kernindicatoren van het Vlaamse Innovatiepact te actualiseren. De eerstvolgende update is voorzien voor het voorjaar 2007.

MIP

Het Milieu- en Energietechnologie Innovatieplatform (MIP) ging in 2006 van start. Het MIP is een samenwerking tussen de beleidsdomeinen Leefmilieu, Energie en Innovatie en dus een goed voorbeeld van horizontaal geïntegreerd innovatiebeleid. Het MIP beoogt netwerking en samenwerking tussen alle actoren betrokken bij de ontwikkelingskansen voor energie- en milieutechnologie: bedrijven, onderzoeksinstituten, universiteiten en hogescholen, overheidsagentschappen.

Meer dan 300 geïnteresseerden namen deel aan de publieke lancering in het Vlaams Parlement op 20 februari 2006. Thematische “gebruikersgroepen” gingen vervolgens op zoek naar gemeenschappelijke interesses en synergieën, die o.m. moeten kunnen leiden tot collectieve onderzoeksprojecten. Hiervoor kan in de eerste plaats een beroep gedaan worden op de bestaande reguliere steunkanalen van het IWT (inclusief de zogenaamde DTO-regeling voor projecten met een bijdrage tot Duurzame Technologische Ontwikkeling). Naast de normaal voorziene IWT-middelen, is in een bijkomende financiële enveloppe voorzien van 7 miljoen euro via een kapitaalsverhoging bij VITO met PMV-gelden.

Media-innovatie en e-media

De nieuwe beheersovereenkomst met de VRT (2007-2011) voorziet in een consolidering van de expertise die in de loop van de laatste vijf jaar is opgebouwd in het kader van e-VRT. Vanuit de begroting wetenschapsbeleid wordt een bedrag van 3,837 miljoen euro voorzien voor 2007.

Daarnaast zal de VRT een beroep kunnen doen op een beperkt bedrag aan bijkomende middelen, die kunnen worden ingezet als “matching funds” voor projecten die worden binnengehaald in het kader van vraaggestuurde onderzoeksprogramma’s. De omvang van dit “trekkingsrecht” en de precieze subsidievoorwaarden zullen worden vastgelegd in een aparte beheersovereenkomst over innovatie die met de VRT zal worden afgesloten. De resultaten van de doorlichting van het e-VRT project die in het najaar van 2006 in opdracht van de minister bevoegd voor wetenschaps- en innovatiebeleid wordt uitgevoerd, zullen gebruikt worden bij het opstellen van deze overeenkomst. Bij deze doorlichting zal in het bijzonder gekeken worden naar de economische en/of maatschappelijke meerwaarde die het e-VRT project voor gans Vlaanderen heeft gecreëerd.

Vanaf 2007 zal voor het eerst een open oproep worden georganiseerd voor het indienen van O&O-projecten in het domein van de digitale media. Het beheer van dit initiatief wordt toevertrouwd aan het IWT.

Digitalisering van wetenschappelijke collecties

Op het raakvlak tussen innovatie en cultuur dienen zich eveneens opportuniteiten voor meer synergie aan. In 2007 zal een studieopdracht worden uitbesteed die moet uitmonden in een masterplan voor de digitalisering van de Vlaamse wetenschappelijke collecties. De verdere uitwerking zal gebeuren in het kader van het actieplan “Vlaanderen i2010” (zie ook actie II.10 van het plan “Vlaanderen in actie”).

Bijzondere aandacht zal worden besteed aan innovatieve methodes om collecties te digitaliseren en toegankelijk te maken (concept van het virtueel museum). De financiering van concrete projecten die hieruit kunnen voortvloeien, dient via de bestaande kanalen te gebeuren (e.g. FWO, BOF, IOF, SBO, O&O-bedrijfsprojecten). Indien nodig zal de regelgeving worden aangepast om dit mogelijk te maken.

4.2.4 Kennistransfer en valorisatie van onderzoek

4.2.4.1 Interfacediensten

De universitaire interfacediensten staan in voor de bevordering van de samenwerking tussen de hogeronderwijsinstellingen en bedrijven, en voor de economische valorisatie van academische onderzoeksresultaten onder de vorm van octrooien, licentiecontracten en de oprichting van spin-offbedrijven.

De interfacediensten ontvangen voor hun werking een jaarlijkse subsidie, waarvan de modaliteiten zijn geregeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 13 september 2002 betreffende de ondersteuning van interfaceactiviteiten van de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap.

In 2007 wordt deze subsidie bijkomend verhoogd met 600.000 euro, waardoor aan de interfacediensten een bedrag wordt toegekend dat tweemaal hoger ligt dan het niveau van 2005. Aan deze verhoging is ook een uitbreiding van het takenpakket gekoppeld naar de hogescholen toe. De versterking van de interfacewerking geeft concreet uitvoering aan actie II.2 van het plan “Vlaanderen in actie”.

Conform de bepalingen van het besluit van 13 september 2002 wordt de interfacewerking in 2007 ook voor het eerst extern doorgelicht, zowel kwantitatief als kwalitatief. Op basis hiervan zal het besluit worden aangepast, rekening houdend met volgende krachtlijnen:

De actieradius wordt uitgebreid naar de hogescholen. Dit impliceert dat de interfacediensten voortaan best op het niveau van de associatie werkt voor alle partners die hiervan deel uitmaken. De middelen worden momenteel nog verdeeld volgens de achterhaalde VLIR-sleutel met vaste percentages die expliciet in het besluit worden vermeld. Deze zal worden vervangen door de IOF-sleutel, die veel beter aansluit op de doelstellingen van de interfacewerking.

In het kader van het Limburgplan worden aan de Universiteit Hasselt bijkomende middelen toegekend. Deze beslissing dient eveneens verankerd te worden in het nieuwe besluit.

De interfacediensten zullen in de toekomst ook meer werk moeten maken van “reaching out”, i.e. gerichte informatieverstrekking naar het bedrijfsleven over de portfolio aan valoriseerbare academische kennis. Daarnaast zal de samenwerking met andere interfacediensten, zoals deze binnen de strategische onderzoekscentra, worden geïntensiveerd.

4.2.4.2 Intellectuele eigendom

Octrooien laten een onderneming of onderzoeksinstelling toe de eigen intellectuele eigendom te beschermen, te beheren en exploiteren, ook in een internationale context. In vergelijking met andere Europese landen worden vanuit Vlaanderen relatief weinig internationale octrooiaanvragen ingediend zodat ondersteunende maatregelen hier aangewezen zijn. Daarnaast is octrooieren voor menige onderneming een complexe aangelegenheden waar misverstanden en onduidelijkheid troef zijn. Toegankelijke informatie en praktische tools kunnen de zoektocht van de innovatieve KMO terzake in een grotere versnelling brengen. Dit vereist o.m. dat er in een voor de leek begrijpelijke taal instrumenten en documentatiemateriaal ter beschikking zijn voor de zoekende innovatieve KMO. Ook is het belangrijk om de te behandelen aspecten inzake intellectuele eigendom in een positief daglicht te stellen.

Het IWT lanceerde in oktober 2006 een oproep met de vraag tot het opstellen van een handleiding op het vlak van intellectuele eigendom voor de innovatieve KMO. De handleiding zal flexibel hanteerbaar en overzichtelijk opgesteld worden. Het document moet in de eerste helft van 2007 beschikbaar zijn.

Daarnaast wordt in het kader van de verruiming van het innovatietraject een regeling uitgewerkt, die het mogelijk moet maken om KMO's te ondersteunen bij internationale octrooiaanvragen. Hiervoor is in de begroting 2006 een eerste bedrag van 500.000 euro vrijgemaakt.

4.2.4.3 Stroomlijnen van de structuren en instrumenten ten behoeve van de KMO's

Elke onderneming functioneert in een continu veranderende omgeving. In de huidige kennisgedreven economie is dit veranderingsproces nog meer kritisch, zowel voor de kleine als de grote ondernemingen.

Ondernemingen kunnen niet enkel concurreren op basis van lage kosten en activiteiten met lage toegevoegde waarde. Om verder succesvol te blijven is het belangrijk voor de onderneming nieuwe vaardigheden en kennis in huis te halen om producten en diensten te leveren met hogere toegevoegde waarde. Het is belangrijk dat de KMO investeert in de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten, nieuwe technologieën aanwendt voor procesverbetering, nieuwe markten bewandelt en nieuwe partnerships zoekt indien ze wil groeien en overleven.

Eén van de uitdagingen voor het Vlaamse innovatiebeleid is de optimalisering van de (bestaande) financierings- en ondersteuningsinstrumenten in functie van de noden van de verschillende actoren, in de eerste plaats de bedrijven. Deze noden verschillen naar type van onderneming (e.g. bedrijfsgrootte, innovatieve capaciteit) en sector.

Met het IWT beschikt de Vlaamse overheid over een performant financieringsinstrument dat internationale erkenning geniet. In de vijftien jaar dat het IWT bestaat, heeft deze instelling op eigen initiatief of in opdracht van de Vlaamse Regering een reeks financieringsinstrumenten ontwikkeld om in te spelen op de noden inzake technologische innovatie. Deze instrumenten kwamen vaak op een ad hoc-basis tot stand en werden vervolgens op grond van ervaringen op het terrein bijgesteld en al dan niet expliciet in de regelgeving verankerd.

Complementair hieraan werden in het kader van de modernisering van de Vlaamse overheid (Beter Bestuurlijk Beleid) en om het economisch en internationaal ondernemingsbeleid te versterken het Agentschap Economie, het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO) en het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) opgericht. Deze agentschappen zijn nog maar pas opgericht en zijn zich, uitgaande van hun decretale opdracht, volop in de Vlaamse kennisruimte aan het positioneren.

Na een ononderbroken groei van meer dan tien jaar van de Vlaamse publieke middelen voor wetenschap en innovatie, een in Europa uniek gegeven, en nu het opstarten van het beleidsdomein en in het bijzonder van de agentschappen zijn voltooiing nadert, dient er zich een unieke opportuniteit aan om de concrete implementatie van de opdrachten van deze agentschappen en de door hen gebruikte of voorgestelde instrumenten op hun coherentie en performantie te toetsen.

De recent door een externe consultant uitgevoerde doorlichting van de IWT-processen geeft een solide basis om op voort te bouwen. In overleg met de agentschappen en ondersteund door het departement EWI zal een panel van externe deskundigen dat vertrouwd is met het Vlaams wetenschaps- en innovatiebestel in zijn Europese en internationale context, belast worden met deze analyse.

Hierbij dient bijzondere aandacht worden besteed aan de specifieke noden van de KMO's en de wijze waarop hier vandaag wordt op ingespeeld. Het IWT beschikt over heel wat instrumenten

om de innovatie bij deze ondernemingen te stimuleren: we vermelden bijvoorbeeld het KMO-programma van het IWT of het Vlaams Innovatie Netwerk (VIN). Er zal worden nagegaan welke aanpassingen en aanvullingen zich opdringen. Gelet op het groeiend belang van internationalisering dient ook de mate openheid van het Vlaams innovatie- en economisch beleid tegen het licht te worden gehouden (open innovatie).

Aan het panel zal ook worden gevraagd aan de hand van haar bevindingen een aantal aanbevelingen te formuleren, in het bijzonder rond aspecten als internationalisering en de verlenging en verbreding van het innovatietraject. Daarbij dient ook maximaal rekening te worden gehouden met de complementariteit van overheidsacties met innovatiestimulering die door intermediaire organisaties worden ontwikkeld. De aanbevelingen moeten uitmonden in een consistente structurering van de dienstverlening van de Vlaamse overheid vanuit het perspectief van de KMO die op zoek is naar begeleiding.

Nog in de loop van 2006 zal aan de Vlaamse Regering een voorstel over het uitvoeren van deze doorlichting worden voorgelegd met een strak tijdschema zodat het eindrapport beschikbaar is in de eerste helft van 2007. Op basis hiervan zullen de nodige beleidsconclusies worden getrokken en zal een geïntegreerd KMO-innovatieactieplan worden opgesteld. Bijzondere aandachtspunten daarin zijn zeker de regionale organisatie van de innovatiestimulering, de bescherming van intellectuele eigendomsrechten, het sensibiliseren van KMO's rond hun innovatiepotentieel, het coachen van KMO's in hun innovatietraject, de uitdagingen van de internationalisering, de rol van informatie- en communicatietechnologieën als hefboom voor innovatie, en de implicaties van de verbreding en verruiming van het steunbaar innovatietraject op het bestaande instrumentarium. Het KMO-innovatieactieplan zal vanaf medio 2007 worden geoperationaliseerd, zoals aangekondigd in actie II.8 van het plan "Vlaanderen in actie".

Het rapport zal ook rechtstreekse input leveren voor het afsluiten of eventuele herzien van de beheersovereenkomsten met de genoemde agentschappen, zodat maximale consistentie wordt gecreëerd en overlappingsen in actieradius worden vermeden. Waar nodig zullen eventuele aanpassingen aan de regelgeving worden voorbereid. De reorganisatie van de Vlaamse overheid in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid biedt hiertoe een nooit geziene opportuniteit.

4.2.4.4 Risicokapitaal

Hiervoor verwijzen we naar hoofdstuk 5 van deze beleidsbrief.

4.2.4.5 Innovatief aanbesteden

Met de lancering van het MIP gaf de Vlaamse Regering aan het IWT de opdracht voor het uitwerken van formules voor Innovatief Aanbesteden. Vergelijkbare formules zijn al langer bekend o.m. in de defensiesector, maar het komt er nu op aan deze adequaat toe te passen in civiele domeinen en inzonderheid in de milieu- en energiesector. Innovatieve oplossingen worden dan als het ware "besteld" door overheidsinstanties die hiermee ook optreden als "launching customer" naar andere binnen- en buitenlandse markten toe. Ook de Europese Commissie en het Aho-rapport wijzen op het belang van deze aanpak⁴.

De ontwikkeling van een model voor innovatief aanbesteden door de Vlaamse overheid, werd door het IWT uitbesteed aan een externe consultant. Dit bureau is gespecialiseerd in publieke aanbestedingen, ook wat betreft het (vernieuwd) Europees juridisch kader.

⁴ "Creating an innovative Europe. Report of the Independent Expert Group on R&D and Innovation appointed following the Hampton Court Summit", 2006; "Public Procurement for Research and Innovation. Developing procurement practices favourable to R&D and innovation", 2005.

Binnen het MIP ging in 2006 een thematische werkgroep rond innovatief aanbesteden van start. Naast de analyse van wat het nieuwe Europese juridisch kader toestaat, worden concrete gevalstudies uitgewerkt. Eind 2006 dient een “handleiding” te zijn uitgewerkt, inzonderheid ten behoeve van de aanbestedende overheden. Parallel hiermee wordt de mogelijke financiële onderbouw van deze formule onderzocht.

Eind 2006 gaat tevens een Europees OMC-NET project van start, een netwerk van nationale en regionale overheidsinstanties in Europa die rond de problematiek van innovatief aanbesteden willen overleggen. Het netwerk kwam tot stand onder leiding van het IWT en werd door de Europese Commissie voor steun geselecteerd. Dit moet toelaten om in een vroeg stadium te genieten van een onderlinge leercurve.

4.3 Voorbereiding, evaluatie en advisering van het beleid

4.3.1 Een slagvaardige overheid

4.3.1.1 Beter Bestuurlijk Beleid

In 2006 werd het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie geoperationaliseerd. De betrokken administratieve structuren zijn samengebracht in één departement (EWI) en een aantal uitvoerende agentschappen (IWT, FWO, Agentschap Economie, VLAO). De grote uitdaging bestaat erin om beide beleidsculturen (economie en wetenschap en innovatie) samen te brengen en maximale synergieën te creëren op het raakvlak. De beleidsraad zal hierbij de krijtlijnen uitzetten, terwijl de operationalisering verder wordt uitgewerkt in de schoot van het managementcomité.

In 2007 wordt de reorganisatie van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie voltooid.

Het FWO wordt opgericht als een extern verzelfstandigd agentschap.

Met het IWT wordt een beheersovereenkomst afgesloten. De positionering van het IWT binnen de gereorganiseerde Vlaamse overheid wordt opnieuw bekeken in het licht van de eerder genoemde doorlichting van het innovatie-instrumentarium.

In functie van de resultaten van een (lopende) vergelijkende analyse over de voor- en nadelen van verschillende scenario's (IVA, EVA, instelling “sui generis”) wordt een beslissing genomen over de positionering van VITO binnen de Vlaamse overheid.

Na overdracht naar de Vlaamse Gemeenschap zal de Nationale Plantentuin van België hervormd worden tot een extern verzelfstandigd agentschap. De Vlaamse Regering nam daartoe reeds in juli 2006 een principiële beslissing.

4.3.1.2 Geïntegreerde actieplannen

De publieke financiering van wetenschap en innovatie gaat uit van een dubbel evenwichtsprincipe: evenwicht tussen enerzijds de diverse types van onderzoek (fundamenteel, strategisch basis- en (technologische) innovatie) en anderzijds tussen de actoren die het onderzoek verrichten / in opdracht van wie het onderzoek wordt verricht (hoger onderwijsinstellingen en publieke kenniscentra enerzijds en bedrijven en de non-profit sector anderzijds).

Dit model geeft slechts een vereenvoudigd beeld. In veel gevallen is het noodzakelijk om bij de ontwikkeling van nieuwe initiatieven dwarsverbanden te creëren tussen meerdere onderdelen van deze matrix. Dit gebeurt onder de vorm van geïntegreerde actieplannen. Voorbeelden

hiervan zijn het actieplan voor de informatiemaatschappij (“Vlaanderen i2010”) en het Hercules-initiatief voor onderzoeksinfrastructuur.

4.3.1.3 Decretale onderbouwing van het Vlaams wetenschaps- en innovatiebeleid

Sedert 1991 is het Vlaams wetenschapsbeleid stapsgewijze uitgebouwd en werden de financieringsinstrumenten ontwikkeld die toelaten om de stelselmatig stijgende publieke middelen voor wetenschap en innovatie optimaal in te zetten. De meeste van deze instrumenten werden ingesteld door middel van besluiten van de Vlaamse Regering.

De Raad van State, Afdeling Wetgeving wordt steeds strenger op het punt dat maatregelen van wetenschappelijk onderzoek die raken aan de onderwijsinrichting, onderworpen zijn aan het legaliteitsbeginsel in de zin van artikel 24, §5 van de Grondwet. Het vaste principe hierbij is dat de financiering van het onderwijs bij decreet wordt geregeld.

Er is daarom voor geopteerd het Vlaams wetenschaps- en innovatiebeleid decretaal te verankeren in een basisdecreet. Hierin zullen onder meer de financieringsmechanismen zoals het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF), de Odysseus-, Hercules- en Methusalem-initiatieven, maar ook de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek en het gebruik van beheerovereenkomsten om de interuniversitaire kenniscentra aan te sturen, een rechtsgrond krijgen.

Daarnaast zal in overleg met de Vlaamse minister bevoegd voor hoger onderwijs een decreet worden voorbereid dat een aantal punten regelt over onderwerpen die zowel behoren tot het wetenschaps- als het hoger onderwijsbeleid. Onder meer de bijkomende financiering voor de versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de academische hogeschoolopleidingen en eventuele aanpassingen aan het personeelstatuut die noodzakelijk zijn om het academiseringsproces optimaal te laten verlopen, zullen hierin worden geregeld.

De voorbereiding voor beide decreten is opgestart en deze zullen in de eerste helft van 2007 aan het Vlaams Parlement worden voorgelegd.

4.3.1.4 Intelligente vertegenwoordiging

Als we bij wijze van illustratie de vertegenwoordiging van België bekijken in de programmacomités van het Europees Kaderprogramma, stellen we een enorme duplicatie van inspanningen vast. Alle Gemeenschappen en Gewesten wensen in elk programmacomité vertegenwoordigd te zijn.

Op voorstel van de Vlaamse Gemeenschap heeft de Commissie Internationale Samenwerking (CIS) van de Interministeriële Conferentie voor Wetenschapsbeleid (IMCWB) principieel beslist om de Belgische vertegenwoordiging in de programmacomités drastisch te rationaliseren. Informatiedoorstroming tussen de betrokken partners blijft uiteraard een belangrijke randvoorwaarde om intelligente vertegenwoordiging te laten slagen.

Ook met buitenlandse partners, te beginnen met Nederland zullen operationele afspraken worden gemaakt over het verdedigen van gezamenlijk belangen in Europese beleidsfora.

4.3.1.5 Een actievere deelname aan “beleidsleren”

De ontwikkeling en verdere verfijning van de Vlaamse innovatiestrategie vereist dat ook de overheid een actievere rol opneemt in het proces van beleidsleren, zowel binnen Vlaanderen als internationaal.

De Vlaamse overheid neemt al jaren deel aan internationale fora en netwerken waar “best practices” worden uitgewisseld en besproken. Bijzonder waardevol zijn bijvoorbeeld de ervaringen opgedaan in de context van OESO, CREST, het Six Countries Programme of de

verschillende NET-initiatieven van de Europese Commissie (ERA-NET, INNO-NET, OMC-NET, ...). Op bilaterale basis vonden zogenaamde innovatiedialogen plaats met Nederland, Wallonië en de Verenigde Staten.

Dit intense leerproces vertaalt zich echter nog te weinig in concrete beleidsaanbevelingen. De inspanningen zijn nog te versnipperd. De uitbouw van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie biedt opportuniteiten om een intelligente portfolio van beleidskennis op te bouwen. Daartoe zullen de volgende instrumenten worden ingezet (zie actie II.9 van het plan “Vlaanderen in actie”):

- Het verderzetten van de bilaterale innovatiedialogen met geprivilegieerde buitenlandse partners: doel is de versterking van het wederzijdse inzicht in elkaars innovatiesystemen en governance-structuren.
- De gerichte deelname aan de NET-initiatieven van de Europese Commissie: een voorbeeld hiervan is het ERA-NET VISION-project (“Shared Knowledge Bases for Sustainable Innovation Policies”).
- De actieve deelname aan de werkgroepen die in het kader van de Europese open coördinatiemethode (OCM) worden opgezet door CREST: zo werd in de eerste en tweede OCM-cyclus ruime aandacht besteed aan intellectuele eigendomsrechten, maatregelen voor de stimulering van jonge kennisintensieve KMO’s, en aan fiscale O&O-maatregelen.
- De deelname aan de relevante OESO-werkgroepen rond wetenschaps- en innovatiebeleid.
- De tijdelijke detachering van ambtenaren als nationale experts naar multilaterale organisaties als de Europese Commissie of de OESO.

Het is van cruciaal belang dat de kennis die op deze manier wordt opgebouwd niet in de handen en hoofden van een beperkte groep mensen blijft. Het systematisch delen van kennis tussen alle betrokken overheidsactoren is dan ook een belangrijke uitdaging. Alleen op die manier kan een strategische intelligentiecapaciteit worden opgebouwd.

4.3.1.6 Mobiliteit binnen Vlaanderen

Goede beleidsvoorbereiding is maar mogelijk als een overheid een intelligente mix in dienst heeft van mensen die enerzijds goede kennis hebben van de regelgeving, de internationale trends en het theoretische kader (“desk workers”) en die anderzijds voeling hebben met wat er in de onderzoekswereld zelf leeft (“field workers”). Een innoverende overheid heeft nood aan innovatieve werkmethodes.

Daarom zal in 2007 een mobiliteitsprogramma worden opgestart tussen het departement, de agentschappen, de financieringsinstellingen, bedrijven, universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten. Het programma steunt op het principe van tijdelijke wederzijdse uitwisseling van experts tussen de deelnemers.

De voordelen van een dergelijke aanpak zijn duidelijk: de overheid kan bij de opmaak van nieuwe of de aanpassing van bestaande regelgeving veel gericht te werk gaan; omgekeerd krijgen de onderzoeksactoren een veel betere kijk op het interne reilen en zeilen bij de overheid, wat hun betrokkenheid aanzienlijk vergroot.

4.3.1.7 Toekomstverkenningen

“Foresight” is een internationaal beproefd concept waarbij een analyse van de huidige trends dient als basis voor toekomstverkenningen op lange termijn. In Vlaanderen lopen reeds een aantal initiatieven, zoals het project van expertgevalideerde technologische verkenningen dat wordt uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB).

Waar het werk van de VRWB vooral gezien moet worden als de realisatie van een algemeen kader, zal dit zeker aangevuld moeten worden met meer gedetailleerde, vaak disciplinair of sectoraal georiënteerde diepte-analyses. Een voorbeeld hiervan is de “foresight”-studie die momenteel door Flanders’ Drive wordt uitgevoerd voor de voertuigindustrie.

Bij de opbouw van een kritische kenniscapaciteit rond “foresight” moeten alle betrokken actoren nauw samenwerken. Ook de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek kunnen vanuit een longitudinaal onderzoeksperspectief hiertoe een bijdrage leveren.

Het belang van toekomstverkenningen ligt in het feit dat ze, indien professioneel uitgevoerd, kunnen dienen als toetsingskader voor toekomstige beleidsbeslissingen.

4.3.1.8 Beleidsinformatiesysteem

In het actieplan “Vlaanderen i2010” is een actielijn opgenomen over de uitbouw van een gedistribueerd onderzoeksinformatiesysteem, een kruispuntbank voor wetenschap en innovatie die actuele en kwaliteitsvolle gegevens extraheert uit de processen waar ze worden gegenereerd (bv. bij FWO, IWT, de universiteiten, ...).

Deze aanpak garandeert kwaliteitsvolle, actuele en volledige inhoud. Dergelijke kruispuntbank geeft toegang tot overzichten van onderzoekers en onderzoeksinstellingen, wetenschappelijke expertise van individuele onderzoekers en onderzoeksploegen, onderzoeksprojecten, zware wetenschappelijke apparatuur en infrastructuur, wetenschappelijke evenementen, opportuniteiten voor financiering, alsook tot wetenschappelijke output onder de vorm van publicaties, inclusief grijze literatuur, datasets, octrooien, producten, prototypes en prijzen. Vlaanderen beschikt al sinds jaren over een elektronische inventaris van lopende onderzoeksprojecten (“IWETO”), maar die dekt slechts een gedeelte van de sectorinformatie af en is bovendien weinig actueel door het ex post-proces van gegevensverzameling.

In 2006 werden een aantal pilootprojecten opgezet om de haalbaarheid van het concept van een dergelijke kruispuntbank te testen. Met de resultaten van deze pilootprojecten in de hand wordt een stappenplan uitgezet voor de overgang van de inventaris “IWETO” naar een volwaardige kruispuntbank. Aangezien de realisatie hiervan niet zozeer een technologische uitdaging is, dan wel één op het niveau van de processen en het maken van afspraken rond informatie-uitwisseling, wordt de uitbouw van het onderzoeksinformatiesysteem gepland in zeer nauwe samspraak met de betrokken actoren.

Een belangrijk onderdeel hiervan dat tevens een hoge beleidsprioriteit heeft, is de herziening van de wijze van onderzoeksverslaggeving van universiteiten, hogescholen en andere publieke kenniscentra. De manier waarop dit vandaag gebeurt, is niet meer van deze tijd en bovendien niet meer aangepast aan de structuur van het hogeronderwijslandschap. Er wordt in 2007 een overleg met deze opstellingen opgestart waarin wordt vastgelegd welke gegevens én de instellingen én de Vlaamse overheid nodig hebben voor de beleidsvoering. Deze data dienen online toegankelijk te worden gemaakt.

Naast deze kernindicatoren moeten de instellingen onderling en met de overheid afspraken maken over een Vlaams bibliografische bestand, waarin gegevens over publicaties die niet worden verwerkt in internationale gegevensbestanden worden opgenomen. Wat in de Scandinavische landen bestaat en gebruikt wordt voor de evaluatie van onderzoek en de toekenning van onderzoeksmiddelen aan de instellingen, moet ook in Vlaanderen mogelijk zijn. De centrale delen van dit rapporteringssysteem moeten vanaf 2009 operationeel zijn.

Het departement EWI moet hier in samenwerking met alle hogeronderwijsinstellingen, publieke kenniscentra en financierende instanties werk van maken. Ook het steunpunt O&O-indicatoren heeft hierbij een belangrijke inbreng.

4.3.2 Beleidsrelevant onderzoek

Op 23 februari 2001 besliste de Vlaamse Regering om steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek in te stellen in een beperkt aantal voor haar prioritair domeinen om de beleidscyclus wetenschappelijk te ondersteunen. De steunpunten hadden als opdracht: (1) het verzamelen, analyseren en ontsluiten van beleidsrelevante gegevens; (2) het uitvoeren van beleidsrelevante wetenschappelijk onderzoek; (3) het verlenen van wetenschappelijke dienstverlening.

De minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid heeft een coördinerende taak en staat in voor de globale opvolging van de steunpuntenwerking. Elk steunpunt valt onder de verantwoordelijkheid van één of meer functionele bevoegde ministers die verantwoordelijk zijn voor het betrokken beleidsdomein(en).

De eerste generatie steunpunten lopen af op 31 december 2006. Hun werking werd in de loop van 2006 grondig geëvalueerd vanuit wetenschappelijk, beleidsrelevant en conceptueel perspectief.

Op 12 mei 2006 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan de krachtlijnen voor een nieuwe oproep tot het indienen van voorstellen tot erkenning en financiering van Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek. Bij het opstellen van deze oproep werd rekening gehouden met het nieuwe Vlaamse hoger onderwijslandschap; onderwijzend personeel van de Vlaamse hogescholen kan op optreden als promotor van een voorstel.

Voor deze oproep heeft de Vlaamse Regering volgend thema's vastgelegd: Fiscaliteit en Begroting; O&O-indicatoren; Ondernemen en Internationaal Ondernemen; Welzijn, Volksgezondheid en Gezin; Werk en Sociale Economie; Milieu en Gezondheid; Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen; Buitenlands beleid, Toerisme en Recreatie; Studie en Schoolloopbanen; Cultuur, Jeugd en Sport; Mobiliteit en Openbare Werken; Ruimte en Wonen; Duurzame Ontwikkeling; Gelijkekansenbeleid.

Tevens werd het besluit van 23 februari 2001 houdende de regeling van de procedure en de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek herzien. Hierbij stond een vereenvoudiging van de regelgeving voorop waarbij een aantal richtlijnen, die voorheen in dit besluit werden vastgelegd zonder dat dit strikt legistisch noodzakelijk was, worden doorgeschoven naar de beheersovereenkomsten die de Vlaamse Regering met elk steunpunt dient af te sluiten. Het aangepaste besluit betreffende de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek, dat bovenvermeld besluit vervangt, werd door de Vlaamse Regering op 15 september 2006 goedgekeurd. Dit besluit creëert dus het algemeen kader waarbij de concrete uitwerking in de beheersovereenkomsten dient te gebeuren. Hiermee is er voldoende ruimte om conceptuele bijstellingen aan te brengen die zich op basis van de resultaten van de beoordeling van de eerste generatie steunpunten aandienen.

De selectie van de tweede generatie steunpunten wordt samen met de generieke beheersovereenkomst tijdig voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Zodra deze vervolgens de in overleg met de geselecteerde steunpunten opgestelde beheersovereenkomsten vóór eind 2006 kan goedkeuren. De steunpunten van de tweede generatie kunnen hiermee op 1 januari 2007 van start gaan.

De financiering van de steunpunten bestaat uit twee componenten: een basisfinanciering vanuit de begroting wetenschapsbeleid en een co-financiering door de functioneel bevoegde minister(s). Voor de basisfinanciering wordt in 2007 een bedrag van 8,5 miljoen euro uitgetrokken. Voor de twee steunpunten die onder de functionele bevoegdheid van de minister van wetenschap en innovatie vallen (O&O-indicatoren; Ondernemen en Internationaal Ondernemen) worden bijkomende middelen uitgetrokken.

De nieuwe steunpunten zullen worden aangestuurd via een stuurgroep, waarin ook externe deskundigen zullen zetelen. Het staat de inhoudelijk bevoegde minister vrij om in deze geleding afgevaardigden van de sociaal-economische partners op te nemen.

4.3.3 Beleidsadvisering

In het kader van de modernisering van het overheidapparaat rondt de Vlaamse regering momenteel de operatie ‘Beter Bestuurlijk Beleid’ af. Zoals eerder aangegeven werd het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie opgestart. Het decreet van 18 juli 2003 tot regeling van strategische adviesraden bepaalt dat voor elk beleidsdomein een strategische adviesraad wordt ingesteld.

Reeds in 1993 heeft de decreetgever de Vlaamse Raad van Wetenschapsbeleid ingesteld⁵. Binnen een belangrijk deel van het nieuwe beleidsdomein is er dus een grote traditie inzake beleidsadvisering. Het ligt dan ook in de rede hierop voort te bouwen.

Het departement EWI en de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid samen hebben een voorstel uitgewerkt rond de instelling, de samenstelling en de werking van de strategische adviesraad. Hierover zal overleg worden opgestart met het oog op het uitwerken van een voorontwerp van decreet dat begin 2007 aan het Vlaams Parlement zal worden overgemaakt.

Bij de verdere bespreking zijn twee aandachtspunten belangrijk. In het verleden heeft de VRWB op eigen initiatief of op vraag van de overheid een aantal studies (laten) uitvoeren. Er zal over gewaakt dienen te worden, met respect voor de autonomie van het adviesorgaan, dat hierover afspraken worden gemaakt om versnippering en suboptimale inzet van reeds schaarse knowhow tegen te gaan. Daarnaast dient het internationaal perspectief in de adviesverlening te worden versterkt. Het werk dat de VRWB verricht, is ongetwijfeld erg waardevol om de hele beleidscyclus te versterken. Wetenschap en innovatie dient echter steeds meer in een brede Europese en internationale context te worden geplaatst. Er wordt dan ook overwogen om in de schoot van de op te richten adviesraad de component ‘langetermijnperspectief in zijn internationale context’ te versterken. Hiervoor kan beroep worden gedaan op de inbreng van buitenlandse deskundigen die een internationale erkenning genieten en die als toegevoegde leden periodiek samen met de overige leden van de adviesraad de ontwikkelingen in het Vlaams wetenschap- en innovatiebeleid in een bredere context bespreken en hier rond beleidsadviezen formuleren.

4.4 Grensoverschrijdende samenwerking

4.4.1 Actieplan internationale samenwerking

Internationale samenwerking is een “must” geworden in het hedendaagse onderzoek, zowel op bilateraal als op multilateraal vlak. De Vlaamse overheid moet hierin vooral een faciliterende rol spelen. De diverse activiteiten zullen worden samengebracht in een visienota internationale samenwerking met een daaraan gekoppeld meerjarig actieplan. De krijtlijnen worden in dit hoofdstuk opgelijst.

Voor de uitvoering van het actieplan wordt in 2007 een bijkomend budget van 1 miljoen euro voorzien.

4.4.2 Bilaterale samenwerking

4.4.2.1 Vlaanderen-Nederland

In uitvoering van de intentieverklaring voor meer innovatiesamenwerking van 7 april 2004 hebben Vlaanderen en Nederland een ambtelijke task force opgezet. Deze fungeert als een

⁵ Decreet van 15 december 1993 tot oprichting van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid.

overlegplatform voor het detecteren van nieuwe mogelijke synergieën. In 2006 werd vooral aandacht besteed aan het beter onderlig afstemmen van steunkanalen voor innovatie, onder meer tussen IWT en SenterNovem.

In 2007 zal de intentieverklaring worden uitgebreid naar het domein van de wetenschappen. De klemtoon in het werkprogramma 2007 ligt op samenwerking op het vlak van grootschalige onderzoeksinfrastructuur, zeewetenschappelijk onderzoek en de Europese onderzoeksagenda.

4.4.2.2 Vlaanderen-Wallonië

In 2006 werden via een ontmoeting van de ministers bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid stappen gezet om de bilaterale samenwerking tussen Vlaanderen en Wallonië inzake wetenschap en innovatie te intensiveren. Op die terreinen waar de Gewesten en Gemeenschappen over volledige politieke bevoegdheden beschikken blijkt er heel wat ruimte voor nieuwe, gezamenlijke initiatieven.

Op initiatief van beide ministers werd een informele werkgroep ingesteld om te onderzoeken op welke punten een samenwerking wenselijk is. Concrete aandachtspunten zijn een versterkte samenwerking rond het Europese Kaderprogramma, de voorbereiding van een MOU tussen het FWO en haar Franstalige tegenhanger FNRS om de bijkomende overheadkosten van gemeenschappelijk onderzoeksprojecten die door onderzoekers van Vlaamse en Franstalige universiteiten samen worden voorbereid en ingediend bij resp. het FWO en FNRS te financieren. Hiermee kan kritische massa worden gecreëerd om in een volgende fase mee te dingen naar financiering die beschikbaar wordt gesteld door supranationale instanties, zoals de Europese Unie en de Europese Onderzoeksraad.

In de loop van 2007 zullen beide ministers nagaan of aan deze werkgroep een meer formeel karakter dient te worden gegeven.

4.4.2.3 Overige landen

Zoals aangekondigd in de beleidsbrief 2006 wordt de bilaterale samenwerking grondig hervormd.

In het gewijzigde BOF-besluit blijft voor de universiteiten de verplichting bestaan om minimaal 3,5% van het BOF te besteden aan bilaterale projecten en mandaten. De beperkte lijst met partnerlanden (Chili, China, Hongarije, Polen, Roemenië, de Russische Federatie, Tsjechië en Zuid-Afrika) wordt opgeheven, zodat voortaan met alle landen kan worden samengewerkt. Met de universiteiten zullen praktische afspraken worden gemaakt rond aanspreekpunten voor geïnteresseerde buitenlandse partners en rond maximale eenvormigheid in aanvraagformulieren, verslaggeving en communicatie. De evaluatie van voorstellen is de verantwoordelijkheid van de universitaire onderzoeksraden.

Naast het BOF wordt in 2007 ook een tweede pijler uitgebouwd. Deze bestaat uit strategische samenwerkingsprogramma's met een beperkte groep van landen of regio's. Centraal staat dus een programmatorische benadering. Het beheer van deze programma's zal worden uitbesteed aan een of meerdere agentschappen (FWO, IWT, ...). De concrete uitvoeringsmodaliteiten zullen worden bepaald in direct overleg tussen het Vlaamse agentschap en de buitenlandse partnerorganisatie(s). In een eerste fase zal onderzocht worden hoe de bilaterale samenwerking met Zuid-Afrika, China en de Russische Federatie kan worden geïntensiveerd.

4.4.3 Multilaterale samenwerking

4.4.3.1 Europees Kaderprogramma

Het Zevende Europese Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling, dat begin 2007 van start gaat, wordt voor Vlaanderen opnieuw een belangrijke bron van intellectuele en financiële inkomsten. Indien Vlaanderen zijn traditionele relatieve return uit het Kaderprogramma kan consolideren op een niveau van 2,0 tot 2,1%, betekent dit voor de periode 2007-2013 een jaarlijkse inkomst van 150 tot 160 mio euro. Aangezien het budget voor het Zevende Kaderprogramma bijna verdubbeld is tegenover het aflopende Zesde Kaderprogramma, impliceert een en ander dat Vlaanderen zijn return in absolute termen ten opzichte van het aflopende Zesde Kaderprogramma bijna moet verdubbelen.

Om de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma maximaal te ondersteunen worden de activiteiten van het Vlaams Contactpunt Kaderprogramma (VCP) in het najaar 2006 verder geoptimaliseerd. Voor de werking van het VCP werd in de periode 2002-2006 een bedrag van 1.116.000 euro uitgetrokken. Daarmee werd de personeelsbezetting bij IWT en het departement EWI versterkt. Tevens werd de KMO-begeleiding geïntensiveerd.

Het VCP heeft volgende objectieven en taken:

- De opvolging van de beleidsontwikkelingen in de Europese Onderzoeksruimte om deze, waar relevant, als hefboom te gebruiken voor de ontwikkeling en/of bijsturing van Vlaamse, respectievelijk federale beleidsmaatregelen. Hieronder valt tevens het monitoren van de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma als een directe vorm van beleidsinformatie. Hierbij zal driemaandelijks worden gerapporteerd over de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma.
- De vertolking van het Vlaamse standpunt binnen de Belgische en Europese overlegorganen, om maximaal de Vlaamse belangen te waarborgen. Hierbij wordt het principe van de intelligente vertegenwoordiging gehanteerd. De organisatie van de vertegenwoordiging in de programmacomités is een opdracht van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie.
- De stimulering van de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma door gerichte, pro-actieve informatieverstrekking, opleiding en begeleiding, waarbij maximaal wordt gestreefd naar synergie met overige actoren. Deze activiteiten krijgen invulling via de zogenaamde National Contact Point (NCP)-werking. Voor Vlaanderen vervullen IWT en het departement EWI deze rol, waarbij IWT de coördinatie op zich neemt. Het NCP-loket wordt in onderling overleg verder uitgebouwd.

4.4.3.2 CIP

Het Europese Kaderprogramma Concurrentievermogen en Innovatie ("CIP") bundelt acties ter ondersteuning van innovatie op gebied van energie, eco-innovatie en ICT. Het gros van de middelen (2,17 mia euro voor de periode 2007-2013) is bestemd voor het Actieplan Ondernemerschap en Innovatie. Verder zal ook de nodige afstemming voorzien worden met de nieuwe cohesiebeleidsprogramma's EFRO en INTERREG.

Het programma wordt aangestuurd door een beheerscomité, waarin Vlaanderen vertegenwoordigd wordt door het departement EWI. De gerelateerde NCP-werking is een opdracht voor het IWT.

4.4.3.3. EUREKA

EUREKA is een intergouvernamenteel initiatief voor de bevordering van de internationale samenwerking op het vlak van toegepast en marktgericht industrieel Onderzoek & Ontwikkeling. Het EUREKA-netwerk omvat vandaag 35 landen en de Europese Unie.

EUREKA hanteert in tegenstelling tot het Kaderprogramma van de Europese Commissie het 'bottom up'-principe: de partners in een O&O-project bepalen zelf de inhoud, het samenwerkingsverband, en de timing van hun project. Het netwerk verleent na een internationale evaluatieprocedure aan de goedgekeurde projecten de EUREKA-status. Voor co-financiering kunnen de individuele partners terecht bij de eigen nationale of regionale overheden.

Vlaanderen is met een relatief hoog aantal EUREKA-projecten prominent aanwezig in het internationaal EUREKA netwerk. De Vlaamse Regering handhaaft de huidige mogelijkheden tot financiering van Vlaamse partners voor hun deelname in EUREKA-projecten en bevestigt de verdere deelname aan de EUREKA-clusters MEDEA+, CELTIC, en ITEA II, alsook aan EURIPIDES, de samenvoeging van de vroegere clusters PIDEA+ en EURIMUS II.

4.4.3.4 COST

Doel van COST ("European Co-operation in the field of Scientific and Technological Research") is de internationale coördinatie van bestaande nationale of regionale onderzoeksprogramma's en -projecten. 46 landen maken deel uit van COST.

In 2005 namen Vlaamse onderzoekers deel aan 115 COST-acties.

De begeleidende ondersteuning en co-financiering van reis- en verblijfkosten van COST-deelnemers zal worden voortgezet.

4.4.3.5 "Big science"

Om in een aantal domeinen onderzoek te kunnen verrichten, dienen onderzoekers toegang te hebben tot instrumenten waarvan de kostprijs de mogelijkheden van een regio, land of zelfs een continent overstijgt. Typische voorbeelden zijn CERN, EMBL/EMBC/EMBO, ESO en ESRF. Deelname aan deze zogenaamde 'big science' faciliteiten is een strategische keuze. Wetenschappelijk gezien kan Vlaanderen zich niet veroorloven hierin afwezig te blijven en hebben we er dus alle belang bij dat het 'lidgeld', meestal betaald op federaal niveau om de toegang tot deze multilaterale installaties te verzekeren, optimaal wordt benut zowel wat de wetenschappelijke als de economische return betreft.

De budgetten voor de in deze centra uitgevoerde onderzoeksprojecten moeten echter vanuit Vlaanderen komen, in casu meestal van het FWO. Daar komen deze projectaanvragen in onmiddellijke concurrentie met de "reguliere" FWO-projectaanvragen. Hierbij stellen zich een aantal beleidsproblemen die de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid heeft geanalyseerd⁶.

Het meest nijpende probleem stelde zich voor de Vlaamse CERN-projecten en ESRF-projecten, maar Vlaamse onderzoekers die willen deelnemen aan andere grootschalige onderzoeksfaciliteiten worden hiermee ook geconfronteerd.

Op 28 april 2006 keurde de Vlaamse Regering een addendum goed aan de beheersovereenkomst met het FWO. In afwachting van een definitieve regeling werd hiermee voor het begrotingsjaar 2006 een éénmalige subsidie van 750.000 euro aan deze financieringsinstantie toegekend voor

⁶ VRWB-advies nr. 95 "Grootschalige internationale onderzoeksinfrastructuur: eerste advies - eerste knelpunten" (8 december 2005).

de ondersteuning van Vlaamse onderzoeksprojecten uitgevoerd aan het CERN en de ESRF. In 2007 wordt deze subsidie gehandhaafd op hetzelfde niveau.

Daarnaast financiert de Vlaamse overheid op ad-hoc basis de werking en het gebruik van de Mercator-telescoop. Vanaf 2007 zal ook de financiering hiervoor in een structurele regeling worden opgenomen.

Deze regeling bestaat in de creatie van een aparte budgetlijn binnen het FWO voor projecten die Vlaamse onderzoekers uitvoeren aan grootte onderzoeksfaciliteiten waarvoor de federale of de Vlaamse overheid het lidgeld betaalt. Daarbij zal worden gestreefd naar een gewaarborgd minimum budget, dat zal worden gedefinieerd als een vast percentage van deze lidgelden. Voorwaarde is wel dat de lijst van in aanmerking komende faciliteiten door de Vlaamse Regering wordt goedgekeurd.

4.4.3.6 Bijdrage tot capaciteitsopbouw (“science sharing”)

Vanuit het beleid wordt ook blijvend aandacht besteed aan de rol die wetenschap en innovatie kunnen spelen bij de capaciteitsopbouw in landen in ontwikkeling (Millenniumdoelstellingen). De ondersteuning van deze capaciteitsopbouw gebeurt best via de ontwikkeling van synergieën met de activiteiten van multilaterale organisaties.

Zoals in 2006 wordt de subsidie aan het Vlaams UNESCO-Trustfonds Wetenschappen voortgezet: Vlaamse expertise wordt gekoppeld aan de onderzoeksprioriteiten van UNESCO. Er werd een bewuste keuze gemaakt voor de thema's van duurzaam waterbeheer en integraal kustzonemanagement.

In 2007 zal bijkomende ondersteuning worden verleend aan het Instituut voor Plantenbiotechnologie voor Ontwikkelingslanden (IPBO) en aan het Internationaal Centrum voor Reproductieve Gezondheid (ICRH). IPBO werkt nauw samen met UNIDO, terwijl ICRH zeer goede banden onderhoudt met de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

Deze initiatieven ondersteunen de overdracht van kennis naar ontwikkelingslanden en leggen in de geest van het innovatiebeleidsplan een link tussen innovatie en buitenlands beleid. Voor de evaluatie van nieuwe initiatieven zal worden nagegaan of een beroep kan worden gedaan op de knowhow die is opgebouwd bij de Universitaire Ontwikkelingssamenwerking van de VLIR.

4.4.3.7 Internationale coördinatieacties

Vlaanderen heeft veel expertise in huis om de coördinerende rol te spelen in een beperkt aantal, internationaal toonaangevende wetenschappelijke samenwerkingsverbanden. Een dergelijk coördinatorschap vormt een impliciete erkenning door de internationale onderzoeksgemeenschap van de excellentie van de Vlaamse onderzoeksgroep in kwestie, creëert aanzienlijke mogelijkheden voor de medebepaling van de internationale onderzoeksagenda in het betrokken domein, én maakt het gemakkelijker om internationale onderzoekskredieten voor het domein aan te trekken.

Voor een onderzoeksgroep is het pas zinvol om een coördinerende rol op zich te nemen (en te laten renderen) indien financiering beschikbaar is voor zowel de wetenschappelijke als de administratief-logistieke component, i.e. voldoende logistieke ondersteuning en omkadering (in casu personeels-, werkings- en uitrustingskosten voor secretariaatswerking en management). In de praktijk ontbreekt het aan een instrument voor de financiering van laatstgenoemde component. In de voorbije jaren werden drie zogenaamde “internationale knooppuntfuncties” gefinancierd in het domein van duurzame lokale stedelijke ontwikkeling (KULeuven), aquacultuur (UGent) en neuro-informatica (UA).

In 2007 zal een toetsingskader worden ontwikkeld voor de beoordeling en financiering van voorstellen voor internationale coördinatie-acties. Op basis hiervan kan dan een open oproep tot het indienen van voorstellen worden georganiseerd.

4.4.3.8 *Verhoging van de internationale aantrekkelijkheid van Vlaanderen*

Tegen begin 2007 zullen de resultaten beschikbaar zijn van een studie naar de internationale aantrekkelijkheid van Vlaanderen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de kwaliteit van de onderzoeksinfrastructuur en de excellentie van het onderzoek, maar ook naar sociale voorzieningen, onderwijs en levenskwaliteit. Onder meer op basis van deze studie zal een gerichte communicatiestrategie worden uitgewerkt om Vlaanderen ook in het buitenland systematisch te presenteren als een plaats waar het goed is om onderzoek te doen.

Niet alle Vlaamse onderzoekers blijven in Vlaanderen. Sommigen trekken naar het buitenland, met de Verenigde Staten als topbestemming. Het is zinvol om contacten te blijven onderhouden met deze “expatriates”: ze vormen niet alleen interessante contactpersonen met diepgaande kennis van het onderzoekssysteem en de financieringsmogelijkheden in het buitenland, maar zijn ook een bron van talent dat terug naar Vlaanderen kan worden gehaald.

In 2005 en 2006 werden een aantal evenementen georganiseerd voor Vlaamse onderzoekers in de Verenigde Staten. De deelnemers spraken zich duidelijk uit voor een of andere vorm van netwerk. In 2007 zal onderzocht worden op welke manier dit Amerikaanse netwerk een meer permanente vorm kan krijgen.

Buitenlandse onderzoekers, vooral deze van postdoctoraal niveau, die tijdelijk voor onderzoek naar Vlaanderen komen, zijn een goede bron om te peilen naar de kwaliteit van de Vlaamse onderzoeksomgeving (onthaal, begeleiding, ...) en zijn in principe ideale ambassadeurs voor de kwaliteit van het onderzoek in Vlaanderen. Toch maken we daar nauwelijks gebruik van. In navolging van buitenlandse initiatieven, zoals de Academy of Finland of de Franse Fondation Kastler, zal in 2007 onderzocht worden op welke manier de contacten met deze onderzoekers kunnen worden onderhouden, ook lang na hun terugkeer naar hun land van herkomst.

4.4.3.9 *Flanders DC*

Flanders DC heeft als opdracht om creativiteit en innovatie in Vlaanderen te prikkelen, ondernemerschap te stimuleren en de internationalisering van onze economie te bevorderen. Hiervoor werd in 2006 de campagne “Jij bent Flanders’ Future!” opgezet.

In november 2006 gaat bijzondere aandacht naar de organisatie van het Creativity World Forum in Gent. Tijdens deze internationale conferentie komen tal van binnen- en buitenlandse beleidsmakers, bedrijfsleiders en academici samen om te luisteren naar een uitgelezen groep van internationale topsprekers en met elkaar te netwerken.

In 2007 zal worden onderzocht in hoeverre relevante “best practices” uit andere regio’s waar Flanders DC mee samenwerkt, vertaald kunnen worden binnen de Vlaamse overheid. Ook zal de mogelijkheid tot uitwisseling van jonge “high potentials” worden geëxploreerd. Daarnaast zal de opdracht aan Flanders DC rond de bevordering van ondernemerschap en creativiteit decretaal worden verankerd in het basisdecreet wetenschap en innovatie.

HOOFDSTUK 5 COMPETITIEF ONDERNEMEN

In het plan “Vlaanderen in Actie” zijn diverse projecten opgegeven die te maken hebben met ondernemerschap.

In de eerste plaats is er het project II.1. “Meer Starters”. Hierin zijn volgende initiatieven opgenomen :

- het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO)
- het virtueel portaal
- de Winwinlening
- BAN Vlaanderen
- Het Vlaams Innovatiefonds (VINNOF)
- De Waarborgregeling

Daarnaast raakt ook het project I.3. “Méér integratie tussen leren en werken” aan het domein ondernemerschap, waarbij verder werk wordt gemaakt van :

- actieplan ‘ondernemend onderwijs’
- ondernemerschapsprojecten op school
- synergie via de Club Gouvernance

Tenslotte is er het project II.5. “Maatschappelijk verantwoord Ondernemen” waarbij een strategie inzake duurzame ontwikkeling wordt uitgewerkt.

In het vervolg van deze beleidsbrief wordt dieper ingegaan op de concrete stappen die reeds werden ondernomen of nog zullen worden ondernomen in de verdere uitwerking van deze projecten.

5.1 Sensibilisering voor ondernemerschap

Positieve beeldvorming over ondernemerschap vormt een belangrijke voorwaarde voor een gunstig ondernemersklimaat. Ook het aanleren van de juiste ondernemerscompetenties en het professionaliseren van bestaande ondernemerspraktijken draagt bij tot succesvol ondernemerschap.

De jongste jaren zijn verschillende initiatieven ontwikkeld die aan deze doelstellingen bijdragen. De verderzetting van succesvolle initiatieven zal de maatschappelijke impact vergroten.

De oproep ondernemerschap heeft tot doel de vraag naar steun voor projecten ter bevordering van het ondernemerschap te stroomlijnen en door vergelijking enkel de beste projecten in hun soort te steunen. De eerste oproep ondernemerschap, gelanceerd in oktober 2005, leverde 15 goedgekeurde projecten op voor een totaal budget van 2.249.489 euro. De specifieke beleidsdoelstellingen van de oproep waren vrouwen en 45-plussers. Gezien de hoge respons en de kwaliteit van de projectvoorstellen kan de eerste oproep als succesvol worden beschouwd. In 2007 zal dan ook een nieuwe oproep worden gelanceerd. Daarbij zal aandacht worden besteed aan ondernemerschap bij kansengroepen. Een budget van 4.355.000 euro is voor de sensibilisering van ondernemerschap voorzien.

Met de brugprojecten wordt de link gelegd tussen onderwijs en ondernemerschap. In navolging van de vorige oproep brugprojecten, daterend van 2003, werd in mei 2006 een volgende oproep ‘brugprojecten’ gelanceerd. De Vlaamse overheid steunt deze samenwerkingsverbanden tussen onderwijs en bedrijfswereld teneinde ondernemerschap te stimuleren bij de schoolgaande jeugd. De focus ligt op sensibilisering en attitudeverbetering ten opzichte van ondernemen. De specifieke beleidsdoelstellingen van deze oproep liggen op ‘ethisch en duurzaam ondernemen’ en ‘internationaal ondernemen’. Vanaf november 2006 worden nieuwe projecten met een maximale looptijd van drie jaar voor een totaal maximaal budget van 2.500.000 euro opgestart. In 2007 is hetzelfde bedrag ter bevordering van ondernemerschap in het onderwijs voorzien.

Teneinde ondernemerschap meer ingang in het onderwijs te doen krijgen, wordt een actieplan rond ondernemend onderwijs in samenwerking met de minister van onderwijs opgemaakt. In februari 2007 zal in dat kader een ondernemersklasseweek worden georganiseerd.

In het proces van verdere professionalisering van het ondernemerschap spelen begeleiding en netwerking een belangrijke rol. De peterschapsprojecten komen hieraan tegemoet. Studies tonen aan dat deelname aan de projecten een positief effect heeft op de bedrijfsresultaten.

De Vlaamse minister van ondernemen steunt een gediversifieerd aanbod aan peterschapsprojecten. Zo werden in het kader van een oproep in maart 2006 opnieuw een dertigtal peterschapsprojecten voor een totaal budget van 2.214.123 euro gesubsidieerd. Naast projecten voor ondernemingen in de groeifase zijn er een zestal projecten gericht op startende ondernemingen. Andere projecten richten zich naar een specifieke sector of een aspect van bedrijfsvoering. Ook spelen de meeste van deze nieuwe projecten in op een belangrijke doelstelling van de Vlaamse overheid, namelijk de bewustmaking van de ondernemers van de opportuniteiten en bedreigingen van een overname. Dit beleid, met aandacht voor een mix van klassieke peterschapsprojecten en vernieuwende initiatieven, wordt in 2007 verdergezet. Er is drie miljoen euro voorzien voor een oproep peterschapsprojecten.

Inspanningen naar afstemming tussen de verschillende ondernemerschapsprojecten blijven noodzakelijk. Dit gebeurt ondermeer via de Club Gouvernance, een netwerk dat de belangrijkste organisaties in Vlaanderen rond ondernemerschap verenigt. Er wordt tweemaandelijks rond specifieke thema's vergaderd. Volgende thema's werden in 2006 behandeld: coaching van innovatieve KMO's, kinderen en ondernemerschap: best practises uit Europa, samenwerking binnen de projecten van de call ondernemerschap, ondernemerschap in het onderwijs en innovatief ondernemerschap. In 2007 zal op dezelfde wijze – via informele bijeenkomsten gekoppeld aan een thema en een netwerkmoment – verder worden gewerkt aan afstemming in het Vlaamse landschap van ondernemersprojecten.

5.2 Starters

Conform het regeerakkoord dat stelt dat een globaal beleidsraam voor (risico)kapitaal wordt uitgewerkt en er de toegang tot, met een duidelijke afbakening en afstemming van de doelstellingen, doelgroep en beleidsdoelstellingen wordt vereenvoudigd, werd de afgelopen twee jaren intensief gewerkt aan de uitwerking en operationalisering van diverse financieringsinstrumenten die de toegang tot financiering voor ondernemers vergemakkelijken.

Beginnende ondernemers op zoek naar startkapitaal kunnen sinds september 2006 genieten van de **Winwinlening**, voorheen beter gekend als Vriendenlening. Hierdoor wordt tegemoet gekomen aan de moeilijke zoektocht naar voldoende en gepaste middelen voor de financiering van opstartende bedrijfsactiviteiten. Met de Winwinlening kunnen startende ondernemers voordelig lenen bij vrienden, familie en kennissen en wie het geld uitleent, krijgt een belastingvoordeel. Het Winwinleningdecreet werd bekrachtigd op 19 mei 2006 en het besluit dat uitvoering geeft aan het Winwinleningdecreet werd goedgekeurd op 20 juli 2006.

BAN Vlaanderen, het business Angel Netwerk Vlaanderen speelt een versterkende rol in het in contact brengen van ondernemers op zoek naar beperkte bedragen - groter dan hetgeen ondernemers zelf kunnen inbrengen en/of vinden in hun vriendenkring - met de business angels. Ban Vlaanderen heeft voor de periode 2004-2006 een resultaatsgebonden overheidsondersteuning ontvangen. Uit onderzoek⁷ is gebleken dat overheidsmiddelen aan business angel netwerken goed zijn besteed, gezien op deze manier wel degelijk investeerders

⁷ Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie (2006), 'Een evaluatie van de efficiëntie van overheidssubsidies aan Business Angel Netwerken'.

en ondernemers worden samengebracht die elkaar anders niet hadden gevonden. In de periode 1999-2004 werd via de gesubsidieerde netwerken tot 13 à 17,8 miljoen euro à middelen geïnvesteerd hetgeen zonder business angel netwerken niet zou gebeurd zijn. Gezien de positieve resultaten wordt een nieuw subsidiebesluit voorbereid waarbij wordt voorgesteld de resultaatsgebonden ondersteuning aan BAN Vlaanderen te continueren.

Specifiek voor startende ondernemingen die investeren in innovatie werd het **Vlaams Innovatiefonds**, of kortweg VINNOF, opgericht. Het VINNOF is sinds maart 2006 operationeel en werkt zoveel als mogelijk in partnerschap met het Instituut voor de aanmoediging van Wetenschap en Technologie (IWT) of erkende zaaikapitaalfondsen. Momenteel zijn 8 zaaikapitaalfondsen erkend en 3 erkenningsaanvragen in behandeling. Voor de werking van het Vlaams Innovatiefonds heeft de Vlaamse Regering een bedrag van twee maal 75 miljoen euro (in totaal 150 miljoen euro) voorzien.

5.3 Groeiers

- **Financiering**

Er moet niet alleen werk gemaakt worden aan het toegankelijk maken van kapitaal voor de starters, ook expansieve ondernemingen ondervonden dikwijls moeilijkheden om de nodige financiële middelen vergaren.

Om de toegang tot financiering van de KMO's te vergemakkelijken, werd in 2005 de **Waarborgregeling voor Investeringskredieten** gemoderniseerd. Gezien de Vlaamse Overheid zich binnen deze regelgeving borg stelt voor een gedeelte van het krediet dat een KMO nodig heeft, wordt tegemoet gekomen aan het tekort aan zekerheden waarmee KMO's vaak geconfronteerd worden als zij een krediet willen verkrijgen van een bank.

Naast de Waarborgregeling Investeringskredieten zijn tevens waarborgen beschikbaar voor de **Waarborgregeling voor KMO's die hinder ondervinden van openbare werken**, de zogenaamde derde Waarborgregeling. Zowel de Tweede als Derde Waarborgregeling zijn operationeel sinds september 2005 en worden aangeboden door 21 financiële instellingen die in Vlaanderen actief zijn. In het eerste werkingsjaar konden zij beroep doen op 150 miljoen euro aan overheidswaarborgen. In het begrotingsdecreet 2006 werd 180 miljoen euro aan overheidswaarborgen voorzien.

Na ongeveer 1 jaar werking blijkt dat er nog meer dan op vandaag het geval is, gebruik kan worden gemaakt van deze waarborgregeling. In samenwerking met Febelfin, de Belgische Federatie van het Financieuzen, werden reeds acties genomen om de deelnemende financiële instellingen verder te informeren over de mogelijkheden en de werking van dit instrument. Ook Waarborgbeheer N.V. heeft de intentie inspanningen te leveren om de waarborgregeling beter bekend te maken.

Daarnaast werd in juli 2006 aan het Steunpunt Ondernemingen, Ondernemerschap en Innovatie de opdracht gegeven de Waarborgregeling voor Investeringskredieten te evalueren naar efficiëntie. In het onderzoek zal worden nagegaan welke de belangrijkste pijnpunten zijn die de goede werking van deze regeling afremmen en hoe deze regeling kan geoptimaliseerd worden om het gebruik ervan te stimuleren.

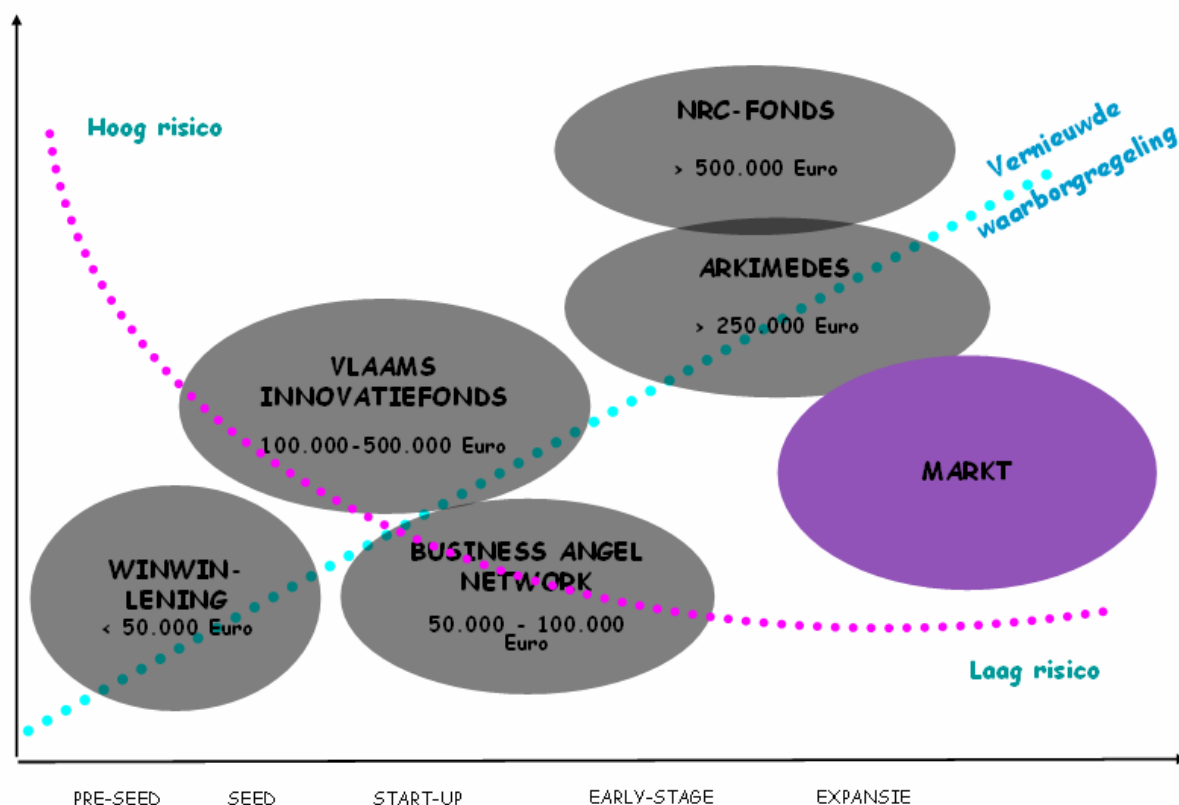
Gekoppeld aan de derde waarborgregeling zal voor de ondernemers die het slachtoffer zijn van omzetverlies door openbare werken het systeem van de **rentetoelage** worden uitgewerkt. Het decreet houdende toekenning van een rentetoelage voor ondernemingen die lijden onder de verstoorde bereikbaarheid ten gevolge van hinder door openbare werken werd begin juli door de Vlaamse Regering bekrachtigd. Momenteel wordt werk gemaakt van het uitvoeringsbesluit.

Met de **ARKimedesregeling** werd een mechanisme in werking gesteld dat de toegang voor ondernemingen ter financiering van hun expansie aanzienlijk verruimt. In september 2005 haalde het ARKimedesfonds 110 miljoen euro op bij het brede publiek, wat aanleiding gaf tot de oprichting van 11 nieuwe investeringsfondsen, aangeduid als ARKIV's.

Voor de financiering van de non recurring costs (NRC) van complexe innovatieprojecten in bepaalde hoogtechnologise en vooruitstrevende industrieën werd in 2006 het **NRC-fonds** opgericht. De kapitaalsbasis van het fonds bestaat uit 1/3 van de middelen gereserveerd voor het Vlaams Innovatiefonds. Teneinde voldoende financieringsaanvragen te kunnen behandelen en een voldoende risicospreiding binnen het fonds mogelijk te maken, en voldoende reserves te kunnen aanleggen voor het opvangen van verliezen wordt met de Europese Investeringsbank onderhandeld om bijkomende middelen aan te trekken voor het NRC-fonds.

Om Vlaamse bedrijven de mogelijkheid te bieden om hun investeringsprojecten in het buitenland te realiseren om zo toegevoegde waarde te creëren voor de Vlaamse economie, werd door de Vlaamse Regering beslist om het **Fonds Vlaanderen Internationaal** op te richten. Door het nemen van rechtstreekse kapitaalparticipaties in buitenlandse investeringsprojecten wil het Fonds Vlaanderen Internationaal de groei van Vlaamse KMO's bevorderen. Dit financieringsinstrument werd in 2006 in overeenstemming gebracht met de Europese concurrentieregels. Voor de oprichting van het fonds wordt het kapitaal van de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen verhoogd met 10 miljoen euro.

Er kan worden gesteld dat het volledige kader dat de toegang tot financiering moet vergemakkelijken, op heden operationeel is. De diverse instrumenten worden binnen ParticipatieMaatschappij Vlaanderen gecentraliseerd en op elkaar afgestemd. Deze instrumenten mogen niet los van elkaar worden gezien, maar zijn complementair aan elkaar. Zij bieden een antwoord op de behoefte van de onderneming gedurende haar volledige levenscyclus.

Teneinde de combinatie van de verschillende financieringsvormen voor de ondernemingen makkelijker te maken, werd in 2005 het pilootproject **geïntegreerde financiering** opgezet. Dit project beoogde ondernemingen, gegeven de fase waarin ze zich op dat ogenblik bevonden, een beter inzicht te geven in de voor hen aangewezen financieringsmix en in de informatiebehoefte van de potentiële kapitaalverschaffers.

Gezien de positieve resultaten van het betrokken pilootproject is het de bedoeling dit project uit te breiden naar heel ondernemend Vlaanderen. Hiertoe zal een oproep worden gelanceerd naar de bedrijfsondersteunende organisaties om, mits een tegemoetkoming, ondernemingen te helpen in hun zoektocht naar de groeifinanciering op basis van de ontwikkelde methodologie in het pilootproject.

- **Steunmaatregelen**

In 2006 werd verder uitvoering gegeven aan de beleidsnota om te komen tot efficiënte, voorspelbare en rechtszekere stimuleringsinstrumenten. Na evaluatie ondergingen de maatregelen voor zowel opleidings- en adviessteun als voor investerings- en ecologiesteun ingrijpende wijzigingen. Deze operatie wordt in 2007 afgerond.

Budget voor Economisch Advies

In de beleidsnota werd een evaluatie van de bestaande chequemaatregelen aangekondigd en in de beleidsbrief 2006 werd een nieuwe geïntegreerde ondernemerschapportefeuille in het vooruitzicht gesteld. Op basis hiervan werd op 22 mei 2006 de nieuwe steunmaatregel BEA gelanceerd.

BEA staat voor Budget voor Economisch Advies en is een steunmaatregel gericht naar kleine en middelgrote ondernemingen. BEA bestaat uit vier pijlers waarmee de Vlaamse overheid een gedeelte van de aankoop van de ondernemerschapbevorderende diensten opleiding, advies, kennis en mentorschap betaalt. De “oude” chequemaatregelen opleidingscheques, adviescheques, gratis opstart en dna-cheques werden afgeschaft op 1 januari 2006, zodat één geïntegreerd instrument overblijft dat kleine en middelgrote ondernemingen moet aanzetten, via een periodieke laagdrempelige incentive, te investeren in ondernemerschapbevorderende diensten. Door het vervangen van twee maatregelen door één maatregel met een ruimere scope worden niet alleen de administratieve lasten verlaagd maar worden ook positieve stappen gezet op het vlak van deregulering. BEA wil meer KMO's bereiken, de deadweight vermijden en meer additionaliteit genereren, de KMO's responsabiliseren door de aanbodsturing te verhinderen en oneigenlijk gebruik uitsluiten.

Voor 2007 is in de begroting voor deze maatregel een vastleggingskrediet van 42,9 miljoen euro ingeschreven, te vermeerderen met de overgedragen saldi van de vroegere cheque-instrumenten. De weg van e-government die werd ingeslagen met opleidingscheques en voortgezet met adviescheques, wordt verder bewandeld. Er is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de mogelijkheden van de informatietechnologie om op deze manier de administratieve formaliteiten voor de ondernemer zo laag mogelijk te houden. De registratie, de aanvraag, de verwerking, de toekenning en het beheer van de subsidie gebeurt namelijk volledig via de website www.beaweb.be. Een nieuwe versie van deze internetapplicatie staat geprogrammeerd. Deze zal zowel in frontoffice als in backoffice een aantal nieuwe functionaliteiten omvatten, zodat aan de ondernemingen een betere dienstverlening kan worden aangeboden. Er zal een oplossing worden geboden voor de kinderziekten van de maatregel zodat enerzijds de applicatie en anderzijds de klantendienst doeltreffender zullen kunnen functioneren.

Groei premie

Een interne en externe evaluatie van de effectiviteit en de efficiëntie van de steunmaatregel groei premie leverde als resultaat op dat het callsysteem voldoet naar budgettaire beheersbaarheid en administratieve vereenvoudiging toe. De in het callsysteem met wedstrijdformule gehanteerde criteria sturen de beschikbare steun wel degelijk naar de doelgroep van starters en kleine ondernemingen. Op basis van cijfergegevens van de eerste tot de laatst afgesloten oproep, is 58% van de begunstigde ondernemingen jonger dan 5 jaar en 88,5% een kleine onderneming. Toch werden ook minpunten genoteerd: de ontevredenheid van de ondernemingen omdat ze voorafgaandelijk hun slaagkans niet kunnen inschatten, en van de ondernemingen die niet gunstig werden gerangschikt en de geringe slaagkans van de deelnemende ondernemingen an sich. Tevens werden een aantal verfijningen aanbevolen om de beoordelingscriteria efficiënter toe te passen. Vanaf de eerste oproep van 2006 werd het beoordelingscriterium loonkost op bruto toegevoegde waarde geschrapt, het beoordelingscriterium ICT verfijnd en de weging van de beoordelingscriteria aangepast.

Om de slaagkans verder te verhogen, onder meer via een betere afstemming tussen de maatregelen groei- en ecologie premie, heeft de Vlaamse Regering voor het zomerreces van 2006 bijkomende bijstellingen principieel goedgekeurd. Zo zullen vanaf 2007 de beschikbare middelen evenwichtiger kunnen worden verdeeld tussen de aanvragende ondernemingen via een beperking van de steun tot de ondernemingen die zelf de investering exploiteren of effectief het investeringsrisico dragen, de invoering van een maximum steunplafond van 1,5 miljoen euro per aanvraag en de uitsluiting uit de groei premie van investeringen die voor (hogere) ecologiesteun in aanmerking komen. Voor de groei premie is in 2007 een krediet van 47.575.000 euro ingeschreven.

Ecologie premie

De ecologie premie kende in 2005 en meer nog in 2006 een sterke stijging van het aantal steunaanvragen en van het gemiddelde steunbedrag per aanvraag. Uiteindelijk overtrof de vraag in belangrijke mate het vastgelegde budget, wat de voorspelbaarheid van een steunaanvraag in het gedrang bracht. Daarom werden, na de beperking van de steun tot de essentiële investeringscomponenten en voor milieutechnologieën tot de procesgeïntegreerde technologieën, in 2006 bijkomende aanpassingen doorgevoerd. Dit om opnieuw de steun te verdelen over een groter aantal aanvragers, maar ook om de maatregel te vereenvoudigen en meer af te stemmen op de groei premie. Er werd een steunplafond van 1,5 miljoen euro per steunaanvraag ingevoerd, de procedure en het aantal steunregimes werden sterk vereenvoudigd en alle *state-of-the-art*-technologieën werden uit de limitatieve lijst geëlimineerd na een grondige screening door het Vlaams Energieagentschap in samenwerking met het VITO.

In de begroting voor 2007 is voor ecologiesteun een vastleggingskrediet van 92.090.000 euro ingeschreven, waarvan 40 miljoen euro eenmalige middelen. Vanaf 2007 wordt de ecologiesteun ondergebracht in een nieuwe regeling met een gesloten enveloppe en een callsysteem met wedstrijdformule. Dit zal zijn opgebouwd naar analogie met de groei premie met één aanvraag per onderneming per call en uniforme steunpercentages, met evenwel een positieve discriminatie van de KMO's. De bijdrage van elke technologie tot de realisatie van het Vlaamse klimaat- en milieubeleid zal worden gekwantificeerd aan de hand van een milieuperformantiefactor, bepaald op basis van een objectieve analyse door het Vlaams Energieagentschap en het VITO. De rangschikking van de steunaanvragen zal plaatsvinden op basis van deze milieuperformantiefactor (die de grootste weging krijgt) en enkele bijkomende differentiatiecriteria: de cashflowratio als indicator van de economische leefbaarheid van de onderneming en de toetreding tot een energiebeleidsovereenkomst, zoals het auditconvenant, en het bezit van een milieucertificaat als twee mogelijke elementen van een bedrijfsstrategie rond duurzaam ondernemen.

Strategische investerings- en opleidingssteun

Om diverse redenen zijn de strategische steuninstrumenten aan herziening toe. Enerzijds loopt op 31 december 2006 de regionale steunkaart 2000-2006 ten einde. Met ingang van 1 januari 2007 zal de Europese Commissie de regionale steungebieden herzien. Door de gunstige evolutie van de sociaal-economische indicatoren, zal de nieuwe Vlaamse steunkaart beperkter uitvallen dan de bestaande. Op basis van de criteria aangereikt door de Commissie en in uitvoering van een verdeling, goedgekeurd door de drie gewestregeringen, zal zij nog maximaal 6% van de Belgische bevolking omvatten. Louter op basis van hun vestigingsplaats zullen dus minder grote ondernemingen dan voorheen toegang hebben tot investeringssteun.

Anderzijds boeten de twee bestaande instrumenten voor strategische investerings- en opleidingssteun, wegens hun “ad hoc”-karakter, in aan rechtszekerheid en voorspelbaarheid. De zeer hoge steunplafonds, voorzien in de kaderregelingen waarbinnen deze instrumenten gesitueerd zijn, hypothekeren bovendien de beheersbaarheid van de vastgelegde budgetten. De mogelijkheid om steun te verlenen aan strategische investerings- en opleidingsprojecten is nochtans een belangwekkend signaal dat de aantrekkingskracht van Vlaanderen als investeringsregio voor buitenlandse kennisintensieve ondernemingen vergroot en dat voor de al in Vlaanderen gevestigde ondernemingen een bijkomend element van verankering kan zijn.

Beide instrumenten worden daarom vervangen door een nieuw gecombineerd steuninstrument voor strategische investerings- en opleidingsprojecten. Dit zal van toepassing zijn op investeringen boven 8 miljoen euro van kleine, middelgrote en grote ondernemingen – deze laatste enkel in de regionale steungebieden – en op opleidingen door grote ondernemingen. Er wordt in de begroting voor 2007 een krediet van 43.929.000 euro voorzien. De steun zal worden bepaald aan de hand van criteria die peilen naar de bedrijfseconomische gezondheid van de onderneming, naar het strategisch karakter van de investering of de opleiding en naar de drie pijlers van duurzaam ondernemen, namelijk de economische, sociale en ecologische aspecten van het ondernemen.

5.4 Overnameproblematiek KMO's

De opwaardering van de economie wordt mede door het waarborgen van de bestaande competitiviteit verwezenlijkt. Daarom is het ook van belang dat gezonde ondernemingen blijven voortbestaan. De overdracht van een onderneming is echter een langdurig en complex proces dat door veel bedrijfsleiders wordt onderschat.

Onderzoek naar de knelpunten bij bedrijfsovernames toont aan dat de drie voornaamste pijlers waarbinnen moet worden gewerkt sensibilisering, financiering en mentorschap zijn.

De online overnamemarkt die wordt gesteund door de Vlaamse regering koppelt vraag en aanbod van over te dragen ondernemingen en bundelt 20% van de over te nemen bedrijven in Vlaanderen. Een verdere stap zal worden gezet met het witboek familiebedrijven. In dit witboek zal de situatie van de Vlaamse familiebedrijven worden geschetst. Een volledig hoofdstuk van het witboek zal aan de overnameproblematiek worden gewijd. Daarnaast zullen aanbevelingen worden gemaakt naar de overheid, de ondernemers en de familiebedrijven, het middenveld en het onderwijs.

5.5 Rondetafels, een innovatieve visie op het industriebeleid

Een efficiënt overheidsbeleid vormt een belangrijke factor voor de competitiviteit van een regio. Wat het industriële beleid betreft, onderschrijft Vlaanderen volledig het beleid van de Commissie, die resoluut opteert voor horizontale beleidsmaatregelen, bijkomend bijzondere aandacht schenken aan de specifieke omstandigheden binnen de bedrijfssectoren waarin dit horizontale beleid moet worden gerealiseerd.

In die geest heeft de Vlaamse minister bevoegd voor Economie, in verschillende bedrijfssectoren rondetafels georganiseerd: de voertuigindustrie, de chemische industrie en recent de sector “Life Sciences” (biotech, farma, med tech). Rondetafels voor de diamantsector en de lichte industrie (textiel en houtverwerking) zijn in overweging genomen.

De rondetafels verenigen alle bij de bedrijfstak betrokken actoren (werkgevers, werknemers, beleidsmensen en administraties van de verschillende beleidsniveaus, vertegenwoordigers van ngo's en andere belanghebbende instanties, leden van kenniscentra en competentiepolen, experten) in een ruim overleg. Zij werken in thematische werkgroepen een strategisch actieplan uit dat moet leiden tot de optimale randvoorwaarden voor de verdere groei en ontwikkeling van de sector. Er wordt gestreefd naar een maximale vertegenwoordiging van alle belanghebbenden in de betrokken bedrijfstak. Zo wordt een breed draagvlak gecreëerd voor de actieplannen die de rondetafels in fine opleveren. De actieplannen worden vervolgens uitgevoerd door een task force. De implementatie wordt, met behulp van een boordtabel, nauwgezet opgevolgd door een beperkte stuurgroep. De geactualiseerde boordtabellen worden periodiek verspreid aan alle leden van de rondetafel.

Verschillende van die actiepunten kaderen binnen horizontale maatregelen en zijn dus sectoroverschrijdend. De belangrijke verlaging van de sociale lasten op ploegenarbeid en de flexibilisering van de arbeidsmarkt, actiepunten van de task force voor de voertuigindustrie, zijn hier sprekende voorbeelden van. Eenmaal gerealiseerd komen zij, in de filosofie van een horizontaal beleid, niet alleen de betrokken sector, maar alle bedrijfstakken ten goede.

Twee rondetafels hebben hun werkzaamheden afgerond met de presentatie van hun actieplan en werken momenteel aan de uitvoering hiervan in een task force. De task force voor de voertuigindustrie heeft na één jaar werken, tijdens een opvolgingvergadering, kunnen vaststellen dat haar actieplan heeft bijgedragen tot het effectief aantrekken van belangrijke investeringen naar Vlaanderen: 800 miljoen euro over de periode 2006-2007. Naast de lastenverlaging op ploegenarbeid en het akkoord over een uitbreiding van de variabele werkweek, werden ook belangrijke inspanningen geleverd op vlak van innovatie, als een antwoord op de kostenconcurrentie uit de lage-loonlanden: bijkomende O&O-steun, een verruiming van het innovatieconcept en aandacht voor innovatief uitbesteden. Een specifiek toegewezen VLAO-accountmanager begeleidt de constructeurs. Op het logistieke vlak werd een pilootproject opgestart met kostengunstige en milieuvriendelijke vrachtwagencombinaties voor de bevoorrading van de assemblagefabrieken in onderdelen. De energiefactuur werd aangepakt door de toekenning in juli 2005 van een accijnsverlaging op energieproducten aan ondernemingen die een milieuconvenant hebben gesloten. De rondetafel voor de chemische industrie heeft haar actiepuntenplan gefocust rond vier themata: innovatie, infrastructuur, competitiviteit en het vergroten van het maatschappelijke draagvlak.

De task force chemie voorziet een eerste evaluatie aan de hand van de boordtabel medio 2007. Eind oktober 2006 ging de rondetafel Life Sciences van start. De drie voorziene werkgroepen zullen een actieplan voor hun bedrijfstak neerleggen in de loop van het eerste trimester van 2007. De rondetafel-methodiek heeft niet de ambitie een nieuw overlegsysteem voor alle sectoren op te starten. De focus is tijdelijk en gericht op sectoren die hun concurrentievermogen moeten aanscherpen (i.e. automotive, chemie) of op sectoren die hun groeipotentieel verder wensen uit te bouwen (i.e. biotech en pharma). In dat opzicht zijn beide categorieën van strategisch belang voor de Vlaamse economie.

5.6 Duurzaam en ethisch ondernemen

In het kader van het gecoördineerde beleid inzake duurzame ontwikkeling werd een Vlaamse strategie voor duurzame ontwikkeling “Samen grenzen ver-leggen” opgesteld. De eerste fase van deze strategie werd definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 juli 2006. Bij deze beslissing gelastte de Vlaamse Regering eveneens de minister-president op korte termijn

de invulling van de operationele projecten voor te leggen. Deze operationele projecten dienen, onder meer binnen het beleidsdomein ondernemen, op korte en middellange termijn uitvoering te geven aan de strategie.

Duurzaam en ethisch ondernemen maakt verder onderdeel uit van het hoofdstuk Internationaal Ondernemen.

5.7 Administratieve vereenvoudiging

Administratieve vereenvoudiging en een betere toegankelijkheid van de overheid leiden tot een beter inzicht in wat de Vlaamse overheid te bieden heeft. Deze vereenvoudiging wordt nagestreefd via het Vlaamse Agentschap Ondernemen, zowel op een fysieke als een virtuele manier, alsook door het ter beschikking stellen van een subsidiedatabank.

- **Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO)**

Op 16 december 2005 keurde de Vlaamse Regering het inwerkingtredingsbesluit betreffende de oprichting van VLAO goed. Sedert 1 april 2006 is VLAO ook in de praktijk operationeel.

De doelstelling van VLAO is dat alle ondernemingen/ondernemers met hun vragen terecht kunnen bij één aanspreekpunt in de schoot van VLAO en dat VLAO op zijn beurt de ondernemingen/ondernemers op een efficiënte en bedrijfsvriendelijke manier tegemoetkomt en/of naar de juiste kanalen binnen de Vlaamse overheid doorverwijst. Cruciaal in het ganse gebeuren is vereenvoudiging en transparantie.

De taken van VLAO werden decretaal vastgelegd en zijn de volgende:

- Sensibiliseren en stimuleren ondernemerschap
- Eerstelijnsadvies en doorverwijzing
- Accountmanagement
- Samenwerking met actoren op vlak van ondernemerschap
- Promotie van vormgeving
- Speciale taken

Met het oog op het uitbouwen van een kwaliteitsvol netwerk van laag- en breedrempelige contactpunten voor kandidaat-ondernemers en ondernemers zal een samenwerking met private partners worden opgezet. Op 20 juli gaf de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van besluit van de Vlaamse regering inzake de erkenning en de subsidiëring van de inrichters van VLAO-aanspreekpunten en van de VLAO-aanspreekpunten. Eénmaal dit besluit definitief is goedgekeurd kan overgegaan worden tot publicatie en de selectie van de potentieel geïnteresseerde actoren. Het hiervoor voorziene budget bedraagt 1,5 miljoen euro op jaarbasis, hetwelk ook werd voorzien in de begroting 2007.

Er zal, met het oog op preventief bedrijfsbeleid, een bijkomend kader worden uitgeschreven. De verdere uitwerking van het VLAO-decreet, m.i.v. de timing inzake preventief bedrijfsbeleid, zal gebeuren in overleg met de Vlaamse sociale partners, vertegenwoordigd in de SERV.

- **Virtueel portaal**

De uitbouw van de ondernemerssite, het unieke virtueel loket voor de ondernemer, is een meerjarenproject dat al een zeker parcours doorlopen heeft.

In het verleden werd al een interactieve website uitgebouwd voor diverse subsidiemaatregelen zoals de groeipremie, de ecologiepremie en het Budget voor Economisch Advies (BEA). Het is een site met interactieve applicaties, een centrale registratiemodule en online beslissingen.

Daarbij wordt gebruik gemaakt van de Vlaamse referentiedatabank om relevante data van de onderneming op te halen die nodig zijn om een dossier online goed te keuren. Al deze subsidies zijn gegroepeerd onder één centrale inkom. Deze 'inkom' komt reeds verregaand tegemoet aan het principe dat de kennis die bij de overheid zit, waar dan ook, niet opnieuw aan de ondernemer gevraagd wordt. Dit is een mooie implementatie van de e-government-principes en een voorbeeld van administratieve vereenvoudiging. De website met de interactieve maatregelen werd in 2006 geïntegreerd met de informatieve ondernemerssite die een meer uitgebreide waaier aan informatie biedt. Alle informatie evenals de aanvraag voor subsidies is bereikbaar via één kanaal.

De centrale inkom optillen naar een hoger echelon zodanig dat de registratie ruimer bruikbaar is, is een volgende stap voorzien voor 2007. Door de registratie en het ophalen van data uit de Vlaamse referentiedatabank kan reeds in deze etappe een beperkte ondernemingsfoto opgesteld worden. Deze foto bevat onder meer tewerkstellingsgegevens, gegevens over de grootte van de onderneming maar ook dossiergegevens van de eerder vermelde subsidies zoals de groepieremie, de ecologiepremie en BEA.

Op dit niveau kan er sprake zijn van "personalisatie" van de ondernemerssite voor de ingelogde ondernemer. Door registratie en identificatie kan een profiel van de onderneming opgesteld worden. Via "mijn onderneming" zal de ondernemer kunnen opteren voor meer gerichte informatie die voor hem van belang is en die hij wil opvolgen via de site. Via "mijn dossiers" krijgt hij een overzicht van de lopende subsidiedossiers van onder andere de groepieremie, ecologiepremie en BEA.

In 2007 zal ook meer aandacht besteed worden aan beveiliging. Het gebruik van het federaal token of de e-identiteit (e-id), gekoppeld aan een specifieke onderneming, wordt geanalyseerd en geïmplementeerd.

Uiteindelijk moet een digitale en transactionele dienstverlening naar de ondernemer toe bereikt worden. De ondernemerssite zal het online-loket voor dienstverlening en consultatie van overheidsinformatie voor ondernemers worden.

- **Subsidi databank**

De verscheidene beleidsniveaus - Vlaams, federaal, Europees - bieden een brede waaier van steunmaatregelen. De subsidiewegwijzer voor ondernemingen inventariseerde deze maatregelen in brochurevorm, die ook beschikbaar was via de website. Deze subsidiewegwijzer zal worden omgevormd tot een interactieve en geïntegreerde subsidiedatabank.

Via deze subsidiedatabank kunnen ondernemers (in spe) een overzicht krijgen van de steunmaatregelen waarvoor zij in aanmerking komen: na het ingeven van een aantal identificatiegegevens zoals "aantal werknemers", "leeftijd van het bedrijf" en "aard van de steun" zal een lijst met relevante steunmaatregelen worden weergegeven. Op deze manier kan de ondernemer zich snel en eenvoudig oriënteren en wordt een tijdrovende verkenning van het subsidielandschap aanzienlijk ingekort.

De aangeboden selectie overstijgt het Vlaamse aanbod. Er worden namelijk maatregelen opgenomen van provinciale, gewestelijke, federale en Europese origine. Bovendien wordt de informatie permanent geactualiseerd.

In een volgende fase kan de koppeling worden gemaakt met de ondernemingsfoto. De bedrijfsinformatie die deze omvat, dankzij een identificatie aan de hand van het ondernemingsnummer en een link met de Kruispuntbank voor Ondernemingen - de NACE-activiteitscode, de juridische vorm, de ligging van de vestigingen, de leeftijd, de balans en de jaarrekening, de tewerkstellingsgegevens - wordt dan aangewend om de subsidiewegwijzer te

sturen. Zo zullen de ondernemers een automatisch door het systeem gegenereerde selectie van relevante steunmaatregelen aangeboden krijgen.

HOOFDSTUK 6 INTERNATIONAAL ONDERNEMEN

Onder het *project II.3. Internationaal ondernemen* duidt het plan *Vlaanderen in actie – een sociaal-economische impuls voor Vlaanderen* op het belang van internationalisering voor bedrijven in Vlaanderen. De verschillende acties die in het plan aan bod komen, worden in dit hoofdstuk van de beleidsbrief verder uitgewerkt. Het gaat meer bepaald om de herziening van de subsidie-instrumenten ter bevordering van het internationaal ondernemen, de dienstencentra in het buitenland, de oprichting van het Fonds Vlaanderen Internationaal, de faciliterende rol van bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers inzake internationaal ondernemen, het belang van bedrijvenclusters, de Club Diaspora en de noodzaak van ethisch en duurzaam ondernemen.

6.1 Een centrale rol voor Flanders Investment & Trade

De Vlaamse overheid heeft ervoor gekozen om van FIT het centrale agentschap ter ondersteuning van het internationaal ondernemen van en naar Vlaanderen te maken. FIT is het scharnierpunt voor de initiatieven die de Vlaamse overheid neemt om het internationaal ondernemen in al zijn facetten te ondersteunen.

Om een volwaardig aanspreekpunt te kunnen zijn voor alle vragen met betrekking tot internationaal ondernemen moeten de mogelijkheden die FIT biedt ter ondersteuning van het internationaal ondernemen nog beter worden bekendgemaakt bij de doelgroep en moet de toegangsdrempel om op de diensten van FIT een beroep te doen zo laag mogelijk liggen. Dit gebeurt onder andere door de fysieke integratie van de provinciale kantoren van FIT in de provinciale antennes van VLAO.

- **De Beheersovereenkomst**

Omdat FIT dicht bij het bedrijfsleven staat en vlot moet kunnen inspelen op de internationale economische uitdagingen, werd bij het uittekenen van de structuur Beter Bestuurlijk Beleid geopteerd om FIT als een extern verzelfstandigd agentschap (EVA) op te richten. Als EVA heeft FIT een grote autonomie om zijn opdracht te realiseren. De sleutel tot die autonomie ligt in de beheersovereenkomst die de Vlaamse Regering op 20 juli 2006 heeft goedgekeurd. Het was de eerste beheersovereenkomst die met FIT of een van zijn voorgangers gesloten werd. Zoals vastgesteld in het kaderdecreet Bestuurlijk Beleid van 18 juli 2003 heeft het Vlaams Parlement de overeenstemming tussen de beheersovereenkomst en de doelstellingen van de goedgekeurde beleidsnota getoetst.

De beheersovereenkomst verankert de beleidsopties inzake internationaal ondernemen voor de rest van de legislatuur en vertaalt deze in de strategische organisatiedoelstellingen van FIT. Een halfjaarlijkse rapportering door FIT over de uitvoering van de beheersovereenkomst moet garanderen dat FIT zijn opdrachten ook daadwerkelijk uitvoert. Vermits de raad van bestuur van FIT voor meer dan de helft bestaat uit bedrijfsleiders of mensen uit het economische middenveld, is het nu mee de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven om erop toe te zien dat de engagementen uit de beheersovereenkomst worden nageleefd en de doelstellingen worden gerealiseerd.

De beleidsdoelstellingen van de Vlaamse Regering inzake internationaal ondernemen werden in de beheersovereenkomst van FIT vertaald in de volgende vier strategische organisatiedoelstellingen (SOD's):

1. het leveren van een significante bijdrage tot de bevordering van het internationaal ondernemen door bedrijven die in Vlaanderen gevestigd zijn, met speciale aandacht voor KMO's;
2. het leveren van een significante bijdrage tot het aantrekken en verankeren van buitenlandse investeringen naar en in Vlaanderen;

3. het stimuleren van duurzaam en ethisch internationaal ondernemen;
4. het verlenen van een uitstekende dienstverlening aan zijn klanten.

SOD 1 en 2 hebben betrekking op de kernactiviteiten die FIT al geruime tijd uitvoert. Bij beide doelstellingen is er sprake van de sector-regio focusstrategie. FIT zal de nadruk leggen op significante (groei)sectoren per regio. Doordat FIT in de focusstrategie voortaan kwantitatieve doelstellingen zal opnemen, is deze focusstrategie zowel een belangrijk leerproces als een middel om de beschikbare middelen optimaal aan te wenden.

Duurzaam en ethisch internationaal ondernemen is niet zomaar een randgebeuren. Door het op te nemen als strategische doelstelling (SOD3), moet het duidelijk zijn dat DEIO zijn weerslag heeft op de hele bedrijfsvoering en op alle activiteiten van FIT.

SOD4 is eerder een horizontale doelstelling die aan de basis moet liggen van de werking van FIT. Door deze doelstelling afzonderlijk op te nemen, zal FIT moeten aantonen dat het een duidelijk actieplan daaraan koppelt. FIT staat ten dienste van het bedrijfsleven in Vlaanderen. Het hanteert een klantgerichte, op maat gesneden dienstverlening waarbij de bedrijven rechtstreeks toegang hebben tot de vertegenwoordigers in het buitenland zonder eerst via tussenliggende structuren te moeten passeren. Dit is zeer duidelijk in de beheersovereenkomst ingeschreven. Er zal jaarlijks een klantenbevraging worden georganiseerd, die peilt naar de kwaliteit van de dienstverlening van FIT. Op die manier wil FIT nog beter inspelen op de behoeften en de verwachtingen van het bedrijfsleven.

De beheersovereenkomst legt een grote nadruk op prestatiemeting: het realiseren van de strategische organisatiedoelstellingen wordt opgevolgd aan de hand van tien kritische performantie-indicatoren. Aangezien het de eerste keer is dat een dergelijke prestatiemeting zal plaatsvinden binnen FIT, moet voor het einde van 2006 de nulmeting afgerond worden en wordt dan de normering van de kritische performantie-indicatoren voor de resterende jaren van de beheersovereenkomst vastgelegd. Dit zal als addendum aan de beheersovereenkomst worden toegevoegd.

6.2 Evolutie van de wereldhandel

De wereldhandel stijgt de laatste jaren een stuk sneller dan de globale output van goederen en diensten. De groei van de mondiale productie van goederen en diensten in 2005 wordt door de Wereldhandelsorganisatie geschat op 3,3%. De wereldwijde export van goederen daarentegen steeg met 13%, die van diensten met 11%. In vergelijking met 2004 is er een groeivertraging. In dat jaar nam de export van goederen nog met 21% toe, die van diensten met 19%.

- **Vlaanderen in internationale fora**

Voor de Vlaamse economie en de Vlaamse ondernemingen zijn eerlijke regels voor de internationale handel en de verdere liberalisering op basis van multilaterale afspraken van primordiaal belang. De handelsrelaties tussen regeringen in het multilaterale handelssysteem worden zo immers grotendeels gebaseerd op *regels* en niet louter op machtsverhoudingen (*rule-based system*).

De Vlaamse Regering heeft in 2004 de Werkgroep Wereldhandelsorganisatie (Werkgroep WTO) vernieuwd met vertegenwoordigers van alle ministers en administraties. Dat impliceert een actieve deelname aan de coördinatievergaderingen op de FOD Buitenlandse Zaken.

Op 18 november 2005 heeft de Vlaamse Regering een gedetailleerd standpunt ingenomen naar aanleiding van de ministeriële conferentie van de WTO in Hongkong. Dat standpunt was gesteund op de voorstellen van de Europese Commissie van 28 oktober 2005.

Vlaanderen volgt de ontwikkelingen in het EU-raadscomité voor het Europese handelsbeleid, het *Comité van Artikel 133*, op de voet. Voor 2007 stelt de Europese Commissie de volgende onderwerpen centraal in haar externe strategie voor de versterking van het concurrentievermogen van de EU:

- een vernieuwde aanpak van technische handelsbelemmeringen;
- een nieuwe generatie vrijhandelsakkoorden;
- nieuwe regelgeving voor internationale overheidsopdrachten;
- versterking van de intellectuele eigendomsrechten op het internationale niveau;
- herziening van de defensieve handelsinstrumenten (antidumpingmaatregelen);
- een stappenplan voor een nieuwe handelsrelatie met China.

In EU-verband volgt Vlaanderen in de eerste plaats de ontwikkelingen betreffende de handel in diensten, zowel in het kader van het GATS als van andere (bilaterale) vrijhandelsakkoorden. Vlaanderen heeft in de eerste plaats offensieve belangen in de dienstensector (meer bepaald diensten in de financiële, juridische, logistieke, architectuur-, telecom- en milieusector) en in de handel in industriële goederen. Op het vlak van audiovisuele, culturele, onderwijs-, gezondheids- en welzijndiensten en op het vlak van de landbouw heeft Vlaanderen defensieve belangen. Daarbij vraagt de Vlaamse overheid om nauw betrokken te worden bij de bepaling van numerieke plafonds voor het tijdelijke verkeer van werknemers in het kader van dienstencontracten (modus 4) en wenst ze voldoende mogelijkheden te behouden voor de monitoring van de arbeidsmarkt.

Vlaanderen hecht ook veel belang aan de tariefverlagingen voor industriële goederen en het behalen van resultaten in onderhandelingen over de vereenvoudiging van het handelsverkeer.

Deze prioriteiten zullen ook in 2007 de Vlaamse standpuntbepaling in het Comité van Artikel 133 en in de Werkgroep WTO leiden.

- **Bilaterale investeringsverdragen van de BLEU**

Tijdens deze legislatuur heeft het Vlaams Parlement de BLEU-verdragen met volgende landen goedgekeurd: Libië, Bosnië-Herzegovina, Servië en Montenegro, de Verenigde Arabische Emiraten, Azerbeidzjan, Oeganda, de Democratische Republiek Kongo, Guatemala, Nicaragua en China.

Peru, Madagascar en Mauritius worden voorbereid voor een tweede en definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering.

(Her)onderhandelingen worden gevoerd met Panama, Qatar, Jordanië, Rusland, Turkije, Singapore, Maleisië, Trinidad en Tobago, Kirgistan, Pakistan en Soedan.

Botswana, Mozambique, Mauritanië, Nigeria, Zuid-Korea, Guinee, Mali, Togo, Tsjaad, Brunei en Cambodja zijn al ondertekend en eerstdaags zal een eerste (principiële) goedkeuring gevraagd worden aan de Vlaamse Regering.

6.3 De Vlaamse buitenlandse handel in kaart gebracht

- **Vlaamse export en de handelsbalans**

Vlaanderen exporteerde in 2005 voor 171,6 miljard euro, een stijging met 8,4% ten opzichte van het jaar voordien. Daarmee doet Vlaanderen het ongeveer even goed als in 2004, toen de uitvoer er met 8,7% op vooruitging ten opzichte van 2003. Het aandeel van Vlaanderen in de Belgische uitvoer blijft met 80,29% ongeveer gelijk aan dat van 2004, toen een aandeel van 80,31% werd

gerealiseerd. De cijfers voor het eerste kwartaal van 2006 liggen volledig in lijn met deze van het 2005: de export neemt opnieuw toe met 8% ten opzichte van het eerste kwartaal van 2005.

Geografische spreiding van de uitvoer

De grootste Vlaamse afzetmarkt blijft het Europa van de 25, met een aandeel van 74,4%. Opvallend is wel dat de stijging binnen de Europese Unie beperkt blijft tot 6,8%. Buiten de Europese Unie doet Vlaanderen het met een toename van 13,4% opvallend beter. Ter vergelijking, de cijfers voor 2004 bedroegen respectievelijk 8,6% en 15,7%.

De uitvoer naar Azië deed het met een stijging van 13,6% bijna 3% beter dan in 2004. De export naar het Amerikaanse continent groeide met bijna 13%, waar de toename in 2004 nog beperkt bleef tot minder dan 5%. Ook de uitvoer naar Afrika (+11,8%) kwam ruim boven de gemiddelde Vlaamse exportgroei uit.

Sectorale spreiding van de uitvoer

De vijf grootste uitvoersectoren in 2005 waren, in volgorde van belangrijkheid: de chemische en farmaceutische nijverheid, vervoermaterieel, machines en elektrisch materieel, kunststoffen en rubber, en de onedele metalen. Samen waren zij goed voor zowat 63% van de totale Vlaamse uitvoer.

Invoer doet handelsbalans kantelen

Vlaanderen keek in 2005 voor het eerst sinds het bestaan van regionale handelscijfers tegen een tekort op de handelsbalans aan. De Vlaamse invoer is verder opgelopen tot bijna 176 miljard euro, wat neerkomt op een stijging van 16,3% ten opzichte van 2004. De oorzaak hiervan moet vooral worden gezocht bij de hoge olieprijs en de andermaal bijzonder sterk gestegen invoer uit China (+39,6%). Sinds 2003 is die bijna verdubbeld. China is ondertussen opgerukt naar de zevende stek als leverancier van Vlaanderen en is Japan voorbijgestoken als eerste Aziatische importland. De nieuwe economische grootmacht was in 2005 al goed voor 2,9% van de totale Vlaamse invoer.

• **Buitenlandse investeringen in Vlaanderen**

Volgens de cijfers van FIT vertoonden de directe buitenlandse investeringen in Vlaanderen in 2005 een stabiel karakter. Met 143 lag het aantal projecten lager dan de 152 projecten in 2004, maar het aantal gecreëerde werkplaatsen kon zich op een gelijk niveau handhaven, namelijk 2938 (2949 jobs in 2004). Het investeringsbedrag liep in 2005 op tot 1,44 miljard euro. Dat ligt merkbaar hoger dan het totaal voor 2004 (1,13 miljard euro). Er waren 52 nieuwe investeringsprojecten, 58 uitbreidingsinvesteringen en 33 overnames in 2005.

De belangrijkste investeerder in Vlaanderen blijven de Verenigde Staten van Amerika. Algemeen kwam het grootste aantal buitenlandse investeringen uit Europa (88 projecten). Het aantal projecten vanuit Azië bleef steken op 13.

De cijfers van FIT sluiten nauw aan bij deze van de European Investment Monitor van Ernst & Young. Die laatste tonen aan dat België het in vergelijking met andere Europese landen in 2005 zeer goed deed in het aantrekken van nieuwe investeringen. België stond met 180 projecten op een gedeelde vierde plaats met Polen, na het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland. 61% (109 in aantal) van die projecten zijn voor Vlaanderen. In tegenstelling tot FIT telt Ernst & Young geen overnames en acquisities, en geen joint ventures mee.

6.4 Maximaliseren van de Vlaamse economische belangen

Tot enkele jaren geleden zag men het grensoverschrijdende handelsverkeer voornamelijk in termen van export van eindproducten. Door het wegvallen van allerlei fysieke, tarifaire, communicatieve en andere handelsbarrières zijn ondernemingen nu vaak een onderdeel in een mondiale productieketen. De verschillende stappen in de productieketen gebeuren op die locatie waar men ze het meest efficiënt kan uitvoeren. Het is dan ook belangrijk dat Vlaamse ondernemingen zich in deze dynamiek inschrijven en deel uitmaken van een wereldoverspannende netwerkeconomie. Bedrijven in Vlaanderen moeten zich toeleggen op hun kerncompetenties en hun businessmodel moeten zien als een geheel van strategische partnerships (met bedrijven, onderzoeksinstituten, klanten, enzovoort). De zoektocht naar de goede partners, zowel in het binnenland als in het buitenland, is een cruciale opdracht voor elke bedrijfsleider. Dit is de essentie van internationaal ondernemen. Het is de taak van de overheid om de bedrijven in Vlaanderen hierbij te ondersteunen.

- **Het aanzetten tot internationaal ondernemen van new-to-exportbedrijven**

De beperkte binnenlandse markt maakt dat Vlaanderen een typische open economie heeft waarin internationaal ondernemen een grote rol speelt. Uit het onderzoek van professor Sleuwaegen, *Nieuwe internationaliseringsstrategieën van Vlaamse ondernemingen*, uitgevoerd in opdracht van het steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie in 2004, blijkt dat Vlaamse exportgeoriënteerde ondernemingen gemiddeld genomen groter en productiever zijn dan Vlaamse ondernemingen zonder exportactiviteiten. Exportactiviteiten zijn duidelijk een stimulans voor een sterkere groei van ondernemingen. De studie toont verder aan dat slechts 29% van de industriële ondernemingen en 16% van de dienstenbedrijven in Vlaanderen exporteert. Hetzelfde steunpunt stelt in zijn *Tweede rapport over het concurrentievermogen van de Vlaamse economie* dat Vlaamse filialen van buitenlandse ondernemingen voor driekwart van de export zorgen. De *Global Entrepreneurship Monitor* van 2005 toont aan dat België wat de internationaliseringgraad betreft, beter scoort dan het Europese gemiddelde, maar dat die internationaliseringgraad zowel voor België als voor Vlaanderen negatief evolueert.

Internationaliseren blijkt voor Vlaamse bedrijven een behoorlijke uitdaging te zijn. KMO's, en in nog grotere mate familiebedrijven, zijn van oudsher gericht op de regionale of de binnenlandse markt. De huidige groeimarkten liggen echter niet meer direct bij onze buurlanden, en zelfs niet meer in Europa. De toenemende globalisering zorgt voor een grotere concurrentie, wat Vlaamse bedrijven ertoe dwingt om nieuwe internationaal gerichte strategieën uit te werken. Het is de opdracht van FIT om bedrijven te sensibiliseren voor internationaal ondernemen en hen in dit proces te begeleiden. FIT organiseert hiervoor regelmatig informatiesessies rond bepaalde landen of rond bepaalde thema's (bijvoorbeeld agentuurovereenkomsten, exportfinanciering). Kennis- en ervaringsuitwisseling wordt gestimuleerd door nieuwe exporteurs in contact te brengen met internationaal meer beslagen bedrijven tijdens zendingen of workshops. Met de exportmeter wordt de exportvaardigheid van een bedrijf gemeten, wat nadien kan leiden tot een individueel begeleidingstraject door een exportbegeleider.

Het stimuleren en begeleiden van ondernemingen in een vroeg stadium bij hun internationalisering blijft een duidelijk aandachtspunt. De ondersteuning van new-to-exportondernemingen naar buitenlandse markten is immers als een van de kerntaken in de beheersovereenkomst van FIT opgenomen.

- **Internationalisering van hoogtechnologische bedrijven**

Er bestaat een duidelijk positieve relatie tussen innovatie en de internationale gerichtheid van een land. Uit het onderzoek *Je bent ondernemend en je start wat: over starten in Vlaanderen* (2005) van het steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie blijkt onder meer dat

driekwart van de starters in traditionele sectoren niet exporteren, terwijl de helft van de hoogtechnologische starters meer dan 50% van hun omzet uitvoert, en dat vooral buiten Europa. De internationale ervaring van de oprichters van hoogtechnologische bedrijven bepaalt sterk het succes van die bedrijven. Bedrijven die zich toeleggen op innovatieve producten hebben een extra troef op de internationale markt, maar ze hebben niet steeds de nodige tijd of ervaring om zich op hun internationalisering toe te leggen. Bovendien werd aangetoond dat Vlaamse ondernemingen die in het buitenland actief zijn, kennis verkrijgen van creatieve en innovatieve trends en op die manier opnieuw innovatie en efficiëntie uitlokken bij hun toeleveranciers en medewerkers in Vlaanderen.

We moeten vaststellen dat het aandeel van hoogtechnologische producten in de totale Vlaamse export lager ligt dan bij andere, vergelijkbare landen. In 2005 bedroeg dit cijfer voor Vlaanderen 7,2% ten opzichte van een Europees gemiddelde van 17,8%.

Aangezien Vlaanderen duidelijk achterop hinkt, moeten we ons richten op het stimuleren van meer onderzoek en ontwikkeling en creativiteit, en moeten we een grotere internationalisering nastreven. FIT zal een samenwerking aangaan met het IWT opdat innovatieve en technologische bedrijven op de volledige waaier aan (aangepaste) steun van de overheid kunnen rekenen.

Om Vlaamse bedrijven met hoogtechnologische en kennisintensieve activiteiten beter te kunnen begeleiden op buitenlandse markten, zal FIT in 2007 vijf ‘technologische’ vertegenwoordigers aanwerven. Zij zullen actief zijn in die landen waar een groot potentieel bestaat voor samenwerking tussen Vlaamse technologiebedrijven en lokale partners. De ‘technologische’ vertegenwoordigers zullen in die markten een belangrijke rol spelen, naast de eventueel al aanwezige Vlaamse economische vertegenwoordiger, zowel voor het aantrekken van investeringen als voor de bevordering van het internationaal ondernemen. Om snel en flexibel te kunnen inspelen op de steeds veranderende economische omgeving moet de mogelijkheid worden onderzocht om mensen uit de privésector en de onderzoekswereld, al dan niet tijdelijk, aan te trekken.

Voor de aanwerving van de ‘technologische’ vertegenwoordigers zal vanaf 2007 een extra budget van 1,75 miljoen euro worden voorzien op de begroting van FIT. Hiervoor zal tevens een addendum aan de beheersovereenkomst van FIT worden opgemaakt.

6.5 Instrumenten en strategieën

- **Erkenning van de faciliterende rol van bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers**

Een belangrijk instrument om bedrijven ertoe aan te zetten om nieuwe afzetmarkten te verkennen, zijn de subsidies ter bevordering van het internationaal ondernemen. De subsidieregeling voor prospectieactiviteiten van individuele ondernemingen werd in 2005 nog herzien en uitgebreid, om beter te kunnen voldoen aan de eisen van het internationaal ondernemen. De nieuwe regeling ging in op 1 oktober 2005 en is nu op kruissnelheid gekomen. De initiële dotatie 2006 voor deze subsidieregeling bedroeg 3.582.000 euro, maar werd in september verhoogd met 2 miljoen euro met middelen uit de provisie voor het economische relancebeleid, om beter aan de gestegen vraag te kunnen beantwoorden. Voor 2007 is eenzelfde initiële dotatie voorzien en zal opnieuw een herverdeling gebeuren in de loop van het jaar.

Onder diezelfde regeling konden ook bedrijfsgroeperingen subsidies aanvragen voor hun prospectieactiviteiten, op een quasi identieke manier als de bedrijven. Deze benadering was onvoldoende dynamisch en speelde niet in op de actieve rol die bedrijfsgroeperingen kunnen spelen in het internationale ondersteuningsbeleid: kamers van koophandel in Vlaanderen, beroepsorganisaties, bedrijfsverenigingen moeten hun leden er actief toe aanzetten om internationaal te ondernemen. Daarnaast kunnen ook de gemengde kamers van koophandel in

België en in het buitenland een faciliterende rol spelen in de internationale handelsrelaties tussen Vlaanderen en het land of de regio waar zij actief zijn. Zij dragen bij tot de goede economische betrekkingen tussen België en dit land en ondersteunen hun leden bij het zakendoen aldaar. Daarom keurde de Vlaamse Regering op 10 februari 2006 het besluit goed tot vaststelling van de voorwaarden en de regels inzake de toekenning van subsidies voor projecten ter bevordering van de uitvoer door bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers. Het besluit stelt een callsysteem in, waar bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers projecten kunnen indienen die bijdragen tot het internationaal ondernemen bij hun leden. De projecten worden geëvalueerd en gescoord aan de hand van een aantal vooraf bepaalde criteria (zoals hun economische meerwaarde voor Vlaanderen, hun duurzame en ethische dimensie, de wijze waarop zij aansluiten op het beleid inzake internationaal ondernemen). De best gerangschikte projecten krijgen een subsidie van maximum 50%.

Een eerste call in het kader van dit besluit werd intussen succesvol afgerond. Meteen werd aangetoond dat de nieuwe subsidieregeling ertoe leidt dat creatieve en innovatieve projecten worden ingediend, die beter aansluiten bij de behoefte om flexibel te kunnen inspelen op de steeds toenemende globalisering en complexiteit van het internationaal ondernemen. De ingediende projecten sluiten ook goed aan bij de economische beleidsprioriteiten van de Vlaamse Regering.

Voor die eerste en enige call voor 2006 was een bedrag van 1,5 miljoen euro uitgetrokken. Dat bedrag werd voor 80% benut. Voor 2007 en de volgende jaren zullen voortaan twee calls per jaar worden gelanceerd. Bovendien moet de nieuwe subsidieregeling nog meer bekendheid krijgen bij de bedrijfsgroeperingen en de gemengde kamers. Bijkomende inspanningen zullen worden geleverd om de regeling kenbaar te maken bij de kleinere bedrijvenclusters. De verwachtingen zijn dan ook dat het bedrag van 1,5 miljoen euro per jaar ruimschoots tekort zal schieten om te voldoen aan de vraag. Hoewel het steeds de bedoeling is geweest om een gezonde concurrentie te creëren en alleen goede projecten te subsidiëren, moeten we erover waken dat een te beperkte budgettaire enveloppe niet leidt tot een al te grote selectiviteit, die meer dan waarschijnlijk in het nadeel van de kleinere bedrijfsgroeperingen zal spelen. Om die reden zal het budget voor deze calls met 50% worden verhoogd tot 2,25 miljoen euro in 2007. De middelen hiervoor komen uit de provisie voor het economische relancebeleid.

- **Subsidies voor uitrustingsgoederen en haalbaarheidsstudies gecentraliseerd bij FIT**

Eén van de doelstellingen van beter bestuurlijk beleid was te komen tot een betere aflijning van de verschillende bevoegdheden. In dat licht werd ervoor gepleit dat alle subsidies en dotaties met betrekking tot het internationaal ondernemen door één instantie gevolgd zouden worden. FIT was hiervoor de meest aangewezen instantie. Het agentschap was al langer bevoegd voor het verstrekken van de subsidies ter ondersteuning van de activiteiten van ondernemingen en bedrijfsgroeperingen die bijdragen tot de bevordering van het internationaal ondernemen. Eerder dit jaar werden ook de subsidies met betrekking tot het ter beschikking stellen van Vlaamse uitrustingsgoederen, met het oog op de exportbevordering aan landen of regio's aangeduid door de Vlaamse Regering, ondergebracht bij FIT. Voorheen werden zij beheerd door de administratie Economie. Op 10 april 2006 keurde de Vlaamse Regering ten slotte het besluit goed tot toekenning van subsidies voor haalbaarheidsstudies met betrekking tot bouwen milieuprojecten in het buitenland met Vlaamse betrokkenheid. Ook hiervan is het beheer toegewezen aan FIT.

Voor de uitrustingsgoederen bedraagt de dotatie 5.821.000 euro in 2006. Dit bedrag wordt in 2007 geïndexeerd tot 5.908.000 euro. Voor de haalbaarheidsstudies bedraagt de dotatie 1,4 miljoen euro in 2006. Dit bedrag wordt gehandhaafd in 2007.

- **Oprichting van een Vlaams trustfund bij de International Finance Corporation**

De International Finance Cooperation (IFC) is de pijler voor de private sector binnen de Wereldbank Groep. De organisatie heeft als doelstelling duurzame private investeringen in ontwikkelingslanden te bevorderen om zo armoede tegen te gaan en levenskwaliteit te verbeteren. De IFC ondersteunt private ondernemingsprojecten in ontwikkelingslanden door leningen, kapitaalparticipaties, het verschaffen van een vlotte toegang tot internationale financiële markten, en het verlenen van advies en technische assistentie aan lokale ondernemers en overheden.

De IFC heeft een eigen trustfundprogramma, het Technical Assistance Trust Fund Program (TATF). TATF werd opgestart in 1988 en bestaat uit verscheidende donortrustfunds. Donoren zorgen voor middelen op korte termijn voor eenmalige technische assistentie, uitgewerkt door externe consultants in het kader van investeringsprojecten. TATF wordt gesponsord door 23 donorlanden en -regio's, die per jaar voor 15 tot 20 miljoen dollar zo'n 100 tot 150 projecten ondersteunen.

Nog dit jaar zal aan de Vlaamse Regering een nota worden voorgelegd voor de oprichting van een Vlaams trustfund binnen het TATF. Hiervoor zal 2 miljoen euro worden vrijgemaakt vanuit de provisie voor het economische relancebeleid. Het fonds zal voor een deel gebonden zijn, zodat er kan worden gewerkt met Vlaamse consultants. Het Vlaamse trustfund zal dus een instrument zijn dat ondersteuning biedt aan Vlaamse consultants die geselecteerd willen worden voor een opdracht bij de Wereldbank. Vlaamse consultancycontracten kunnen tevens een hefboom zijn voor aannemers en toeleveranciers die in een latere projectfase aan bod komen. Opdat het Vlaamse trustfund optimaal kan worden benut door de projectmanagers van het IFC, zullen we een aantal sectorale klemtonen aan dit fonds meegeven.

De concrete modaliteiten van het trustfund zullen worden geregeld in een samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en de IFC. De implementatie van de samenwerkingsovereenkomst zal gebeuren door FIT.

- **Operationalisering van het Fonds Vlaanderen Internationaal**

Uit de studies *Delokalisatie, innovatie en werkgelegenheid* van het Planbureau (juni 2000) en *Nieuwe internationaliseringstrategieën van Vlaamse ondernemingen* van het Steunpunt Ondernemerschap, Ondernemen en Innovatie (december 2004) bleek al duidelijk de positieve correlatie tussen de investeringen van een bedrijf in het buitenland en de groei van zijn omzet, zijn toegevoegde waarde, zijn tewerkstelling en zijn directe investeringen in Vlaanderen. Die bevindingen werden zeer recent nog bevestigd in de studie *Internationaliseringperspectieven voor het MKB - Ervaringen in drie Europese regio's* van ING (februari 2006): de verwachte effecten van *captive offshoring* (de term die de studie gebruikt voor de oprichting van een eigen vestiging in het buitenland) zijn positief voor de Vlaamse economie, omdat er per saldo geen werkgelegenheid verloren gaat en de fiscale afdrachten zullen toenemen door hogere omzet- en winstgroei. De studie wijst ook uit dat de oprichting van een buitenlandse vestiging trouwens voornamelijk is bedoeld om nieuwe afzetmarkten efficiënter te kunnen aanboren en om betere toegang te krijgen tot buitenlandse kennis, en slechts in een minderheid van de gevallen gebeurt omwille van kostenbesparingen.

Met het Fonds Vlaanderen Internationaal wil de Vlaamse Regering de financiering van buitenlandse vestigingen door Vlaamse bedrijven vergemakkelijken, door als minderheidsaandeelhouder mee in het kapitaal van de buitenlandse dochter te participeren. Het fonds gaat nog dit jaar definitief van start. FIT zal actief meewerken aan de bekendmaking van het fonds bij de KMO's in Vlaanderen.

- **Het stimuleren van bedrijvenclusters**

Internationalisering is de motor achter de groei van een KMO. Zeker voor kleinere bedrijven is het zinvol om de krachten te bundelen om nieuwe markten te betreden. Het is de taak van FIT om samenwerkingsopportuniteiten tussen Vlaamse bedrijven actief te stimuleren. Het nieuwe personeelsplan van FIT voorziet in de aanwerving van productmanagers die instaan voor de contacten met bepaalde sectoren en dus ook actief moeten meewerken aan de verdere uitbouw van bedrijvenclusters.

Naast de bedrijvenclusters is het belangrijk om ook de verschillende actoren van het economische middenveld in een aantal sectoren samen te brengen. Voor twee sectoren nam FIT al het initiatief om die actoren in een zogenaamd platform te verenigen: het Vlaams Logistiek Platform en het Vlaams Automotive Platform.

Het Vlaams Logistiek Platform is een informeel overleg tussen officiële en semi-officiële instanties die in de logistieke sector actief zijn (de havenbedrijven, verenigingen van havengebonden bedrijven, BIAC, NMBS, regionale luchthavens, de binnenvaart, het wegtransport,...). Het Vlaams Instituut voor de Logistiek en FIT spelen een faciliterende rol. Opzet van het platform is om Vlaanderen als 'logistiek center of excellence' in het buitenland op de kaart te zetten, via een *unique selling proposition*. Hiervoor werden een gezamenlijke powerpointpresentatie en een promotiefilm gemaakt. De film zal in zeven talen ter beschikking worden gesteld aan alle leden van het platform, het buitenlands netwerk van FIT en de privébedrijven.

Het Vlaams Automotive Platform is een informeel overleg tussen een aantal vertegenwoordigers van federaties die actief zijn in de automotive sector. Ook hier is FIT als facilitator betrokken. Bedoeling van het platform is om Vlaanderen als automotive regio in het buitenland te promoten.

- **Aansluiting bij de Vier Motoren voor Europa**

Vlaanderen heeft de ambitie om bij de top van Europa te behoren. Daarom zet Vlaanderen zijn activiteiten in het kader van het interregionaal samenwerkingsverband 'Vier Motoren voor Europa' actief voort. In januari 2005 werd Vlaanderen toegelaten tot de werkgroep Economie. Onze ambitie blijft echter het volwaardige lidmaatschap.

In 2006 nam Vlaanderen deel aan de conferentie Clusters 2006, die de regio Rhône-Alpes en The Competitiveness Institute in Lyon organiseerde. Tijdens die conferentie wisselden de clusters van de deelnemende regio's hun ervaringen uit over concurrentieversterkende initiatieven.

Na een geslaagde handelsmissie begin 2006 naar Marokko vindt er in februari 2007 een gezamenlijke zending plaats naar India, waaraan ook Vlaanderen opnieuw zal deelnemen. Die missie is gewijd aan milieutechnologie, met de nadruk op oplossingen voor milieuproblemen in verstedelijkte omgevingen.

FIT blijft zijn rol opnemen als permanent Vlaams vertegenwoordiger in de vergaderingen van de Vier Motoren en als organiserende partner van buitenlandse zendingen.

- **Club Diaspora**

Op 13 juni 2005 werd de Club Diaspora gelanceerd, een virtueel netwerk van Vlamingen en niet-Vlamingen die actief zijn in het buitenland, een sterke band hebben met Vlaanderen én hun kennis en ervaring wensen te delen met ondernemers in Vlaanderen. De bedoeling is om bedrijven in Vlaanderen de kans te geven dit totnogtoe onaanbeoorde potentieel van een

Vlaams netwerk in het buitenland informeel aan te spreken en te betrekken bij hun internationale ambities. De eerste bevindingen hieromtrent zijn positief, maar er is duidelijk nood om de Club Diaspora nog beter kenbaar te maken bij de ondernemingen in Vlaanderen. FIT zal hiervoor, in samenspraak met Voka, een communicatieplan ontwikkelen.

Momenteel telt de Club Diaspora al meer dan 1100 geregistreerde leden, in bijna 80 landen, en dagelijks komen er nieuwe leden bij. Regelmatig krijgen zij een elektronische nieuwsbrief met voornamelijk economische nieuwsberichten. Bij zendingen naar het buitenland worden zij steeds actief betrokken.

In een volgende fase moet er nu, onder andere in samenwerking met de verschillende associaties van de universiteiten, worden onderzocht hoe men ook de buitenlandse alumni van de Vlaamse universiteiten bij de Club Diaspora kan betrekken.

- **Ondersteuning van langdurige prospectie door een tegemoetkoming in de huurkosten bij geselecteerde bedrijventra**

Uit een bevraging van Voka bij haar leden blijkt dat een kwart van de respondenten de hoge kosten van internationalisering en de dekking tegen risico's als een drempel noemt. Bijkomende initiatieven die de kosten en het risico voor een bedrijf kunnen beperken, zijn daarom aangewezen. Het concept van de diensten- of bedrijventra in het buitenland, waar bedrijven tegen een redelijke prijs een kleine ruimte kunnen huren voor een beperkte periode, kan hier zeker soelaas bieden. Via die weg kan een bedrijf eerst de markt gedurende langere tijd in kaart brengen, alvorens daadwerkelijk over te gaan tot de oprichting van een eigen lokale entiteit. Dit is zeker van belang op markten die moeilijker toegankelijk zijn omwille van taal, cultuur, wettelijke barrières, enzovoort.

Met zijn dienstencentrum in Shanghai heeft FIT de voorbije jaren aangetoond dat het de drempel om de Chinese markt te prospecteren aanzienlijk heeft kunnen verlagen voor een aantal Vlaamse bedrijven. Conform de beleidsbrief Internationaal Ondernemen van 2006 heeft FIT onderzocht in welke mate het voorbeeld van het dienstencentrum in Shanghai ook elders kan worden herhaald. Uit dit onderzoek blijkt dat de keuze voor een dienstencentrum in eigen beheer door FIT niet de meest optimale manier van werken is, omwille van de hoge up-front investeringskosten en omdat het beheer van vastgoed en het verlenen van allerlei ondersteunende administratieve diensten veraf staat van de kerntaken van de Vlaamse economische vertegenwoordigers in het buitenland. Er wordt daarentegen geopteerd voor een samenwerking met bestaande buitenlandse dienstentra, wat FIT moet toelaten om Vlaamse bedrijven veel sneller, goedkoper en op meer plaatsen, te ondersteunen. Die dienstentra moeten aan een aantal criteria betreffende dienstverlening voldoen. FIT zal tegen eind 2006 deze criteria uitwerken. Vlaamse bedrijven die gebruikmaken van die dienstentra kunnen onder bepaalde voorwaarden aanspraak maken op een financiële tegemoetkoming in de huurprijs. Hiervoor zal het besluit van de Vlaamse Regering van 27 mei 2005 tot vaststelling van de voorwaarden en de regels inzake de toekenning van subsidies voor activiteiten ter bevordering van de uitvoer nog dit jaar worden aangepast.

Als de omvang van een markt en de interesse van het bedrijfsleven in Vlaanderen dit rechtvaardigt, zal FIT in een tweede fase nagaan of het nuttig kan zijn om op bepaalde plaatsen toch zelf, eventueel in een structuur van publiek-private samenwerking, een dienstencentrum op te richten en uit te baten.

Voor de dienstentra in het buitenland wordt vanaf 2007 600.000 euro uitgetrokken. Die middelen zijn afkomstig van de provisie voor het economische relancebeleid.

- **Oprichting van een meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen**

Het belang van de handel met niet-EU-landen neemt gestaag toe. Vaak wordt de markttoegang voor onze bedrijven er echter nog gestoord door tarifaire en vooral niet-tarifaire handelsbelemmeringen. De Europese Commissie vraagt meer aandacht voor, en vooral meer informatie over deze laatste vorm van handelsbelemmeringen. Ze wil die informatie graag benutten tijdens onderhandelingen over multilaterale en bilaterale handelsakkoorden. Op 4 oktober 2006 liet Peter Mandelson, Europees commissaris voor handel, nog weten dat aandacht van de Commissie verschuift van wat landen aan hun grenzen doen (tarifaire handelsbelemmeringen) naar wat ze achter hun grenzen doen (niet-tarifaire handelsbelemmeringen).

Vlaamse bedrijven melden vandaag belemmeringen via verschillende kanalen: sectorfederaties, UNIZO, Voka, FIT, ministeriële kabinetten, de federale overheid, enzovoort. De informatie is daardoor alleen gefragmenteerd beschikbaar en wordt beleidsmatig onderbenut. Ook worden de bedrijven zelf die de belemmeringen melden vaak niet optimaal verdergeholpen.

De oprichting van een meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen in Vlaanderen lijkt zonder meer een goede zaak. Dergelijk meldpunt staat in voor de centrale registratie van alle meldingen over extracommunautaire handelsbelemmeringen, speelt deze op een gecoördineerde manier door aan de betrokken Belgische en Europese autoriteiten en draagt bij tot een weloverwogen Vlaamse standpuntbepaling bij de totstandkoming van het Europese handelsbeleid. Het meldpunt zal worden ondergebracht bij FIT.

- **Volledige elektronische afhandeling van subsidiedossiers**

FIT zal op korte termijn de nodige stappen zetten om een volledige elektronische afhandeling mogelijk te maken van alle subsidieaanvragen inzake internationaal ondernemen, die onder zijn bevoegdheid vallen. Het gaat hier zowel om de subsidies voor exportbevorderende activiteiten van ondernemingen, om de subsidies ter bevordering van het internationaal ondernemen in het kader van de call voor bedrijfspgroeperingen en gemengde kamers als om de subsidies voor het ter beschikking stellen van uitrustingsgoederen en voor haalbaarheidsstudies met betrekking tot bouw- en milieuprojecten in het buitenland met Vlaamse betrokkenheid.

6.6 Strategische planning

- **Het belang van de BRIC-landen**

Tegen 2050 zullen de gezamenlijke economieën van de BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India en China) groter zijn dan die van de huidige G6. Bedrijven in Vlaanderen moeten op deze groei kunnen inspelen; de overheid moet hen hierbij ondersteunen. Dit gebeurde in eerste instantie met de ontwikkeling en implementatie van de Vlaamse Chinastrategie in 2005 en 2006. China zal in de toekomst zeker een focusland blijven, maar in 2007 zullen ook de inspanningen op India worden verhoogd. De ontwikkelingen in Rusland en Brazilië worden van nabij gevolgd.

- **Uitvoering van de Vlaamse Chinastrategie.**

In november 2005 lanceerde de Vlaamse minister van buitenlandse handel de Vlaamse Chinastrategie, *Flanders and China: an excellent future together*. Deze schept een positief en proactief kader dat:

- Vlaamse bedrijven toelaat om de kansen die de Chinese markt biedt, optimaal te benutten;
- Chinese bedrijven ondersteunt bij hun activiteiten in Vlaanderen;
- onze hoogtechnologische en creatieve kennis als wereldtroef uitspeelt.

De concrete actiepunten van de Chinastrategie zijn:

- de oprichting van een dienstencentrum voor Chinese bedrijven in Vlaanderen;
- bijkomende dienstencentra voor Vlaamse bedrijven in China;
- samenwerking op het domein van de levenswetenschappen;
- proactief benaderen van Chinese bedrijven met het oog op investeringen in Vlaanderen;
- de logistieke troeven van Vlaanderen uitspelen;
- mobiliteit van onderzoekers tussen Vlaanderen en China stimuleren;
- uitvoeren van gezamenlijke projecten in domeinen waar Vlaanderen (via de strategische onderzoekscentra) en China een duidelijke expertise hebben;
- lancering van de Vlaamse promotiefilm.
-

Vershillende van deze actiepunten werden ondertussen geconcretiseerd. Zo werd op 26 september 2006 een tweede bio-incubator geopend in Gent, en zal in het voorjaar 2007 nog een bio-incubator in Leuven in gebruik worden genomen. Deze bio-incubatoren staan allen open voor de Chinese bedrijven.

Op het vlak van mobiliteit van onderzoekers werd op 8 november 2005 een nieuwe overeenkomst ondertekend tussen het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) en zijn Chinese tegenhanger, de Natural Science Foundation of China (NSFC), met als doel meer postdoctorale onderzoekers in te schakelen in gezamenlijke onderzoeksprojecten. Daarnaast werd op 10 november 2005 het akkoord 'Programme of Excellence' tussen de VUB en het China Scholarship Council (CSC) ondertekend. Hierdoor kunnen vanaf 2006-2007 jaarlijks 10 Chinese studenten een beurs voor drie jaar krijgen om aan de VUB te doctoreren in disciplines zoals moleculaire biologie, gen- en celtherapie, toegepaste computerwetenschappen en medische beeldvorming. Nog op 10 november 2005 werd in Beijing een akkoord ondertekend tussen de VUB en de Renmin University om een 'Institute for Contemporary China Studies' in Brussel op te richten. Dit instituut werd officieel geopend op 27 april 2006.

Om potentiële Chinese investeerders proactief te benaderen, werd op 10 november 2005 in Shanghai een promotiefilm met alle troeven van Vlaanderen, *Flanders: best of both worlds*, gelanceerd. Verder heeft FIT nu ook een website in het Chinees en een Chinese vertaling van de *Legal Guide*.

Een belangrijke realisatie is ongetwijfeld de rechtstreekse vlucht Brussel-Beijing door Hainan Airlines, vanaf 20 juli 2006. Die vlucht kadert in de inspanningen om Vlaanderen te promoten als logistieke draaischijf.

Verder werd op 26 april 2006 een eerste ontwerpversie van de toolkit *Stoemp met stokjes* voorgesteld. Dit document werd samen met ervaringsdeskundigen opgesteld en moet de ondernemer concreet wegwijs maken in het zakendoen met China. Later dit jaar zal de finale versie, aangevuld met commentaren van de bedrijven zelf, worden voorgesteld.

Voor het einde van dit jaar zal het besluit tot vaststelling van de voorwaarden en de regels inzake de toekenning van subsidies voor activiteiten ter bevordering van de uitvoer worden aangepast, opdat het concept van de dienstencentra voor Vlaamse bedrijven verder kan worden uitgebouwd door FIT vanaf 2007.

- **Focus op India**

India heeft een enorm economisch potentieel. Een groeiende actieve bevolking, goed opgeleide arbeidskrachten, veranderende consumptiegewoonten en de algemene verspreiding van het Engels zijn de belangrijkste troeven van India. In de laatste vijftien jaar groeide de Indische

economie gemiddeld met 6% per jaar en in de voorbije drie jaar klom dat cijfer zelfs tot 8%. In hun IMF Working Paper *Why India can grow at 7% a year or more: projections and reflections*, gaan de auteurs ervanuit dat een jaarlijkse groei van 7% tot 2025 haalbaar is. India zal in mindere mate geconfronteerd worden met de vergrijzing dan China, waar de politiek van één kind per gezin zal leiden tot een relatieve veroudering van de beroepsbevolking.

De export vanuit Vlaanderen naar India stijgt sterker dan de handel met China, met een groei van 22,7% in 2005. Tegelijkertijd moet men echter vaststellen dat deze export zich overwegend situeert in de diamantsector. Andere domeinen zijn nog onvoldoende aangeboord. De grote infrastructuurwerken bieden zeker mogelijkheden voor buitenlandse expertise. Ook op het vlak van consumptiegoederen biedt India, met de huidige demografische evolutie, een enorm potentieel

Bedrijven in Vlaanderen moeten de Indische markt zien als meer dan de zoveelste interessante exportbestemming. Andere vormen van internationaal ondernemen, zoals technologische partnerships, zijn misschien meer aangewezen en kunnen op termijn wellicht meer opbrengen. Een proactieve strategie om Vlaamse bedrijven beter te begeleiden op het vlak van het internationaal ondernemen van en naar India dringt zich dan ook op. FIT zal samen met het economische middenveld nagaan waar er nood is aan bijkomende ondersteuning om de Indische markt beter te kunnen bewerken en in te spelen op het groeiende potentieel.

6.7 Duurzaam en ethisch internationaal ondernemen

- **Ethisch ondernemen als wereldwijde trend**

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is een thema dat wereldwijd zijn intrede heeft gevonden: van opleidingen op het gebied van milieu in San Francisco tot studies over de invloed die bedrijven kunnen hebben op aidspreventie bij hun werknemers in Zuid-Afrika. Die onderwerpen werden in eerste instantie beschouwd als thema's die voornamelijk in de NGO-sfeer bestonden. Langzaam maar zeker kregen ze echter een breder maatschappelijk draagvlak en in sommige landen trokken ze ook de nodige aandacht van de overheden.

Op 22 maart 2006 publiceerde de Europese Commissie een nieuwe publicatie onder de titel: *Implementing the Partnership for Growth and Jobs: Making Europe a pole of excellence on Corporate Social Responsibility*. Die studie toont aan dat ondernemingen in hun bedrijfsactiviteiten en in hun relaties met stakeholders vrijwillig aandacht besteden aan sociale kwesties en aan het milieu. De ondernemingen gaan op die manier verder dan hun minimale wettelijke verplichtingen. Steeds meer worden ondernemingen daar actiever op aangesproken. Zo vragen aandeelhouders om meer transparantie en eisen ze goed ondernemingsbestuur. Ook klanten stellen steeds meer eisen op sociaal en ecologisch gebied.

Eén van de krachtlijnen van het huidige beleid bestaat erin om de ondernemer in Vlaanderen aan te moedigen duurzaam en ethisch te ondernemen op regionaal en internationaal vlak, waarbij duurzaam en ethisch ondernemen erop gericht is het maatschappelijk verantwoord ondernemen concreet vorm te geven voor de ondernemer.

- **Centraal thema op Vlaamse economische diplomdagen 2006**

Zoals voorgeschreven in zijn beheersovereenkomst organiseert FIT jaarlijks de Vlaamse economische diplomdagen rond een bepaald thema. In januari 2006 werd duurzaam en ethisch internationaal ondernemen als centraal thema naar voren geschoven om de Vlaamse economische vertegenwoordigers met deze materie vertrouwd te maken. Om de evolutie en de kennis rond dit thema meetbaar te maken, werd bij aanvang van de diplomdagen een nulmeting uitgevoerd bij de vertegenwoordigers. Nadien werd een intensieve opleiding gegeven waarbij, naast een theoretische benadering van de basisprincipes, veel aandacht werd besteed aan

praktijkgetuigenissen van Vlaamse en internationale bedrijven die duurzame en ethische aspecten in het internationaal ondernemen actief toepassen. Ten slotte werden de Vlaamse economische vertegenwoordigers verzocht om voorstellen te formuleren rond de rol die FIT kan spelen en hoe het buitenlands netwerk deze nieuwe opdracht kan invullen.

- **Duurzaam en ethisch ondernemen in de beheersovereenkomst met FIT**

Het bevorderen van het duurzaam en ethisch ondernemen op internationaal vlak werd in de beheersovereenkomst van FIT opgenomen als derde strategische organisatiedoelstelling. Het agentschap stimuleert de kennis over het duurzaam en ethisch internationaal ondernemen bij zijn eigen personeelsleden en moedigt de bedrijven aan om er rekening mee te houden bij hun internationale expansie. Zoals hierboven is vermeld, zijn niet alle bedrijven zich van de economische mogelijkheden van duurzaam en ethisch ondernemen bewust. Het is dan ook een taak van FIT om de bedrijven hiervan bewust te maken. FIT zal dan ook een actieprogramma in dit kader ontwikkelen.

- **Samenwerking met partners**

FIT heeft samen met KAURI het *lerend netwerk internationaal ondernemen* gecreëerd. Het netwerk past binnen het thema bedrijfsleven en NGO's. Het heeft als doelstelling de huidige Vlaamse internationale ondernemers te informeren en te begeleiden bij het implementeren van beste praktijken op dit terrein. Het project wordt georganiseerd in het kader van MVO Vlaanderen en loopt tot eind 2007.

In het kader van de optimalisatie van de gegevensuitwisseling tussen de verschillende lerende netwerken, zal met het Digitaal Kenniscentrum MVO van de Vlaamse Gemeenschap en in samenwerking met Business & Society ernaar gestreefd worden om het deel Internationaal Ondernemen in de MVO-gegevensbank uit te bouwen. Daarnaast zal de vernieuwde Nederlandstalige website van FIT een hoofdstuk rond duurzaam en ethisch internationaal ondernemen omvatten, waarin de verzamelde gegevens beschikbaar zullen worden gesteld aan alle ondernemers.

- **Capaciteitsopbouw in Zuid-Afrika**

Op 16 november 2004 ondertekenden Vlaanderen en Zuid-Afrika een intentieverklaring om de samenwerking op het vlak van kleine, middelgrote en micro-ondernemingen te versterken. Dit leidde einde 2005 tot een open oproep tot indiening van bilaterale samenwerkingsvoorstellen op het vlak van KMO-ontwikkeling en ondernemerschap in het kader van het Samenwerkingsprogramma Vlaanderen – Zuid-Afrika 2005-2006. Voor de financiering hiervan werd één miljoen euro uitgetrokken. In de loop van 2006 werden vijf bilaterale samenwerkingsprojecten goedgekeurd. De uitbetaling van de subsidies is gespreid over de looptijd van de projecten (maximum drie jaar).

Met deze projecten wil Vlaanderen, via de kennis die bestaat bij het Vlaamse bedrijfsleven en de organisaties van het middenveld, op een duurzame en ethische manier bijdragen tot het ondernemerschap en de capaciteitsopbouw bij alle spelers in de Zuid-Afrikaanse samenleving.

- **Sensibiliseren van het bedrijfsleven**

Ter afsluiting van de Week van de Innovatie zal op 22 november 2006 een congres worden georganiseerd onder de titel 'Duurzame Innovatie'. Duurzaam en ethisch ondernemen én innovatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Innovatie leidt tot duurzame oplossingen zowel op het vlak van producten (gezondere producten, minder gebruik van grondstoffen, meer potentieel tot hergebruik,...), processen (meer geïntegreerde processen, kortere productiecycli,...) en partnerships (in samenwerking met andere bedrijven, buurten, NGO's, de

overheid, ...). Omgekeerd is een open houding ten aanzien van duurzaam en ethisch ondernemen de sleutel tot een innovatieve ingesteldheid. Zo kan het samenwerken met de betrokken stakeholders, zoals werknemers, consumenten en de gemeenschap, leiden tot nieuwe waardevolle ideeën en succesvolle innovaties. Het doel van de congresdag is dan ook de ondernemers vertrouwd te maken met de principes van duurzaam en ethisch (internationaal) ondernemen en om de synergie tussen duurzaam en ethisch ondernemen en innovatie te belichten. De lerende netwerken van MVO Vlaanderen leveren eveneens een bijdrage aan dit congres.

- **Helpdesk Import Vlaanderen**

In samenwerking met de Vlaamse minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking wordt er een helpdesk Import Vlaanderen opgericht. Deze helpdesk heeft tot doel bij te dragen tot capaciteitsopbouw door het ondersteunen van bedrijven, voornamelijk KMO's, in de ontwikkelingslanden in het verkrijgen van toegang tot de Vlaamse en bij uitbreiding de Europese markt. Deze opdracht zal worden toevertrouwd aan een samenwerkingsverband van één of meerdere Vlaamse organisaties en minstens één partner in het Zuiden. Er zal worden onderzocht hoe de Vlaamse economische vertegenwoordigers dit initiatief kunnen ondersteunen.

6.8 Structuren

Samenwerking in binnen- en buitenland met strategische partners en kennispartners

- **Intergewestelijk samenwerkingsakkoord**

Op 26 november 2005 trad het akkoord in werking tussen FIT, het Waalse Agentschap voor Export en Buitenlandse Investerings en de Directie Buitenlandse Handel van het Ministerie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de samenwerking in de gemeenschappelijke posten. Die overeenkomst gaf uitvoering aan een akkoord dat de drie bevoegde regionale ministers op 14 februari 2005 sloten om de buitenlandse netwerken beter te laten samenwerken.

Als gevolg hiervan kunnen Vlaamse bedrijven zich richten tot 17 extra buitenlandse handelsposten, waardoor FIT in 15 bijkomende landen is vertegenwoordigd. Het akkoord kan echter niet als een statisch gegeven worden beschouwd. Het is een instrument voor een efficiëntere inzet van de middelen en voor een verbeterde dienstverlening aan de bedrijven. Op 22 september 2006 evalueerden de drie betrokken regionale agentschappen voor een eerste keer de werking van het samenwerkingsakkoord. Ook in de klantenbevraging bij de bedrijven die in het kader van de beheersovereenkomst zal worden georganiseerd, zal aandacht worden besteed aan de dienstverlening van de gemeenschappelijke kantoren.

- **Samenwerking met andere Vlaamse agentschappen**

Met het oog op een optimale dienstverlening aan zijn klanten en een bundeling en harmonisering van de initiatieven ter ondersteuning van het internationaal ondernemen, beschikt FIT over de bevoegdheid om samenwerkingsovereenkomsten te sluiten en duurzame samenwerkingsverbanden aan te gaan met strategische partners en met kennispartners.

Samenwerkingsakkoorden zullen worden gesloten met Vlaamse overheidsorganisaties zoals VLAO, het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) en het IWT. Daarnaast is FIT volop bezig met het uitwerken van een alliantiestrategie, enerzijds met strategische partners van FIT, anderzijds met kennispartners. Als strategische partners kunnen worden beschouwd die representatieve organisaties die Vlaamse bedrijven hebben als leden hebben en die een significante activiteit op het vlak van internationaal ondernemen ontwikkelen.

Kennispartners zijn dan die organisaties die over bepaalde aspecten van het economisch, technologisch, industrieel, wetenschappelijk,... weefsel van Vlaanderen een gespecialiseerde kennis hebben die kan bijdragen tot de uitbouw van het internationaal ondernemen in Vlaanderen.

Tarifering van diensten

FIT onderzoekt de mogelijkheid van tarifiering van bepaalde diensten. Om dat op een nuttige wijze te doen zal eerst een onderzoek worden uitgevoerd naar de kosten die verbonden zijn aan de afhandeling van de verschillende dossiers. De invoering van een tijdsregistratiesysteem is hierbij een mogelijkheid. FIT brengt uiterlijk twee jaar na de ondertekening van de beheersovereenkomst verslag uit bij de minister over de bevindingen van het onderzoek. Aan de hand van die resultaten zal de Vlaamse Regering beslissen om al dan niet over te gaan tot de tarifiering van bepaalde diensten.

HOOFDSTUK 7 INVOER, DOORVOER EN UITVOER VAN WAPENS EN PRODUCTEN VAN TWEEËRLEI GEBRUIK

7.1 Het wettelijke kader

In 2005 werd er een aanvang genomen met het uitwerken van een nieuw Vlaams wapendecreet ter vervanging van de federale wet van 5 augustus 1991. Een ontwerpdecreet werd reeds opgemaakt. Volgende aspecten maakten het voorwerp uit van bench marking binnen de EU met de nadruk op de ons omringende EU lidstaten, zoals de catch-all toepassing, de doorvoer, het begrip wapen, de omzetting van de EU gedragscode in nationale wetgeving. Deze studie zal verder gezet worden teneinde het ontwerp van wapendecreet verder uit te werken.

Het oprichtingsdecreet van het Vlaamse Vredesinstituut stelt dat jaarlijks in de beleidsbrief van de minister bevoegd voor in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, een lijst van situaties voorkomt, waarvoor het advies van het Vredesinstituut wordt gevraagd.

De bevoegde minister zal voor volgende vier situaties het advies van het Vredesinstituut vragen:

1) Als een vrij goed aangeboden wordt aan de douane zonder vergunning en de douane meent op basis van uiterlijke kenmerken (camouflagedkleur, pro forma factuur naar ministerie van defensie) dat het goed onder de toepassing van de catch-all clause valt, vraagt ze daarvan uitdrukkelijk bevestiging aan de administratie. Hoe dient dan de administratie tot de bevinding te komen of het al dan niet onder de catch-all valt?

2) Neem de situatie waarbij een uitvoer wordt voorzien van internationaal vrije goederen, m.a.w. geen goederen voor tweeërlei gebruik noch goederen die voorkomen in de lijst van de 18 onderafdelingen van de bijlage van het KB van 8 maart 1993, naar een bedrijf in een staat, waarbij het bedrijf zich inlaat zowel met burgerlijke projecten als – direct of indirect - met militaire projecten, waarbij de scheiding tussen beide niet a priori evident is, en waarbij op deze staat een militair embargo rust. Onder welke omstandigheden zou zonder schending van het embargo een uitvoervergunning kunnen verleend worden?

3) In welke mate dient de vergunnende overheid rekening te houden met eenzijdig afgekondigde wapenembargo's, die niet genomen werden in het kader van de EU, de VN (Verenigde naties) of de OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa)?

4) Stel dat men geconfronteerd wordt met een uitvoer naar een staat die het Internationaal Gerechtshof van Den Haag niet erkent. Dient dit gegeven te worden beschouwd als een uitsluitingscriterium voor een vergunning.

7.2 De dienst Controle Wapenhandel

Naar aanleiding van de hervorming van de Vlaamse Overheid, met name het Beter Bestuurlijk Beleid, werd binnen het departement Internationaal Vlaanderen de cel Wapenexport omgevormd tot de entiteit Dienst Controle Wapenhandel (DCW).

In april 2006 werd besloten dat, naast de geopolitieke en technische advisering over de dossiers en de opvolging van het wetgevend kader, verder aandacht besteed zal worden aan de uitwerking van de controleopdrachten rond de effectieve in-, uit- en doorvoeren en de realisatie van een goede vertegenwoordiging van Vlaanderen in de betrokken internationale exportcontroleorganismen.

Om de dienst Controle Wapenhandel tot een volwaardige entiteit uit te bouwen en deze voormelde taken te kunnen uitvoeren, zal in 2007 de DCW worden uitgebreid met een A1 en

een deskundige. Deze bijkomende personeelsleden zullen aldus ingeschakeld worden voor de controle van de in-, uit- en doorvoer, de opvolging voor Vlaanderen van de activiteiten in de diverse internationale exportcontroleorganismen en de implementatie van het Verdrag inzake Chemische Wapens. Voor de implementatie van dit laatste verdrag wordt bovendien 10.000 euro voorzien.

7.3 De vertegenwoordiging in internationale fora

Gezien het principe “in foro interno, in foro externo” werden de besprekingen voor een samenwerkingsakkoord voor de uitoefening van de eigen bevoegdheid opgestart tussen de drie gewesten en de federale overheid. Het huidige ontwerp van samenwerkingsakkoord bevindt zich in de laatste onderhandelingsfase. In uitvoering van dit akkoord zal vooral aandacht worden besteed aan de vertegenwoordiging in en de opvolging van zowel de betrokken werkgroepen op EU-niveau als de verschillende verdragsrechtelijke internationale exportcontrole-organismen. Op EU-niveau onderscheiden we als belangrijkste werkgroepen deze voor conventionele wapens en deze voor producten voor tweërlei gebruik. De belangrijkste internationale exportcontrole-organismen zijn: het “Wassenaar Arrangement”, de “Australiëgroep”, het “Missile Technology Control Regime” en de “Nuclear Suppliers Group”.

In het kader van dit samenwerkingsakkoord worden de nodige afspraken gemaakt om de gewesten de mogelijkheden te verschaffen om deel te nemen aan internationale fora die binnen het bevoegdheidsdomein van de wapenhandel en de goederen voor tweërlei gebruik actief zijn. Daarnaast regelt dit akkoord ook de uitwisseling van informatie tussen de FOD Buitenlandse Zaken en de gewesten over de situatie in diverse landen. Deze informatie is vereist om een geopolitieke analyse aan de hand van de EU-gedragcode te kunnen maken wanneer er een aanvraag tot uit- of doorvoer wordt ingediend.

Verder werden tussen de drie gewesten besprekingen opgestart om tot een formeel akkoord te komen inzake de afbakening van de territoriale bevoegdheid en een systeem tot uitwisseling van informatie met betrekking tot de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, alsook producten en technologieën voor tweërlei gebruik.

Tot slot kan worden vermeld dat er een akkoord bereikt werd tussen de federale overheid en de gewesten over de implementatie van de Overeenkomst tot verbod van de ontwikkeling, de productie, de aanleg van voorraden en het gebruik van chemische wapens en inzake de vernietiging van deze wapens. De dienst Controle Wapenhandel zal de nodige stappen ondernemen om dit samenwerkingsakkoord ter goedkeuring voor te leggen aan het Vlaams Parlement. Het gaat hier onder andere om het inwinnen van advies bij de Raad van State. De vertegenwoordiging in het kader van het Verdrag inzake Chemische Wapens wordt geregeld in een afzonderlijk samenwerkingsakkoord.

7.4 Transparantie en controle doorheen het beleid

Eerder werden reeds een aantal maatregelen genomen om de controle op deze bevoegdheid transparanter te maken naar het parlement en de publieke opinie. Inzake de vergunning van wapens en aanverwant materieel zijn er naast de halfjaarlijkse en de jaarlijkse rapporten nu ook maandelijks rapporten over de gegunde en geweigerde aanvragen. Deze rapporten vermelden de benaming van het goed en de categorie, de subcategorie en eventueel de subsubcategorieën zoals deze goederen worden weergegeven in de Europese militaire lijst. Ook geven deze rapporten de waarde van het goed, het land van eindbestemming en de aard van de eindgebruiker weer (overheid, ministerie van defensie, industrie, defensiegerelateerde industrie, particulier of wapenhandelaar). Tevens wordt in het jaarverslag een relevant thema verder uitgediept, en worden voor het halfjaarlijkse en jaarlijkse verslag de conclusies telkens ook in

het Engels aangeboden. Deze rapporten zijn publiekelijk te raadplegen op de website van de dienst Controle Wapenhandel (www.vlaanderen.be/wapenhandel).

Terwijl de huidige maatregelen voor een meer transparanter beleid meer duidelijkheid geven over de vergunningsprocedure en de beslissing hiertoe, werd ook op administratief vlak een aantal controlemaatregelen ingebouwd. Een nieuwe database werd door de dienst Controle wapenhandel in gebruik genomen. Een dergelijk systeem laat een degelijkere en performantere controle toe in de praktische uitoefening van deze bevoegdheid.

De dienst Controle Wapenhandel zal ook overgaan tot een maandelijksse rapportering over de gegunde en geweigerde aanvragen die de producten voor tweërlei gebruik betreffen. Deze rapportering zal opgebouwd zijn aan de hand van de kwalificaties zoals vermeld in de dual use-verordening van de EU en een gelijkaardige structuur hebben als de maandelijksse rapporten in verband met wapens en aanverwant materieel. Ook deze rapporten zullen te raadplegen zijn op de website.

Binnen de dienst Controle Wapenhandel zal verder aandacht worden besteed aan de uitbouw van de huidige website. Reeds nu kan men – naast de verslagen – ook de geldende wetgeving raadplegen.

Verder wordt onderzocht hoe de huidige database verder geperfectioneerd kan worden om de gebruiksvriendelijkheid en de efficiëntie verder uit te bouwen. Hiervoor wordt er in 2007 90.000 euro uitgetrokken. Zoals reeds eerder aangegeven onder de realisatie heeft de ontwikkeling van deze databank reeds heel wat inspanningen gevergd. Zo diende de databank te worden ontworpen en getest. Nadien wordt deze geëvalueerd met het oog op een verdere verfijning ervan en het kunnen geven van een transparantere rapportering. Er zal onderzocht worden of het mogelijk is om de burger via een elektronische toegang zijn aanvraag te laten indienen. Een andere mogelijke uitbreiding is de koppeling van de databank van de dienst Controle Wapenhandel aan andere databanken. Zo kan er elektronisch worden gecontroleerd of de ingevoerde gegevens correct zijn.

7.5 De adviescommissie wapenhandel

In 2006 werd de adviescommissie Wapenhandel opgericht met het doel de minister te adviseren over specifieke aanvragen voor de uit- en doorvoer van wapens en aanverwant materieel en goederen voor tweërlei gebruik. De adviescommissie Wapenhandel geeft in een aantal gevoelige dossiers een advies op basis van een eerste analyse door de dienst Controle Wapenhandel.

De adviescommissie Wapenhandel is samengesteld uit de secretarissen-generaal van het departement Internationaal Vlaanderen (de voorzitter) en het departement Economie, Wetenschap en Innovatie en de directievoorzitter van het Instituut voor Innovatie door Wetenschap en Technologie. Deze drie leden zijn stemgerechtigd.

Daarnaast zijn er nog vier niet-stemgerechtigde leden, zijnde de coördinator van de dienst Controle Wapenhandel, een politiek en technisch adviseur van de dienst Controle Wapenhandel en een waarnemer-rapporteur van de dienst Controle Wapenhandel.

BIJLAGEN:

BIJLAGEN

Bijlage 1: Stand van Zaken uitvoering resoluties Vlaams Parlement

Bijlage 2: Stand van Zaken uitvoering moties Vlaams Parlement

- **Met redenen omklede motie dd. 18 november 2004 van de heren Jan Laurys, Paul Wille, Jan Roegiers en Kris Van Dijck - Beleidsnota Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel 2004-2009.**

(motie stuk 94 (2004-2005) - Nr. 3)

1° De Dienst Controle Wapenhandel bestond bij de overheveling van de bevoegdheid in 2003 uit een A1 coördinator en een A1. Nadien werd deze entiteit verder uitgebreid met een deskundige. In de verdere ontwikkeling zijn er nadien een ingenieur en een administratieve kracht overgeheveld van het federale naar het Vlaamse niveau. Tot slot werd de entiteit aangevuld met een A1 jurist en een A1 bio-ingenieur en omgevormd tot dienst.

Sinds het proces Beter Bestuurlijk Beleid bestaat de dienst uit zeven leden te weten:

- een A1-coördinator;
- twee juristen, die op basis van de EU-gedragscode het geopolitieke advies over de dossiers verzorgen;
- twee ingenieurs die het technische advies over deze dossiers opmaken;
- een deskundige en een administratieve medewerker.

2° Gezien het principe “in foro interno, in foro externo” werden de besprekingen voor een samenwerkingsakkoord voor de uitoefening van de eigen bevoegdheid opgestart tussen de drie gewesten en de federale overheid. Het huidige ontwerp van samenwerkingsakkoord bevindt zich in de laatste onderhandelingsfase. In uitvoering van dit akkoord zal vooral aandacht worden besteed aan de vertegenwoordiging in en de opvolging van zowel de betrokken werkgroepen op EU-niveau als de verschillende verdragsrechterlijke internationale exportcontrole-organismen.

3° Eerder werden reeds een aantal maatregelen genomen om de controle op deze bevoegdheid transparanter te maken naar het parlement en de publieke opinie. Inzake de vergunning van wapens en aanverwant materieel zijn er naast de halfjaarlijkse en de jaarlijkse rapporten nu ook maandelijks rapporten over de gegunde en geweigerde aanvragen. Deze rapporten vermelden de benaming van het goed en de categorie, de subcategorie en eventueel de subsubcategorieën zoals deze goederen worden weergegeven in de Europese militaire lijst. Ook geven deze rapporten de waarde van het goed, het land van eindbestemming en de aard van de eindgebruiker weer (overheid, ministerie van defensie, industrie, defensiegerelateerde industrie, particulier of wapenhandelaar). Tevens wordt in het jaarverslag een relevant thema verder uitgediept, en worden voor het halfjaarlijkse en jaarlijkse verslag de conclusies telkens ook in het Engels aangeboden. Deze rapporten zijn publiekelijk te raadplegen op de website van de dienst Controle Wapenhandel (www.vlaanderen.be/wapenhandel).

Een nieuwe database werd door de dienst Controle Wapenhandel in gebruik genomen. Een dergelijk systeem laat een degelijkere en performantere controle toe in de praktische uitoefening van deze bevoegdheid.

- **Met redenen omklede motie dd. 1 december 2004 van de heer Luc Van den Brande, mevrouw Stern Demeulenaere en de heren Jan Roegiers en Jan Loones – tot besluit van de op 16 november 2004 door de heer Luk Van Nieuwenhuysen in commissie**

gehouden interpellatie tot mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de geplande oprichting van een commissie voor de buitenlandse handel waarin de gewesten en de federale overheid vertegenwoordigd zijn.

(motie stuk 128 (2004-2005) - Nr. 2 opnemen)

1° De rechtstreekse samenwerking met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest op het gebied van exportbevordering daar waar nuttig en nodig voor de Vlaamse export werd voortgezet.

Op 26 november 2005 trad het akkoord in werking dat FIT afsloot met het Waalse Agentschap voor Export en Buitenlandse Investerings en de Directie Buitenlandse Handel van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de samenwerking in de gemeenschappelijke posten. Deze overeenkomst kwam er om gevolg te geven aan het akkoord dat op 14 februari 2005 werd gesloten door de drie bevoegde regionale ministers om de buitenlandse netwerken beter te laten samenwerken.

Het de bedoeling dat de beschikbare middelen ingezet worden opdat er een maximale output wordt bereikt. Het gaat over drie bevoegde regio's die autonoom beslissen om daar waar er een meerwaarde mogelijk is samen te werken. Als gevolg hiervan kunnen Vlaamse bedrijven zich richten tot 17 bijkomende buitenlandse handelsposten, waardoor FIT in 15 bijkomende landen vertegenwoordigd is. Dit akkoord kan echter niet als een statisch geven beschouwd worden en zal als een van de instrumenten voor een efficiëntere inzet van de middelen en verbeterde dienstverlening voor de bedrijven worden beschouwd. Een eerste evaluatie door de drie betrokken agentschappen van de werking van het samenwerkingsakkoord gebeurde op 22 september 2006. In de klantenbevraging naar de bedrijven toe zal ook een luik worden opgenomen met betrekking tot de dienstverlening van de gemeenschappelijke kantoren.

2° Bij het afsluiten van bilaterale akkoorden ter wederzijdse bescherming van investeringen wordt bij de voorbereiding van elk akkoord melding gemaakt van het feit dat België een federale staat is en dat buitenlandse handel en het aantrekken van buitenlandse investeringen tot het exclusieve bevoegdheidspakket van het Vlaamse, het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest hoort. Er werd gevraagd om dit in de 'agreed minutes' op te nemen. Als medeondertekenaar van een verdrag wordt er bovendien expliciet aanvaard dat de ondertekenaars bevoegd zijn.

3° De geïntegreerde aanpak om Vlaanderen en zijn ondernemingen maximale bekendheid te geven is een continu proces, dat zal worden versterkt door een bijkomende inspanning op het gebied van imago.

- **Met redenen omklede motie dd. 10 december 2004 van mevrouw Annick De Ridder en de heren Koen Van den Heuvel, André Van Nieuwerkerke en Jan Peumans - Beleidsnota Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel 2004-2009.**

(motie stuk 94 (2004-2005) - Nr. 7)

1° Wat betreft het unieke aanspreekpunt om de Vlaamse administratie toegankelijker en klantvriendelijker te maken :

De concretisering van dit unieke aanspreekpunt is de oprichting van het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO). Ter uitvoering van het decreet van 7 mei 2004 tot

oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid ‘Vlaams Agentschap Ondernemen’ keurde de Vlaamse Regering op 16 december 2005 het inwerkingtredingsbesluit betreffende de oprichting van VLAO goed. Dit inwerkingtredingsbesluit is met ingang van 30 december 2005 van kracht. Sedert 1 april 2006 is VLAO ook in de praktijk operationeel.

2° Wat betreft de administratieve vereenvoudiging kan gesteld worden dat er bij de opmaak van alle regelgeving wordt gestreefd naar een maximale administratieve vereenvoudiging. De administratieve lasten worden steeds gemeten aan de hand van een reguleringsimpactanalyse en indien nodig gecompenseerd op basis van de compensatieregel. De creatie van nieuwe instrumenten kan zelfs leiden tot een sterke vereenvoudiging van het regelgevend kader. Een voorbeeld hiervan is de ondernemerschapsportefeuille waarbij 4 cheque-maatregelen zijn vervangen door één instrument.

3° Wat de evaluaties van de steuninstrumenten betreft:

- De Durf-Na-Advies-, de Gratis-Opstart-, de Opleidings en de Adviescheque werden in 2004 en 2005 geëvalueerd op hun methodiek, hun bijdrage tot het ondernemerschap en tot de versterking van de concurrentiepositie van de ondernemingen en op de manier waarop zij met een “gesloten budget” voldoen aan een “open vraag”. De Durf-na-Advies- en de Gratis-Opstartcheque werden negatief geëvalueerd. De Opleidings- en Adviescheque kregen een positieve evaluatie, maar bleken op een aantal punten voor verbetering vatbaar. Eerder dan deze instrumenten individueel bij te sturen, werden omwille van eenvoud en transparantie, de goede praktijken ondergebracht in de ondernemerschapsportefeuille BEA.
- In het voorjaar van 2005 werd intern en extern een evaluatie uitgevoerd naar effectiviteit en efficiëntie van de steunmaatregel groeipremie. Het resultaat van deze evaluaties was dat het callsysteem voldoet naar effectiviteit, budgettaire beheersbaarheid en administratieve vereenvoudiging toe. Toch werden een aantal bijsturingen doorgevoerd om de voorspelbaarheid van de maatregel te verbeteren en de slaagkans van de steunaanvragen te verhogen.

4° Om de toegang tot risicokapitaal te vereenvoudigen werd:

- op 3 december 2004 het besluit van de Vlaamse Regering houdende uitvoering van het decreet van 19 december 2003 betreffende het activeren van risicokapitaal in Vlaanderen bekrachtigd door de Vlaamse Regering en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 30 december 2004;
- de oude waarborgregeling sterk vereenvoudigd door de nieuwe Waarborgregeling Investeringskredieten. Het besluit van de Vlaamse regering betreffende bepaalde procedurele aspecten van de waarborgregeling voor kleine en middelgrote ondernemingen is goedgekeurd op de Vlaamse Regering op 18 februari 2005 en werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 1 maart 2005;
- het Winwinleningdecreet bekrachtigd op 19 mei 2006 en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 30 juni 2006. Het winwinleningbesluit van 19 mei 2006, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 17 augustus 2006, geeft uitvoering aan het decreet. De regeling is operationeel sinds september 2006.
- Het Vlaams Innovatiefonds is operationeel sinds 10 maart 2006.

5° Een betere aanwending van de middelen werd gerealiseerd door

- De centralisatie en afstemming van verschillende gecreëerde financieringsinstrumenten (Winwinlening, Vlaams Innovatiefonds, NRC-fonds, ARKimedes en Fonds Vlaanderen

Internationaal). De verschillende instrumenten worden beheerd door de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen. Deze instrumenten mogen niet los van elkaar worden gezien, maar zijn complementair aan elkaar. Zij bieden een antwoord op de behoefte van de onderneming gedurende haar volledige levenscyclus.

- De regionalisering van het Participatiefonds is tot op heden nog niet op de agenda geplaatst. Deze regionalisering dient deel uit te maken van de staats hervorming en is bijgevolg een bevoegdheid van de Minister van institutionele hervormingen.
 - Het Vlaamse Gewest heeft vooralsnog niet de bevoegdheid om fiscale incentives naar ondernemingen toe te staan. Een gerichte fiscale maaregel is evenwel de vrijstelling van de Vlaamse investerings- en tewerkstellingssteun van de vennootschapsbelasting.
- 6° In de beleidsbrieven 2006 en 2007 werd telkens een overzicht opgenomen van de voornaamste macro-economische parameters die een inzicht verschaffen in de evolutie van de Vlaamse Economie.
- **Met redenen omklede motie dd. 22 februari 2006 van mevrouw Miet Smet, de heer Jan Loones, de dames Stern Demeulenaere en Annissa Tamsamani en de heer Dirk De Cock – tot besluit van de op 7 februari 2006 door de heer Luk Van Nieuwenhuysen in commissie gehouden interpellatie tot mevrouw Fientje Moerman, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de eventuele herziening of opheffing van het samenwerkingsakkoord van 24 mei 2002 met betrekking tot de oprichting van een Agentschap voor Buitenlandse Handel.**

(motie stuk 710 (2005-2006) – Nr. 2)

De vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering werden er nogmaals aan herinnerd dat het Agentschap voor Buitenlandse Handel in de eerste plaats een meerwaarde moet vormen voor het internationaal ondernemen van de Vlaamse ondernemingen en aldus een aanvulling betekent voor de werking van FIT. Het overleg tussen de betrokken bestuursleden werd geïntensifieerd om de afstemming te optimaliseren.

- **Met redenen omklede motie dd. 13 april 2005 van de heer Luc Van den Brande, mevrouw Stern Demeulenaere, de heren Jan Rogiers en Jan Loones en mevrouw Sabine Poleyn – Beleidsnota Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel.**

(motie stuk 94 (2004-2005) – Nr. 13)

- 1° Het beleid ter begeleiding, advisering en ondersteuning van de bestaande expansie van de Vlaamse ondernemingen wordt dagelijks in de praktijk gezet en daar waar nodig bijgestuurd. Het principe van sensibiliseren in internationaal ondernemerschap werd opgenomen in de beheersovereenkomst.
- 2° Sinds de inwerkingtreding van FIT op 1 juli 2005 zijn al een aantal synergieën tot stand gekomen, ook hier wordt nog steeds aan gewerkt.
- 3° FIT onderschrijft de principes van een modern, efficiënt overheidsbeleid. Dit werd ook opgenomen in de beheersovereenkomst die op 20 juli 2006 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.
- 4° FIT staat ten dienste van elke onderneming in Vlaanderen die internationaal wenst door te groeien, met speciale aandacht voor de KMO's.

- 5° FIT onderzoekt de mogelijkheid van tarifiering van bepaalde diensten. Hierbij wordt onder andere de invoering van een tijdsregistratiesysteem onderzocht om de analyse te ondersteunen. FIT brengt uiterlijk twee jaar na de ondertekening van de beheersovereenkomst verslag uit bij de minister over de bevindingen van het onderzoek.
- 6° Op 27 mei 2005 heeft de Vlaamse regering het nieuwe ontwerp van besluit tot vaststelling van de voorwaarden en de regels betreffende de toekenning van subsidies voor activiteiten ter bevordering van de uitvoer goedgekeurd. Gezien het ontbreken van de rechtsgrond in het oprichtingsdecreet van FIT was het nog niet mogelijk om de benaming van het besluit aan te passen, maar het woord 'export' zal vervangen worden door 'internationaal ondernemen'. Dit doet echter niets af aan de inhoud van het besluit. Ondertussen werden aan het oprichtingsdecreet van FIT de nodige wijzigingen aangebracht om de rechtsgrond op te nemen.
- 7° Op 26 november 2005 trad het akkoord in werking dat FIT afsloot met het Waalse Agentschap voor Export en Buitenlandse Investerings en de Directie Buitenlandse Handel van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de samenwerking in de gemeenschappelijke posten.

Samenwerking op het vlak van het aantrekken van buitenlandse investeringen wordt nog onderzocht.
- 8° FIT beschikt over een afdeling die de bedrijven sensibiliseert en informeert over de marktopportunities bij multilaterale instellingen.
- 9° In januari 2005 werd Vlaanderen toegelaten tot de werkgroep economie van de 'vier motoren voor Europa'. De ambitie blijft echter het volwaardige lidmaatschap.
- 10° De mogelijkheid om het besluit tot vaststelling van de voorwaarden en de regels betreffende de toekenning van subsidies voor activiteiten ter bevordering van de uitvoer uit te breiden met een tussenkomst voor ondernemers die gebruik wensen te maken van bedrijvencentra in het buitenland wordt momenteel onderzocht.
- 11° Het actieprogramma van FIT voorziet verschillende acties op de buurlanden. Deze acties staan ook open voor startende exporteurs.
- 12° Dankzij de inwerkingtreding van FIT kan de afdeling 'aantrekken van investeringen' beroep doen op het uitgebreide netwerk van VLEV's in het buitenland. De focus voor het aantrekken van investeringen richt zich niet enkel meer op de mature markten, ook de opkomende economieën worden actief bewerkt.
- 13° De optimalisering van de geografische structuur van het buitenlandse netwerk is een continue opdracht. Een eerste grote oefening in het kader van de synergieën werd al gemaakt. In de toekomst zal de raad van bestuur op basis van een aantal criteria, voorzien in de beheersovereenkomst, instaan voor deze optimalisering.
- 14° De provinciale kantoren van FIT worden fysiek geïntegreerd in de provinciale antennes van VLAO.
- 15° FIT zal met VLAO een samenwerkingsakkoord afsluiten.
- 16° Een eerste stap naar een duidelijk en positief communicatiebeleid over het imago van Vlaanderen als ondernemings- en industriefriendelijke en vooruitstrevende investeringsregio werd gezet met de lancering van de 'corporate identity' voor het internationale communicatiebeleid van de Vlaamse Regering.

- 17° ‘Club Diaspora’ werd op 13 juni 2005 opgestart. Club Diaspora is een netwerk van Vlamingen en niet-Vlamingen in het buitenland (‘diasporanten’) die bereid zijn om hun kennis, hun ervaring en hun contacten te delen met ondernemers in Vlaanderen die op zoek zijn naar informatie uit de eerste hand, vooraleer een nieuwe markt te betreden. Het netwerk van Club Diaspora is een virtueel netwerk dat via het internet rechtstreeks toegankelijk is voor de bedrijven in Vlaanderen.
- 18° De vertegenwoordigers in de raad van bestuur in het Agentschap voor Buitenlandse Handel zien erop toe dat het agentschap enkel taken opneemt die een duidelijke toegevoegde waarde betekenen voor de dienstverlening van FIT.
- 19° Conform de afspraken had de regionale minister van buitenlandse handel steeds de volle bevoegdheid voor de politieke contacten binnen de regionale bevoegdheden tijdens de missies onder voorzitterschap van de kroonprins.
- **Met redenen omklede motie dd. 4 mei 2005 van mevrouw Stern De Meulenaere, de heer Jan Laurys, mevrouw Caroline Gennez en de heren Jan Loones en Bart Caron – tot besluit van de op 19 april 2005 door de heren Eloi Glorieux en Jan Laurys in commissie gehouden interpellaties tot mevrouw Fientje Moerman, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, respectievelijk over de beschuldigingen inzake aanhoudende onregelmatigheden bij Export Vlaanderen en over de beschuldigingen inzake onregelmatigheden bij Export Vlaanderen.**

(motie stuk 296 (2004-2005) – Nr. 2)

- 1° Op 15 april 2005 werd de leidend ambtenaar van Export Vlaanderen verzocht om een stand van zaken op te maken van de opvolging van het rapport van het Rekenhof van december 2003 en om de punten die nog niet zouden zijn opgelost zonder uitzondering zo snel mogelijk in overeenstemming te brengen met de geldende regelgeving.
- 2° De klachten van de anonieme briefschrijvers werden grondig onderzocht door middel van een opvolgingsrapport van het Rekenhof betreffende de werking van Export Vlaanderen en door een administratief onderzoek van de Interne Audit.
- De gedelegeerd bestuurder van FIT en de voorzitter van de raad van bestuur van het agentschap werden meermaals verzocht om de bekommernissen die hierbij naar boven zijn gekomen op korte termijn structureel op te lossen.
- 3° Het decreet ter bescherming van de klokkenluiders is de bevoegdheid van de minister van Ambtenarenzaken.
- **Motie van aanbeveling dd. 6 december 2005 van mevrouw Annick De Ridder en de heren Jan Peumans, Koen Van den Heuvel en André van Nieuwerkerke – Beleidsbrief Economie en Ondernemerschap. Beleidsprioriteiten 2005-2006.**

(motie stuk 587 (2005-2006) – Nr. 3)

- 1° Wat betreft het unieke aanspreekpunt om de Vlaamse administratie toegankelijker en klantvriendelijker te maken:

De concretisering van dit unieke aanspreekpunt is de oprichting van het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO). Ter uitvoering van het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid ‘Vlaams Agentschap Ondernemen’ keurde de Vlaamse Regering op 16 december 2005 het

inwerkingtredingsbesluit betreffende de oprichting van VLAO goed. Dit inwerkingtredingsbesluit is met ingang van 30 december 2005 van kracht. Sedert 1 april 2006 is VLAO ook in de praktijk operationeel.

2° Wat het ruimtelijk-economische beleid betreft, werden volgende acties genomen:

a) Het concept IJzeren Voorraad houdt een actieve monitoring van de ruimtebehoeften in en het verzamelen van voldoende voorstellen voor nieuwe bedrijventerreinen. Dit vergt zowel een top-down als een bottom-up aanpak. De beleidsbrieven 2006 en 2007 geven aan dat hiertoe al diverse onderzoeksinitiatieven werden genomen.

Er werd een visie uitgewerkt over de wijze waarop de monitoring van de IJzeren Voorraad moet worden georganiseerd en gerapporteerd. Het is de bedoeling te komen tot een driedelige wijze van monitoring en rapportering (economische kaart van Vlaanderen, rapportage ijzeren voorraad en website).

b) Herstructureringsprojecten van verouderde bedrijventerreinen en brownfields krijgen veel aandacht. Via een tussenkomst in de studie- en proceskosten wordt de drempel verlaagd om de eerste fase van de herinrichting van bedrijventerreinen aan te vatten.

In 2006 diende de Vlaamse Regering via de minister van Financiën, Begroting en Ruimtelijke Ordening het ontwerp van decreet brownfieldconvenanten in bij het Vlaamse Parlement. Het beleidsveld Economie zal zich met de middelen en instrumenten die tot haar beschikking staan uiteraard ten volle inzetten om de doelstellingen van dit decreet te realiseren.

c) Een nieuw subsidiebesluit bedrijventerreinen is in voorbereiding. Dit zal in 2007 in werking treden. De weg die met het vorige subsidiebesluit was ingeslagen, namelijk de nadruk op een kwaliteitsvolle (her)aanleg, zal in het nieuwe reglement verder worden bewandeld.

Om kwaliteit te kunnen behouden, moet het bedrijventerrein goed beheerd worden. Het is de bedoeling om in het nieuwe subsidiebesluit hiervoor ondersteuning te voorzien. Hetzelfde geldt voor de ondersteuning van voortrajecten bij herinrichting van bedrijventerreinen op te nemen in het nieuwe besluit.

In de loop van 2006 werd ook een 'topproject' voor de aanleg van een kwalitatief hoogstaand terrein geselecteerd. Het geselecteerde terrein beantwoordt aan de principes uit de in 2004 opgemaakte handleiding voor de duurzame aanleg en beheer van bedrijventerreinen en moet dienen als voorbeeldterrein voor de ontwikkelaars

3° Wat de evaluatie van de instrumenten van flankerend economisch beleid betreft:

1. In het voorjaar van 2005 werd intern en extern een evaluatie uitgevoerd naar effectiviteit en efficiëntie van de steunmaatregel groeipremie. Het resultaat van deze evaluaties was dat het callsysteem voldoet naar effectiviteit, budgettaire beheersbaarheid en administratieve vereenvoudiging toe. Toch werden een aantal bijstellingen doorgevoerd om de voorspelbaarheid van de maatregel te verbeteren en de slaagkans van de steunaanvragen te verhogen.
2. Alle cheque-instrumenten werden in 2004 en 2005 geëvalueerd op hun effectiviteit en hun efficiëntie. De Durf-na-Advies- en de Gratis-Opstartcheque werden negatief geëvalueerd. De Opleidings- en Adviescheque kregen een positieve evaluatie, maar bleken op een aantal punten voor verbetering vatbaar. Eerder dan deze instrumenten individueel bij te sturen, werden de goede praktijken ondergebracht in de

ondernemerschapportefeuille BEA. Als overgangsmaatregel werden deze instrumenten verder in stand gehouden tot de vervaldag van de nog in omloop zijnde cheques.

- 4° De Winwinlening is operationeel sinds september 2006. Het Winwinleningdecreet werd bekrachtigd op 19 mei 2006 en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 30 juni 2006. Het winwinleningbesluit van 19 mei 2006, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 17 augustus 2006, geeft uitvoering aan het decreet.

Het Vlaams Innovatiefonds is operationeel sinds 10 maart 2006.

Het NRC-fonds is operationeel sedert 13 september 2006.

- 5° Een betere aanwending van de middelen werd gerealiseerd door de centralisatie en afstemming van verschillende gecreëerde financieringsinstrumenten (Winwinlening, Vlaams Innovatiefonds, NRC-fonds, ARKimedees en Fonds Vlaanderen Internationaal). De verschillende instrumenten worden beheerd door de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen. Deze instrumenten mogen niet los van elkaar worden gezien, maar zijn complementair aan elkaar. Zij bieden een antwoord op de behoefte van de onderneming gedurende haar volledige levenscyclus.

De regionalisering van het Participatiefonds is tot op heden nog niet op de agenda geplaatst. Deze regionalisering dient deel uit te maken van de staatshervorming en is bijgevolg een bevoegdheid van de Minister van institutionele hervormingen.

Het Vlaamse Gewest heeft vooralsnog niet de bevoegdheid om fiscale incentives naar ondernemingen toe te staan. Een gerichte fiscale maaregel is evenwel de vrijstelling van de Vlaamse investerings- en tewerkstellingssteun van de vennootschapsbelasting. Na een akkoord tussen de gewesten en de federale regering, werd deze “defiscalisering” bezegeld in het Generatiepact.

Bijlage 3: Lijst van gebruikte afkortingen

BBP	Bruto Binnenlands Product
BEA	Budget voor Economisch Advies
BLEU	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
BRIC	Brazilië, Rusland, India en China
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
ERSV	Erkende Regionale Samenwerkingsverbanden
EU	Europese Unie
FIT	Flanders Investment & Trade, het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen
FOD	Federale Overheidsdienst
GATS	General Agreement on Trade in Services
IFC	International Finance Corporation
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IPO	Interbestuurlijk Plattelandsoverleg
IWT	Instituut voor de Aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie
KMO	Kleine en Middelgrote Ondernemingen
MKB	Middelgrote en Kleine Bedrijven
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NGO	Niet-Gouvernementele Organisatie
NRC	Non recurring costs
O&O	Onderzoek & Ontwikkeling
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
TATF	Technical Assistance Trust Fund Program
VINNOF	Vlaams Innovatiefonds
VLAO	Vlaams Agentschap Ondernemen
VLEV	Vlaams Economisch Vertegenwoordiger
WTO	Wereldhandelsorganisatie

Bijlage 4: Status van het Vlaams Innovatiesysteem

De economische groei wordt in belangrijke mate bepaald door de innovatiecapaciteit van een land of regio. Aan de hand van goed gedefinieerde indicatoren kunnen we de innovatiegraad van Vlaanderen positioneren in een internationale context.

Aan de inputzijde is één van de meest gebruikte indicatoren de bruto binnenlandse **uitgaven voor O&O-activiteiten** (GERD), met als belangrijke afgeleide indicator het % GERD/BBRP.

Voor de GERD doet Vlaanderen het in 2003 beter dan het EU25-gemiddelde. Vergelijking met een aantal belangrijke Europese landen, de VS en Japan voor 1993, 2001 en 2003 toont aan dat Vlaanderen in 1993 nog sterk achterop hinkte tegenover de meeste andere landen.

Tabel: O&O-intensiteit voor Vlaanderen, België en de voornaamste handelspartners en -blokken

O&O-intensiteit in %			
	1993	2001	2003
Vlaams Gewest	1,72	2,43	2,14
België	1,70	2,17	1,92
Frankrijk	2,40	2,20	2,18
Duitsland	2,35	2,46	2,52
Nederland	1,93	1,88	1,80*
VK	2,05	1,87	1,88
Japan	2,82	3,07	3,15
VS	2,52	2,76	2,65*
EU-25	1,81	1,81	1,82*

Tegen 2001 werd een belangrijke inhaalbeweging gerealiseerd. Vooral de bedrijven doen het goed, ondanks de dalende trend in 2002 en 2003.

Ondertussen kon uit de resultaten van de CIS4 enquête afgeleid worden dat de dalende trend in 2004 terug omgebogen is tot een lichte groei (<1%). De resultaten van de O&O-enquête 2006 voor de referentiejaar 2004 en 2005 zal hierover uitsluitsel geven, de resultaten zullen bekend zijn begin 2007.

De 3% norm, zoals vooropgesteld op de Top in Barcelona (2002) en in Vlaamse context overgenomen in het Innovatiepact (2003), is nog lang niet bereikt. Ondertussen echter heeft de Europese Commissie zelf de bakens verzet, en de tijdshorizon vooruitgeschoven naar 2020 toe, aangezien nu duidelijk is (meer dan halweg 2010) dat ook de meeste andere Europese landen de 3% doelstelling niet kunnen halen. De 3% doelstelling zal door de Vlaamse overheid uiteraard verder nagestreefd te worden - gespreid over deze langere termijn wordt ze ook meer haalbaar.

Een tweede input-indicator is het volume aan **O&O-overheidskredieten** (GBAORD). De Vlaamse overheid heeft over de afgelopen periode een drastische inspanning geleverd om de wetenschaps- en innovatiebegroting jaarlijks met 50 miljoen euro of meer te laten stijgen (zie punt 3.4 van deze Beleidsbrief). Internationale vergelijking toont aan dat Vlaanderen zijn positie aanzienlijk verbeterd heeft: van 0,64% GBAORD als % BBRP naar 0,75% in 2006. Daar waar in sommige landen een dalende trend (Duitsland en VK van resp. 0,90% en 0,76 in 1996 naar 0,76% en 0,71% in 2004) of een stagnatie (Denemarken 0,71% in 1996 en 0,72% in 2004) kan vastgesteld worden, stijgen de overheidskredieten in Vlaanderen dus gestaag verder. Finland is koploper met 1,03% in 2004 en situeert zich samen met Frankrijk op dezelfde hoogte als de VS.

Voor wat het totaal **O&O-personeel** (onderzoekers, technici en ander ondersteunend personeel) in Vlaanderen als % van de beroepsbevolking betreft, is er ook hier een aanzienlijke verbetering voor Vlaanderen merkbaar in de periode 1993 – 2001 (stijging van 0,86% tot 1,33%), terwijl bij de belangrijkste Europese handelspartners deze indicator relatief stabiel blijft. Vlaanderen situeert zich aan de top van de EU-lidstaten, na Finland en Zweden.

Aan de outputzijde zijn er een aantal indicatoren die eveneens een verdere indicatie geven over de status van het innovatiesysteem.

Bibliometrische analyse van het Vlaams potentieel in de natuur-, levens- en technische wetenschappen toont aan dat het aantal Vlaamse **wetenschappelijke publicaties** in de beschouwde periode duidelijk gegroeid is. De evolutie van de publicatieoutput per 10.000 inwoners in de beschouwde vakgebieden vertoont een constante stijging, van 6,73 in 1992 naar 12,54 in 2003. De groei is duidelijk sterker dan in Duitsland en Frankrijk (8,89 voor beide in 2003), de koplopers in de EU zijn Finland (15,79) en Denemarken (16,40). Ook qua zichtbaarheid van de wetenschappelijke output behoort Vlaanderen tot de Europese top. De relatieve **citatiefrequentie** van Vlaanderen is in alle wetenschapsgebieden boven of tenminste gelijk aan de wereldstandaard (1992-1995 en 1998-2001). De levenswetenschappen en de wiskunde hadden in de twee deelperioden een zeer hoge score, de score voor de natuurwetenschappen stemt minstens overeen met de wereldstandaard. Men kan dan ook stellen dat de Vlaamse onderzoekers op een bijzonder efficiënte manier de beschikbare middelen hebben aangewend. Meer dan andere landen, heeft Vlaanderen een sterke internationale component. Er is een sterke deelname van Vlaanderen in internationale onderzoeksprogramma's, in de eerste plaats de Europese kaderprogramma's, maar ook in CERN, EMBO en ESRF e.d.

Wat het aantal **EPO-octrooiaanvragen** per miljoen inwoners (per jaar van aanvraag) en het aantal **USPTO-octrootoekenningen** betreft, blijkt (Vlaams Indicatorenboek 2005) dat Vlaanderen tot de redelijk presterende regio's behoort inzake octrooigedrag (Eurostat 2004). Internationale vergelijking van het aantal EPO-octrooien met uitvinder/miljoen inwoners met EU-lidstaten geeft als resultaat dat Vlaanderen 156 aanvragen telt tegenover 367 in Finland, 388 in Zweden en 310 in Duitsland, en dus niet tot de koplopers behoort (data 2001). Deze relatief lage score kan (ten dele) wijzen op een probleem inzake valorisatie en kennistransfer.

Een andere indicator is **het aandeel van innovatieve producten in de omzet van industriële en dienstenbedrijven** door de verkoop van nieuwe producten of diensten.

De innovatieve bedrijven nemen een vooraanstaande plaats in het Vlaamse innovatiesysteem in. Ze nemen een aanzienlijk deel van de O&O uitgaven voor hun rekening (afgerond 73%). Ze vormen een heterogene groep. De meeste grote ondernemingen zijn duidelijk innovatieactief. Sommige onder hen hebben aanzienlijke onderzoeksbudgetten. Het merendeel van deze grote ondernemingen maakt echter deel uit van multinationale groepen, zodat hun onderzoeksbeleid niet enkel in en vanuit Vlaanderen wordt bepaald. Naast de grote, innovatie-intensieve bedrijven, is de laatste jaren een groep van hoog-technologische kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) gestadig gegroeid.

Uit het CIS4 Rapport van het Steunpunt O&O Statistieken blijkt dat 46% van de bedrijven in de populatie ten minste één nieuw product of proces geïntroduceerd heeft in de periode 2002-2004, of lopende innovatieactiviteiten in die periode heeft gehad. Dit totale aandeel wordt evenwel beïnvloed door enkele sectoren die groot zijn, maar slechts beperkt actief in innovatieactiviteiten, zoals transport, handel, de bouwsector of niet-technologie-intensieve zakelijke diensten. In een aantal industrieën is het aandeel innovatoren significant hoger dan het gemiddelde, o.a. in elektronica (84%), chemicaliën/plastics (79%), machines/voertuigen (75%) en IT/O&O en technologie-intensieve zakelijke diensten (78%). Het aandeel productinnovatoren loopt op tot 30%. Van deze bedrijven heeft 58% minstens één product geïntroduceerd dat nieuw was voor de markt.

Om een internationale vergelijking te kunnen maken moeten we teruggrijpen naar de resultaten van de CIS3-enquête. Het innovatieprofiel van Vlaanderen versus het EU-gemiddelde geeft het volgende beeld:

	Vlaanderen	EU
enkel productinnovatie	17%	10%
enkel procesinnovatie	13%	7%
product- en procesinnovatie	26%	23%
enkel lopende of voortijdig stopgezette innovatie-activiteiten	2%	3%
geen innovatie-activiteiten	42%	56%

Het Vlaams innovatiesysteem positioneert zich dus van zeer goed tot middelmatig naargelang de beschouwde innovatie-indicatoren.

- **Internationale evoluties**

Naar aanleiding van de Lisbon Mid Term Review (2005) lanceerde de EU de oproep om ‘*alle hens aan dek*’ te brengen en werd de lidstaten gevraagd bij te dragen tot de Europese hervormingsplannen. In de loop van 2006 werd een nationaal hervormingsprogramma opgemaakt waarin de Vlaamse beleidsacties werden opgenomen.

Na de goedkeuring van de Europese meerjarenbegroting (2007-2013) kon ondermeer het Cohesiebeleid met het oog op de economische convergentie en de op puntstelling van de Structuurfondsen verder worden ontwikkeld. Op 4 maart 2006 werd door de Europese Commissie de definitieve versie van de nieuwe Richtsnoeren inzake regionale steun gepubliceerd.

Voor de periode 2005-2009 kon de Commissie uiteindelijk ook haar Actieplan inzake staatssteun uitvaardigen. De voorheen lopende regelgevingen lopen in 2006 en 2007 af.

In dit kader wordt ook de nieuwe *de minimis*-regeling in het aan de gang zijnde Europees overleg gesignaleerd en de herziening van de groepsvrijstellingsverordeningen. De nieuwe richtsnoeren inzake staatssteun en risicokapitaal voor KMO's zijn inmiddels van kracht geworden. Voor de Kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie wordt een beslissing eind 2006 verwacht. Voor het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie worden eind 2006 de oproepen voor de verschillende programma's gelanceerd. De Richtlijn betreffende diensten op de interne markt heeft uiteindelijk een politiek akkoord bereikt en zal eind 2006 opnieuw aan het Europees Parlement

worden voorgelegd. Wat de Diensten van Algemeen Economisch Belang betreft bestaat reeds sinds november 2005 een definitieve regelgeving. Binnen de Vlaamse overheid werd een start genomen met de analyse van de impact van deze nieuwe regelgeving en met de voorbereiding van aangepaste maatregelen om overcompensatie te voorkomen.

Op het vlak van de Europese inspanningen tot implementatie van het Entrepreneurship Action Plan, dat in 2004 werd aangenomen, heeft de Commissie in september 2006 haar rapport voorgelegd waarin de vijf zogenaamde “Strategic Areas” overlopen worden. Van de hiertoe negen weerhouden sleutelacties wordt vastgesteld dat 90 % gerealiseerd werd en dat het restant aan nog te voleindigen acties zal opgenomen worden in de vernieuwde Groei- en Werkstrategie (LMTR). Wat de Innovatiestrategie van de EU betreft heeft de EC op basis van het Aho-rapport een bijkomende communicatie verspreid medio-september 2006 met aanbevelingen die zich richten op de totstandkoming van een kader dat innovatiebevorderend is. Het hierin opgenomen Routeplan voorziet in 10 acties die evenzo in het LMTR passen en betrekking hebben op onderwijsbeleid, de creatie van Europees Technologie Instituut, de totstandkoming van een Europese arbeidsmarkt voor navorsers, de bevordering van kennistransfer tussen universiteiten en industrie, de besteding door de Lidstaten van 308 miljard € voor kennis en innovatie in de periode 2007-2013, een nieuwe kaderregeling inzake overheidssteun voor O&O en Innovatie, de strategie inzake octrooiname, de totstandkoming van pilootmarkten die innovatie bevorderen en de stimulering van innovatie via aanbestedingen in pre- en reëel commerciële fase. Bij verscheidene acties wordt 2007 door de EC vooropgesteld als tijds kader voor de regelgeving en besluitvorming op deze terreinen.

Tegen eind 2006 zal de EU haar goedkeuring hechten aan het Zevende Kaderprogramma (7KP) voor onderzoek en technologische ontwikkeling. 7KP is gestructureerd rond vier specifieke programma's: Cooperation, Capacities, People en Ideas. De Europese Raad heeft in april een akkoord bereikt over 7KP en de regels voor deelname. In het EP zijn de besprekingen nog aan de gang. Volgens planning zouden in december 2006/januari 2007 de eerste oproepen voor het indienen van projectvoorstellen worden gelanceerd. Vlaanderen neemt traditioneel sterk deel aan het kaderprogramma hoewel er een significante verschuiving is van de deelname van de universiteiten naar de deelname van de strategische onderzoeksinstellingen die ook het grootste deel van de financiële return op zich nemen gevolgd door de Vlaamse universiteiten. De bedrijven komen op de derde plaats, waarbij opvalt dat de deelname van de Vlaamse KMO's erg beperkt blijft.

Fientje MOERMAN

Viceminister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap,
Innovatie en Buitenlandse Handel
